

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ADLİ VE İDARİ YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE
DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

SEVİMSU GÖK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS-2024

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

ADLİ VE İDARİ YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE
DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

SEVİMSU GÖK

Danışman: Prof. Dr. Orhan Veli ALICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS – 2024

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Orhan Veli ALICI
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. Hakan ALPTÜRKER

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Ahmet YAMAN

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/..../2024 tarih ve/.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
.../.../2024

Doç. Dr. Ayşe ERGİN ÜNAL
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 20...

İMZA

Sevimsu GÖK

ÖZET

ADLİ VE İDARİ YARGI KARARLARI ÇERÇEVESİNDE DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

SEVİMSU GÖK

Yüksek Lisans, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Orhan Veli ALICI

Temmuz 2024, 109 Sayfa

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 251’inci maddesinde düzenleme alanı bulan “Denetim Görevinin İhmali” suçu, düzenlendiği bölüm itibariyle anılan Kanun’un özel hükümleri düzenleyen ikinci kitabının dördüncü kısmında, “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*”, yine bu bölümün birinci kısmında “*Kamu İdaresinin Güvenirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” başlığı altında ayrıntılı bir şekilde hüküm altına alınmıştır. Birinci fıkra kapsamında denetim sorumluluğu bulunan kamu görevlisi zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmektedir ve kasten denetim görevini yerine getirmekten imtina ederek zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine göz yummaktadır. Buna karşılık ikinci fıkra kapsamında, zimmet veya irtikap suçu denetim görevini yerine getirmesi gereken kamu görevlisinin sırf bu görevini ihmal etmesiyle işleniyorsa, yine kamu görevlisinin kasten hareketi nedeniyle sorumluluğu olduğu kabul edilmekle birlikte, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinin bilinmesi hususunda bir ayrılık bulunmaktadır. Yine, suç olarak düzenleme alanı bulan söz konusu eylemin kamu görevlisi tarafından işlenebildiği hususu göz önünde bulundurulduğunda, bu eylemin Disiplin Hukuku bağlamında da sonuçları olabileceği akla gelmelidir. Her ne kadar denetim görevinin ihmali suçuna karşılık Türk Ceza Kanunu ile bir yaptırım öngörülmüş ise de, bu eylemin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 7’nci bölümü içerisindeki “*Disiplin*” başlığı altında yer alan ve yine 125’inci madde içerisinde “*Disiplin Cezalarının Çeşitleri ile Ceza Uygulanacak Fiil ve Haller*” başlığı altında sayılan disiplin cezalarından hangisinin kapsamına girdiği hususunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Ceza Kanunu, Devlet Memurları Kanunu, Disiplin Hukuku, Adli Yargı, İdari Yargı

ABSTRACT

THE CRIME OF FAILURE TO SUPERVISE WITHIN THE FRAMEWORK OF JUDICIAL AND ADMINISTRATIVE JUSTICE DECISIONS

SEVİMSU GÖK

Master's Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Supervisor: Prof. Dr. Orhan Veli ALICI

July 2024, 109 Pages

The crime of "Negligence of Supervision Duty" is defined in Article 251 of the Turkish Penal Code No. 5237. It is discussed in detail in the fourth part of the second book, which covers special provisions of the Law, under the title of "Crimes Against the Nation and the State and Final Provisions." Additionally, it is addressed under the title of "Crimes Against the Reliability and Functioning of the Public Administration" in the first part of this section. The public official in charge of inspections is fully aware of the embezzlement or extortion crimes being committed, yet intentionally neglects their duty to inspect and chooses to ignore the ongoing criminal activities. On the other hand, within the scope of the second paragraph, if the crime of embezzlement or extortion is committed only by the negligence of the public official who has to perform the inspection duty, it is also accepted that the public official is responsible for his deliberate action, but there is a separation in knowing that the crime of embezzlement or extortion has been committed. Furthermore, it is important to note that the act in question, which is classified as a crime, can also be perpetrated by a public official. Therefore, it is crucial to take into account that this action may carry repercussions within the realm of Disciplinary Law. While the Turkish Penal Code does include a sanction for the negligence of inspection duty, there is a lack of specific regulations regarding which disciplinary penalties should be applied. The Civil Servants Law No. 657 provides a list of disciplinary penalties under the "Discipline" section in Chapter 7, as well as under the "Types of Disciplinary Penalties and Acts and Situations to be Punished" in Article 125.

Keywords: Turkish Penal Code, Civil Servants Law, Disciplinary Law, Judicial Jurisdiction, Administrative Jurisdiction

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın hazırlık sürecinde tüm bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan, farklı perspektiflerden düşünmeye yönlendiren, yüksek lisans boyunca öğrencisi olmaktan mutluluk duyduğum danışman hocam Prof. Dr. Orhan Veli ALICI'ya; tez jürisi olarak çalışmaya kıymetli yorumlarını katan Doç. Dr. Hakan ALPTÜRKER ve Dr. Öğretim Üyesi Ahmet YAMAN'a; tezin yazım sürecinde desteklerini sunan Araştırma Görevlisi Ahmet Melihşah ÇEVLİK'e; öte yandan bu çalışmanın başlangıç anından bitimine dek desteklerini esirgemeyen eşim ve meslektaşım Av. Ramazan GÖK'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bana yararlı ve iyi şeyler ortaya koymayı öğreten, her zaman yanımda olduğunu bildiğim annem Aynur TIKIR'a da şükranlarımı sunuyorum. Tez çalışmamın başta değerli meslektaşlarım olmak üzere tüm okuyuculara faydalı olması dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ	iii
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

DENETİM GÖREVINİN İHMALİ SUÇUNUN TİPİKLİK UNSURUNUN İNCELENMESİ

1.1. Denetim ve Denetim Görevini İhmal Kavramları	7
1.2. Ceza Hukukunda Hareket	8
1.3. İcrai İhmalî Suç Ayrımı	9
1.4. 765 Sayılı TCK'nın Konuya İlişkin Hükümleri ile mevcut 5237 sayılı TCK ile Karşılaştırması	11
1.5. Denetim Görevinin İhmalî Suçunun Unsurları	13
1.5.1. Denetim Görevinin İhmalî Suçunun Maddi Unsurları	14
1.5.1.1. Fail Kavramı.....	14
1.5.1.1.1. TCK Kapsamında “Kamu Görevlisi” Kavramı.....	16
1.5.1.1.2. Denetimle Yükümlü Kamu Görevlisi.....	19
1.5.1.2. Mağdur ve Korunan Hukuksal Yarar	21
1.5.1.3. Fiil ve Netice	22
1.5.1.3.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kasten Göz Yumma	23
1.5.1.3.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama	25
1.5.2. Denetim Görevinin İhmalî Suçunda Manevi Unsur.....	28
1.5.3. Denetim Görevinin İhmalî Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru	29
1.5.4. Suça Teşebbüs	30
1.5.5. Suçların Birleşmesi ve İştirak Düzenlemesi.....	31
1.5.5.1. Suçların Birleşmesi	31
1.5.5.2. Suça İştirak	32

1.5.6. Suçun Yaptırımı	33
1.5.7. Soruşturma Usulü ve Yargılama	35

BÖLÜM II

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN DİSİPLİN HUKUKUNDAKİ YANSIMASI VE DİSİPLİN REJİMİ

2.1. Kamu Görevlileri	38
2.2. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Ayrımı	39
2.2.1. Memur Tanımı	40
2.2.2. Diğer Kamu Görevlileri Tanımı	40
2.3. Disiplin Suçları ile Suç Ayrımı	42
2.4. Disiplin Cezalarında Geçerli İlkeler	44
2.4.1. Kanunsuz Disiplin Cezası Olmaz İlkesi	44
2.4.2. Aynı Suçtan Dolayı Birden Fazla Ceza Verilemez İlkesi	46
2.4.3. Geçmişe Yönelik Sonuç Doğurma Yasağı	46
2.4.4. Ölçülülük İlkesi	47
2.4.5. Hürriyeti Bağlayıcı Disiplin Cezası Verilemeyeceği İlkesi	48
2.5. Disiplin Suçları ve Kanunilik İlkesinin Geçerli Olup Olmaması Meselesi	48
2.6. Disiplin Suç ve Cezalarının Uygulanması: Disiplin Rejimi	51
2.6.1. Uyarma	52
2.6.2. Kınama	52
2.6.3. Aylıktan Kesme	53
2.6.4. Kademe İlerlemesinin Durdurulması	53
2.6.5. Devlet Memurluğundan Çıkarma	55
2.7. Denetim Görevinin İhmalini Oluşturan Eylemlere Disiplin Hukukunda Karşılık Gelen Yaptırımlar	56
2.7.1. Denetim Görevinin İhmalı ve Uyarma Cezası	57
2.7.2. Denetim Görevinin İhmalı ve Kınama Cezası	58
2.7.3. Denetim Görevinin İhmalı ve Aylıktan Kesme Cezası	58
2.7.4. Denetim Görevinin İhmalı Suçu ve Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası	60
2.7.5. Denetim Görevinin İhmalı Suçu ve Devlet Memurluğundan Çıkarma Cezası	61

2.8. Denetim Görevinin İhmali Suçunu Oluşturan Eylemlerin Disiplin Usulü ve Disiplin Rejiminin İşleyişi.....	64
2.9. Memur ve Diğer Kamu Görevlilerince Denetim Görevinin İhmali Şeklinde Gerçekleştirilen Eylemlerin 4483 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Ceza Soruşturmasının Yürütülmesi	69
2.9.1. İzin Sistemi.....	70
2.9.2. Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merciler	71
2.10. Disiplin Soruşturması ve Ceza Kovuşturmasının Eş Zamanlı Tatbiki	73
2.11. Ceza Kovuşturmasının Disiplin Soruşturmasını Etkilediği Haller	74
2.12. Mahkûmiyet Kararının Devlet Memurluğu Sıfatında Yaratacağı Olumsuz Etkiler.....	75

BÖLÜM III

İÇTİHATLAR IŞIĞINDA DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

3.1. Denetim Görevinin İhmali Suçu Üzerine Adli Yargı Mercilerince Tesis Edilen Kararlar	77
3.2. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Çerçevesinde Denetim Görevinin İhmali Şeklinde Gerçekleşen Eylemlere İlişkin İdari Yargı Mercilerince Tesis Edilen Kararlar	84
3.3. İdari Yargı Kararlarının Adli Yargı Kararlarından Etkilendiği Durumlar.....	90
3.4. İdari Yargı Kolu İçerisinde Denetim Görevinin İhmali Suçu Üzerine Verilen Farklı Kararlar ve İdarelere Yansıması	91
SONUÇ	96
KAYNAKÇA.....	103
ÖZGEÇMİŞ	109

KISALTMALAR

a.g.i.s	: Adı geçen internet sitesi
BİM	: Bölge İdare Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
c	: Cilt
C	: Ceza
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
D	: Daire
DMK	: Devlet Memurları Kanunu
E	: Esas
HAGB	: Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması
K	: Karar
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
m	: Madde
MDKGYHK	: Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun
s	: Sayfa
S	: Sayı
Yarg.	: Yargıtay
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Denetim görevinin ihmali suçunu aydınlatmaya başlarken öncelikle özgü suç kapsamında bulunan bu suçu işleyebilecek konumdaki denetimle yükümlü kamu görevlisi kavramının irdelenmesi gerekmektedir. Kamu görevlisi kavramı hukukun farklı alanlarında farklı çerçevelerde tanımlanmıştır. Kamu görevlisi tanımı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 6'ncı maddesinde genişçe ele alınmıştır. Zira, kamusal faaliyetin yürütülmesi düşünüldüğünde akla ilk olarak devlet memurları gelse de, 5237 sayılı Kanun; atama ve seçilme yoluyla kamu faaliyetinin yürütülmesine katılan kişiyi kamu görevlisi olarak kabul etmiş ve bu katılma faaliyetinin de yine sürekli, süreli veya geçici olması noktasında bir ayrıma yer vermemiştir. Denetim görevinin ihmali suçunun işlendiğinden bahsedebilmek için Kanun'da tanımlanan haliyle kamu görevlisinin yürüttüğü görev kapsamında denetim sorumluluğunu kasten yerine getirmemiş olması aranmıştır.

Denetimle yükümlü kamu görevlisi kavramından yola çıkarak denetim görevinin içeriğine nelerin dahil olabileceğine de değinmek gerekmektedir. Ele aldığımız konu kapsamında denetim görevi; kamu faaliyeti içerisinde rol oynayan kamu görevlisinin yürütülen faaliyet ve işlemlerin öncesinde tatbik edilen genel amaç ve kurallara uygunluğunun yetki ve görev kapsamında incelenmesi olarak tanımlanabilir. Bu tanım doğrultusunda; her bir kamu görevlisi ve kamu görevinin niteliği açısından denetim görevinin kapsamı değişkenlik gösterecektir. Şöyle ki, bir muhasebe işleminin yürütülmesiyle ilgili olarak muhasebeden sorumlu olan müdürün, emri altında çalışan görevlilerin işlemlerini denetlememesi, imzasına sunulan muhasebe evrakları üzerinde gerekli incelemeleri yapmaması gibi eylemler denetim görevinin ihmali suçuna diğer şartların da sağlanması halinde vücut verebilecektir. Daha somut bir örnek verecek olursak; Yargıtay'ın kabulüne göre, yazı işleri müdürünün yaptığı işlemleri denetleme yükümlülüğü uhdesinde çalıştığı hâkim veya Cumhuriyet savcılarına aittir.¹

Geniş anlamda kamu görevlisine denetim yükümlülüğü getirilmiş olması ve buna aykırı herhangi bir eylemin yaptırıma bağlanması birçok amaca hizmet etmektedir. Öncelikli olarak korunmak istenen amaçların kişi hak ve özgürlükleri, kamu düzeni ve bu ilke doğrultusunda idarenin sürekliliği, kamu güvenliği ile suç işlenmesinin önlenmesi olduğundan bahsedilebilir. Denetim görevinin ihmali suçu Türk Ceza

¹ Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2009/8424 E., 2009/10310 K., 14.9.2009 tarihli ilamı.

Kanunu sistematığı içerisinde “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde hüküm altına alınmıştır.

Denetim görevinin ihmali suçunun sırf Kanun’da düzenlendiği kısım bile bu suç oluşturan eylemin yaptırıma bağlanması ile hangi hukuksal amacın sağlanmaya çalışıldığı noktasında oldukça yol göstericidir.

Yine, suçun süjesinin kamu görevlisi olması ve korunan hukuksal amacın kamu güvenliği olmasının doğal bir sonucu olarak söz konusu eylemin Disiplin Hukukunda da birtakım sonuçlar doğuracağı aşîkardır. Zira, bir eylem suç oluşturmakla birlikte kamu hizmetinin gerektiği şekilde işlenmesini sağlamak maksadıyla oluşturulan disiplin mevzuatına aykırılık teşkil ediyorsa yine bu çerçevede de söz konusu eylemin karşılığı cezai yaptırımın yanında idari yaptırım olarak kendisini gösterecektir. Kamu görevlilerinin esasen kamu hizmetlerini yerine getirmek faaliyeti içerisinde yer aldıkları düşünüldüğünde, sorumlulukları kapsamındaki eylem ve işlemleri usulüne uygun, eksiksiz bir şekilde yerine getirmelerini sağlamak maksadıyla düzenlenen disiplin mevzuatı, kamu hizmetinin aksamaması ve İdare Hukuku ilkelerine uygun olarak ikame edilmesi için zorunludur. Sonuç olarak, suça konu eylemin işlenmesi ile adli ve idari yargı nezdinde sonuçlar oluşacağının kabulü gerekmektedir.

Denetim görevinin ihmali suçu, yer verildiği kanun maddesinde iki farklı suç tipi gibi ele alınmıştır (Soyaslan,2020:720). 5237 sayılı Kanun’un 251’inci maddesinin ilk fıkrasına bakıldığında, kamu görevlisi zimmet veya irtikap suçunun işlendiğini bilerek bu suçların işlenmesine göz yummaktadır. Kendisine denetim görevi yüklenen kamu görevlisinin bu ihmali davranışına karşılık kanun koyucu tarafından bilinçli olarak özel bir iştirak hali getirilmiştir. Bu özel iştirak düzenlemesi ile, kamu görevlisinin denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi neticesinde zimmet veya irtikap suçlarına sorumluluk bakımından müsterek fail olarak cezalandırılması netleştirilerek uygulamada suça katılım açısından yapılacak değerlendirmede ikilik oluşmasının da önüne geçilmiştir. İkinci fıkra göz önünde bulundurulduğunda ise, failin burada münhasır olarak kastı yine denetim görevini ihmal etmeye yönelmektedir. Fail tarafından denetim görevinin ihmal edilmesiyle oluşan boşluk ortamından yararlanılarak zimmet veya irtikap suçları işlenmektedir. Birinci fıkradan farklı olarak bu fıkroda zimmet veya irtikap suçlarından haberdar olmayan failin kasten denetim görevini ihmal etmesi suç olarak düzenlenmiştir. Bu açıklamalar ışığında, 251’inci madde ile hüküm altına alınmış ve iki farklı suç izlenimi veren bir düzenlemeden bahsetmek mümkündür.

İlk fıkra ile amaçlanan ayrı bir suç tipini ortaya koymaktan ziyade zimmet ve irtikap suçlarına yönelik özel bir iştirak hali öngörmektir. Böyle bir düzenleme ile cezai sorumluluk alanının genişletilerek suçla mücadelede katkı sağlandığını söylemek de mümkündür (Gökcan,2022:770). Birinci fıkra kapsamında doğacak sorumluluk zimmet veya irtikap suçlarına bağlı olarak ortaya çıkmasına karşın, ikinci fıkrada faile yüklenen sorumluluk doğrudan denetim görevini ihmalden kaynaklanmaktadır (Savaşçı Temiz,2024:180-181).

Denetim görevinin ihmali suçunun oluşmasına sebebiyet verecek eylemlerin Disiplin Hukuku kapsamında da bir karşılık bulması gerekmektedir. Disiplin düzenlemelerinin temel maksadı kamu hizmetinin belirlenen esaslara uygun ve aksamadan işlemlerini sağlamak olup, disiplin mevzuatına aykırı hareket edilmesi halinde bu eylemlerin cezai ve idari sonuçları doğabilecektir (Atay,2006:404). Kamu hizmetinin uygulayıcısı olan kamu görevlilerinin bu hizmeti ifa ederken layıkıyla hareket etmeleri açısından zorunlu olan disiplin mevzuatının ayrıca idarenin eylem ve işlemlerinin güvenilirliği, kamu hizmetinin sürekliliği ve yine idarenin istikrarı amaçlarının gerçekleşmesine de hizmet ettiği açıktır. Tüm bu anlatılanlar ışığında, denetim görevini ihmal eden devlet memurunun eyleminin suçun kanunda düzenlendiği yer ve korumak istediği hukuksal amaç birlikte düşünüldüğünde adli ve idari yargı alanını birlikte ilgilendiren sonuçları doğabilmektedir.

Denetim görevinin ihmali suçu adli yargı kapsamında ele alınacak ise öncelikli olarak TCK kapsamında suçun tahlil edilmesi gerekmektedir. 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesine bakıldığında, ilk fıkrada zimmet veya irtikap suçlarının işlendiği bilinerek hareketsiz kalmak ve zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine göz yummak suç olarak düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise, suçu oluşturan hareket yine ihmali bir hareket olmakla birlikte bu kez fail, zimmet veya irtikap suçlarından haberdar olmamakta ancak yine kasten kendisine yüklenen denetim görevini ihmal etmektedir. Denetim görevinin ihmali suçu düzenleme altına alınıp belli bir yaptırıma bağlanmışsa da, bu suç kapsamına giren haller her somut olay açısından ayrı değerlendirilecektir. Zira, denetim görevi her kişi ve olay özelinde değişebilecek ve yine kamu görevlisinin yüklendiği görev doğrultusunda eylemin ihmal kapsamında olup olmadığı ortaya koyulabilecektir. Burada ayrıca denetimle görevli kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunu işleyenlere yönelik bir denetim görevine sahip olması gerektiğini belirtmek gerekir (Savaşçı Temiz,2024:187). Yine, disiplin mevzuatı kapsamında ilk

akla gelen kanun 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu olup, bu Kanun kapsamında devlet memurunun kanuna uyan eylemine karşılık birden çok disiplin cezası düzenlenmiştir. Bir eylem suç teşkil ettiği gibi aynı zamanda kendisine Disiplin Hukukunda da karşılık bulabilmektedir. Denetim görevinin ihmali de bu kapsamda değerlendirilebilir. Ancak bu suç özelinde denetim görevinin ve denetimle yükümlü kamu görevlisinin tespitinde her somut olaya göre ayrı değerlendirme yapmak gerektirdiğinden ve ikinci bölüm içerisinde detaylıca yer vereceğimiz üzere denetim görevini ihmal etme şeklindeki eylemlerin farklı disiplin cezaları kapsamında değerlendirilebileceği göz önünde bulundurulduğunda suça konu eyleme karşılık doğrudan tek bir disiplin cezasının karşılık gösterilmesi mümkün değildir. Bu durumun doğal bir sonucu olarak aynı fiile dair verilmiş farklı yargı kararları mevcut olabilmektedir. Bu da esasen hukuk güvenliği ve hukukun belirli olması gerekliliğine bir ihlal teşkil etmekte olup, uygulamada söz konusu kararlarda birliğin sağlanması gerekmektedir.

Ele aldığımız konu ve çalışma üzerine münhasır olarak yazılmış bir yüksek lisans ve doktora tezi bulunmamaktadır. Söz konusu konunun ve çalışmanın yalnızca ilgili başka konularda yazılan yüksek lisans ve doktora tezlerinde ancak kısa başlıklar halinde yeterli derinliğe inilmeksizin ele alındığı görülmüştür. Öte yandan söz konusu çalışmalar da dahil olmak üzere anılan suça değinen eserlerde konunun disiplin boyutunun ele alınmadığı da tespit edilmiştir. Ancak söz konusu tez çalışmasının nihayete erdirilmesine kısa bir vakit kala “Denetim Görevinin İhmali” suçunu TCK kapsamında ele alan bir makale yayınlanmış, söz konusu makalede yine konunun disiplin boyutuna yer verilmediği müşahade edilmiştir. Tüm bu hususlar ve açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın özgün ve ele alınmaya değer bir muhteviyat içerdiği görülmektedir. Kaldı ki, bu çalışma ile yalnızca daha önce akademik olarak ele alınmayan bir konuyu değerlendirmekten öte uygulamada karşılaşılabilecek ikiliklerin önlenmesi adına naçizane bir yorum getirmek de amaçlanmaktadır. Bilhassa “Denetim Görevinin İhmali” suçunun Türk Ceza Kanunu özelinde ele almanın yanı sıra kamu görevlisi tarafından işlenen bu suçun disiplin boyutunun da ele alınması, adli ve idari yargı kararlarının mukayese edilmesi söz konusu tezin özgünlüğünü ve bilime katkısını artıracığı değerlendirilmektedir. Çalışma konusu anılan nedenlerle özgün olmakla birlikte, konuyla alakalı yeterli çalışma olmaması tez çalışmasının kaynak bakımından sınırlı kalmasına da neden olmuştur.

Çalışmanın temeli nitel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Çalışma konusunu ele alan basılı kaynakların yanında adli ve idari yargı ilk derece mahkemesi kararları, yine istinaf mercii olan Bölge İdare Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemeleri kararları, en nihayetinde Yargıtay ve Danıştay kararları yol gösterici olacaktır. İkincil kaynak kullanımı ile çalışma konusuna yer veren diğer bilgi ve belgeler ile yargı kararlarının tahlil edilmesinde nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş, içerik ve doküman analizi yapılmıştır. Ele alınan konu her iki yargı kolu kapsamına girdiğinden ortaya konulan kararlar karşılaştırmalı olarak ele alınmış, kamu görevlileri farklı idari kurum ve kuruluşlar bünyesinde görev alabileceklerinden bu kurum ve kuruluşların disiplin mevzuatları çerçevesinde istihdam edilen kamu görevlilerinin eylemlerine uygun düşen cezalar da ele alınarak varılan sonuçlar doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

“Adli ve İdari Yargı Kararları Çerçevesinde Denetim Görevinin İhmali Suçu” başlığını taşıyan çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; kamu güvenine karşı suçlar kapsamında düzenlenen denetim görevinin ihmali suçunun tahlilinin sağlanması için denetim görevinden nelerin anlaşılabileceği, hangi hallerde denetim görevinin ihmali suçunun oluşacağı, suçun 5237 sayılı Kanun içerisindeki yeri ve 765 sayılı Mülga TCK’daki karşılığı ele alınarak tipiklik başlığı altında korunmak istenen hukuki yarar, suçun başta maddi unsurları kapsamında bilhassa suçun öznesi olan kamu görevlisinin suç teşkil eden eylemleri, suçun manevi unsuru, devamında ise hukuka aykırılık unsuru, illiyet bağı, suçun özel görünüş biçimi altında teşebbüs, iştirak ve içtima kavramları, yargılama başlığı altında suçun adli soruşturma usulü ile suça bakmakla görevli mahkeme, suçun karşılığı olan yaptırım başlığı ve konu özelinde adli yargı mercilerince tesis edilen içtihatlar yer almaktadır. Denetim görevinin ihmali suçunu düzenleyen kanun maddesinin ilk fıkrasında zimmet ve irtikap suçlarına yönelik özel bir iştirak hali öngörülmesi nedeniyle, denetim görevinin ihmali suçu TCK özelinde incelenirken zimmet ve irtikap suçlarına ilişkin kısa açıklamalara da yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ele alınan konunun Disiplin Hukukundaki yansıması üzerinde durulacak olup, buna bağlı olarak suçun öznesi konumunda bulunan kamu görevlisi kavramı irdelenmiştir. Yine denetim görevinin ihmali suçu kimler tarafından işlendiği takdirde Disiplin Hukukunda bir yaptırım ile karşılaşılabileceği, devlet memuru kavramından yola çıkarak memur suçlarının düzenlenmesi, disiplin mevzuatında öngörülen cezalar, bu cezaların TCK bağlamında düzenlenen cezalardan

ayrıldığı noktalar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu çerçevesinde ele aldığımız denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlere karşılık hangi disiplin cezasının tatbik edilebileceği, 4483 sayılı Kanun uyarınca soruşturma usulünün nasıl yürütüleceği, disiplin soruşturması ile cezai soruşturma ve kovuşturma usulünün farkları ile birbirlerine benzer özellikleri, tüm bu anlatılanları somutlaştırmak adına ise idari yargı içerisinde görevli mahkemelerce tesis edilen kararlar bölüm içerisinde inceleme konusu yapılmıştır.

Üçüncü bölümde; ilk iki bölümde ele aldığımız denetim görevinin ihmali suçunun adli ve idari yargıya mensup mahkemelerce verilen kararları ile mahkemelerce aynı konuya ilişkin olmasına karşın farklı sonuçlar ortaya koyan içtihatların gerekçeleri, her iki yargı kolundan doğan kararların birbirlerini nasıl etkilediği, en nihayetinde yargı organlarınca verilen kararların uygulamadaki yansımalarından bahsedilmiştir. Bu bölümde özellikle denetim görevinin ihmali suçuna konu eylemlerin adli ve idari yargıdaki sonuçlarına cevap aranmıştır.

Çalışmanın sonuna geldiğimizde ise, denetim görevinin ihmali suçu üzerine gerekli gördüğümüz bazı hususlara değinilmesinin yanında uygulamada ikilik oluşturabileceği konusunda endişelerimizi ortaya koyduğumuz konularda birlik sağlanması amacıyla birtakım önerilerde bulunulmuş, bu önerilerle ve anlatımlarla kamu görevlilerinin bünyesinde bulundukları idare, kurum ve kuruluşlarca çelişkili işlemler tesis edilmesinin önüne geçmek amaçlanmış ve esasen denetim görevinin ihmali suçu üzerine tüm anlatılanlar ışığında bir değerlendirmeye varılarak uygulamada rastlanılan ve tereddüt yaratan hususların giderilmesine yönelik önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Sonuç ve değerlendirme kısmında özellikle yargılama makamlarınca verilen çelişkili kararların uygulamada ne gibi olumsuz sonuçlar doğurabileceği, tereddütleri gidermek için nasıl bir yol izlenmesi gerektiği sorularının cevaplanması amaçlanmıştır.

BÖLÜM I

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN TİPİKLİK UNSURUNUN İNCELENMESİ

Denetim görevinin ihmali suçu özgü suç kapsamındadır. Ancak denetim görevinin ihmali suçunun işlendiğinden bahsedebilmek için failinin yalnızca kamu görevlisi olması yeterli değildir. Kamu görevlisinin aynı zamanda denetim yükümlülüğünün bulunması şartı da aranmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde denetimle yükümlü kamu görevlisi kavramından ne anlaşılması gerektiği, denetim görevinin ihmali suçunun 5237 sayılı TCK kapsamında incelenmesi ve eş zamanlı olarak 765 sayılı Mülga TCK ile mukayese edilmesi, denetim görevinin ihmali suçunun tipiklik unsurunun incelenmesi, hukuka aykırılık unsurunun incelenmesi, suçun özel görünüş biçimlerine yer verilmesi, tipiklik unsuru gerçekleşmiş olan eylemin soruşturma usulü, yargılamakla yetkili ve görevli mahkemeye ilişkin hususlar başlıklar halinde bütünsel olarak ele alınmıştır. Tüm bu anlatımlar teorik bilgiler ve uygulamaya dair içtihatlar ile desteklenmiştir.

1.1. Denetim ve Denetim Görevini İhmal Kavramları

Denetlemek kelimesi, “bir işin doğru ve usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığını incelemek, murakabe etmek, teftiş etmek, kontrol etmek” anlamlarına gelmektedir. Yine, denetim kelimesi ise, “denetlemek işi” olarak tanımlanmaktadır (TDK,2024,a.g.i.s.).

Başkaca tanımlara bakacak olursak; denetim bir kurum tarafından yürütülen işlemlerin ve gerçekleştirilen faaliyetlerin öncesinde tespit edilmiş ve belirli olan usul ve kurallara uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin kontrol edilmesi olarak açıklanmıştır (Bozkurt,2016:57). Yine, denetim esasen yönetimin faaliyetlerinin herhangi bir sorun yaşanmaksızın işlemesi için de gereklidir ve denetim, yönetimin vazgeçilmez bir unsurudur. Yönetimin başarıya ulaşması için iyi bir denetimden geçmesi gerekli olup yönetimin akıbeti ancak denetimin kalitesine bağlıdır (Akyel ve Köse,2010:9). Denetim kavramından anlaşılması gerekenler birden fazla tanımla ortaya koyulabilmektedir ve denetim kavramına bağlı olarak denetim görevi için de bazı tanımlamalar yapmak mümkündür. Ancak 5237 sayılı Kanun’da denetim görevinin tam

olarak ne olduğu açıkça ortaya koyulmamıştır. Çünkü denetim görevi ve hatta bunun ihmali her somut olay açısından farklı değerlendirmeye açıktır. Bunun yanı sıra denetim görevinin ihmali, suçun faili olan kamu görevlilerinin istihdam edildikleri idarelerin kendi mevzuatları çerçevesinde farklı kategorize edilebilecek bir niteliğe sahip olduğundan salt bir tanım yapılmaktan kaçınılmış olduğu söylenebilir.

Denetim görevine ilişkin açıklamalarımızı her olay nezdinde ayrıca yapmak daha doğru olacaksa bile, denetim görevinin ihmali olarak belirtilen ve suça konu eylemin esasen bir ihmali hareket üzerine kurulmuş olmasına bağlı olarak Ceza Hukuku kapsamında öncelikle hareket kavramının ve akabinde konumuzu ilgilendiren ihmali hareketin ele alınması elzemdir.

1.2. Ceza Hukukunda Hareket

Kişinin iradesinden bağımsız şekilde gerçekleşen icrai veya ihmali bir hareket nedeniyle sorumluluğu doğmaz. İnsan tarafından iradi olarak gerçekleştirilen ve Kanun tarafından suç olarak kabul edilen neticeye varan eylem suç olarak kabul edilir (Dönmezer ve Erman,1997:370). Türk Ceza Kanunu'nda hareket kavramı açıkça tanımlanmakla birlikte Ceza Hukuku bağlamında hareketten söz edebilmek için aranan asgari şartlar bir tanım olmaksızın da belirlenebilir. Şöyle ki, bir davranışın Ceza Hukuku bağlamında hareketin kapsamına girebilmesi için öncelikle bir insan hareketi olması gerekmektedir. Tüzel kişiler yönünden hareket ise tüzel kişinin organları veya temsilcileri aracılığıyla sağlanır. Bunun yanında doğa olayları veya hayvan hareketleri de Ceza Hukuku anlamında bir hareket sayılmaz. İkinci olarak, ihmal şeklinde de olsa dış dünyaya tezahür eden bir hareket şarttır. Yani, niyet, istek veya insanın manevi dünyasına dair içerikler hareket olarak değerlendirilemez. Son olarak, hareketin iradi olması gerekir ki bu iradenin hareketi kontrol etmesi, üzerinde hakimiyet kurması anlamına gelir. Sarhoş, akıl hastalığı olanlar veya küçük çocuklar da bu manada hareket gösterebilirler. Bu hareketlere çoğu zaman bir yaptırım öngörülmemesinin nedeni kusurluluk kavramıyla açıklanır. Yani, cezai anlamda bu kişilerin dış dünyadaki eylemleri de bir harekettir ancak onlara kusur atfedilemediğinden hareketleri bazı hallerde yaptırımla sonuçlanmaz (Hakeri,2017:163).

Bu anlatılanlar ışığında hareket için aranan asgari koşullar temelde üç unsur altında toplanmaktadır. Burada şuna da dikkat çekmek gerekir ki, hareket unsuru esasen

tipikliği ilgilendiren, tipikliğin maddi unsurunu oluşturan bir kavramdır. İrade ise tam tersi olarak manevi unsuru ilgilendirir. Ancak hareketin iradi olması gerekliliği hareketi tipikliğin manevi unsuru arasında değerlendirmek gibi bir sonuca varmamalıdır. Bunun yanında, suçun unsurlarını incelerken detaylıca ele alacağımız kast unsuru da irade kavramından tamamen farklıdır. Kasttan bahsedebilmek için meydana gelecek sonucun da arzu edilmesi gerekirken hareket kavramında irade yalnızca meydana gelen hareketin gerçekleşmesine yöneliktir. İstenen şey hareketin neticesi değil, hareketin kendisidir (Hakeri,2017:164). Ceza Hukukunda hareket, sayı ve şekil yönünden farklı başlıklar altında incelenmektedir. Örnek verecek olursak; tek hareketli suçlar, çok hareketli suçlar, bağlı hareketli suçlar, serbest hareketli suçlar, seçenek hareketli suçlar ve çalışma konumuz açısından önemli olan icrai-ihmalî suçlar bu başlıklar içerisinde yer alır. Ancak icrai ihmalî suç ayırımına geçmeden önce değinilmesi gereken bir husus daha vardır. Şöyle ki, kast ve iradeye dair açıklamalarımızda kastın meydana gelecek sonucun istenmesi, iradenin ise meydana gelen hareketin istenmesi olduğundan bahsettik. Denetim görevinin ihmalî suçunu düzenleyen 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesinin gerek ilk fıkrasında gerek ikinci fıkrasında da failin kastı denetim görevinin ihmalinde toplanmaktadır. İlk fıkradaki özel iştirak hali kastın zimmet veya irtikap suçuna ilişkin olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Burada fail, zimmet veya irtikap suçlarına göz yumuyorsa bile bu hareketin yalnızca iradi olduğuna dair bir yorum yapılmasını sağlar. Her iki fıkroda da kast yalnızca denetim görevini ihmal etmeye yöneliktir.

1.3. İcrai İhmalî Suç Ayırımı

Hareketin şekline göre suçlar ikiye ayrılır. Hukuksal yarara zarar veren hareketin ortaya koyulması ile doğan aktif hareket icrai hareket olup, hukuksal yararı koruma fonksiyonu bulunan hareketin yapılmaması ise pasif, yani ihmalî harekettir. Yargıtay kararlarında da eylemden bahsedilirken aktif² veya pasif³ kavramları tercih edilmektedir (Hakeri,2017:170).

İhmal, “gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme” anlamına gelir (TDK,2024,a.g.i.s.). Hukuki anlamda bakıldığında, hukuk kuralları ile kişiye belli bir şekilde davranma yükümlülüğü yüklenmesine karşın kişinin

² Bkz. Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 5753 E. numaralı, 19.09.1995 tarihli ilamı

³ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 11404 E. numaralı, 22.12.1997 tarihli ilamı

bu yükümlülüğe aykırı davranması ihmali olarak tanımlanır. Hukuk kuralları ile belirlenen bu icrai davranma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi şeklindeki eylem ihmali davranışı oluşturur. İcrai bir davranış ortaya koyulması gereken durumlarda bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi bazı durumlarda haksızlık içerebilir. Kanun’da bu haksızlık içeren hallerin bazıları suç olarak tanımlanmıştır (Özgenç,2021:303). Bu suçlar ihmali suç olarak anılmaktadır. İhmali suçlar da kendi içinde saf ihmali suçlar ve garantörsel ihmali suçlar olmak üzere ikili bir ayrıma daha tabi tutulmaktadır. İhmal bağlamında bir hareketin yapılmamış olması da suç olarak kabul edilebilmektedir. Buna karşın Türk Ceza Kanunu’nun ikinci kısmında yer alan “Özel Hükümler” başlığı altında düzenleme alanı bulan suç tipleri arasında çok az sayıda suçun açıkça ihmali suç olarak, yani ihmali hareketle işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. İhmal kavramı denilince iradi olarak kişinin meydana getirebileceği ve hatta getirmesi gereken eylemi yapmaması anlaşılır. İhmali suçlardan anlaşılması gereken ise; kişinin yükümlü kılındığı özel bir hareketi yapmaktan kaçınması veya genel belirlenmiş hareket sorumluluğuna zıt şekilde yapması gereken bir hareketi yapmayı ihmali etmesidir. Burada açıklanan kavramlar garantörsel ihmali suç ile gerçek ihmali suç kavramlarına vücut vermektedir (Hakeri,2017:171).

Kanun’da ihmali suç olarak açıkça belirlenen suçlardan yola çıkarak şunu söylemek mümkündür; kişiye belli şekilde davranma yükümlülüğü yüklendiği hallerde Kanun’da öngörülen bu hareketi yapmaması durumunda veya meydana gelen bir sonucu oluşmadan önce önleme sorumluluğu altında bulunan bir kimsenin bu sonucun gerçekleşmesini önleme imkânı bulunduğu kabul ediliyorsa ve buna rağmen o kimse bu sonucun oluşmasının önüne geçmemişse, önlememe olarak ortaya çıkan bu eylem ihmali suçtur.

Çalışma konusu olan denetim görevinin ihmali suçu da ihmali hareketle işlenebilen bir suçtur. İhmali suç kavramına ışık tutabilmek adına her iki fıkra kapsamında maddeyi tahlil etmekte yarar vardır. İlk fıkraya bakıldığında; denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmasına karşın suçun işlenmesine engel olmamaktadır. Burada denetimle görevli bulunan kamu görevlisi zimmet veya irtikap suçlarının işlendiği bilgisine sahip olmasına karşın suçu engelleme yönünde bir adım atmamakta ve denetim görevini kasten ihmali etmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda, denetim görevi bulunan kamu görevlisi bilgisi dahilinde başkaca bir fail tarafından gerçekleştirilen zimmet veya

irtikap suçlarının işlenmesi karşısında hareketsiz kalmakta veya suçların ortaya çıkması için bir çaba sarf etmemektedir. Özel düzenleme gereği denetim görevinin ihmali suçunun faili, bu ihmali hareket neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının faili gibi, müşterek faillik müessesesi çerçevesinde sorumlu olacaktır. Ancak burada iştirak yalnızca sorumluluk yönünden geçerlidir. Diğer fıkraya bakıldığında; kamu görevlisince yine kasten denetim görevinin ihmal edildiği görülmektedir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin denetim görevini ihmal etmesinden doğan boşluk ortamında başkaca failer tarafından zimmet veya irtikap suçlarının işlenme imkânı doğmaktadır. İlk fıkradan ayrılan bir özellik ise bu kez denetimle yükümlü kamu görevlisi işlenen zimmet veya irtikap suçlarından haberdar değildir. Hal böyleyken, bu fıkra uyarınca da denetimle yükümlü kamu görevlisinin anılan suçlara iştirak iradesi bulunduğu bahsedilemez. TCK m.251’ de yer alan denetim görevinin ihmali suçu ile iki ayrı düzenlemeye yer verilmiş olup, ilk fıkroda özel bir iştirak hali öngörülürken ikinci fıkroda iştirak iradesi taşımayan denetimle görevli kamu görevlisinin kasten ortaya koyduğu denetim görevini ihmal şeklindeki eylemi ayrıca suç olarak düzenlenmiş ve yaptırıma bağlanmıştır (Özgenç,2021:354).

1.4. 765 Sayılı TCK’nın Konuya İlişkin Hükümleri ile mevcut 5237 sayılı TCK ile Karşılaştırması

Denetim görevinin ihmali suçu 5237 sayılı TCK içerisinde dördüncü kısımda yer alan “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” ve birinci bölüm içerisinde “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” başlığı altında düzenlenmişken, Mülga 765 sayılı TCK’da, “*Devlet İdaresi Aleyhinde İşlenen Cürümler*” başlıklı üçüncü bap ve “*Basit ve Nitelikli Zimmet ile Devlet Alım ve Satımlarında Menfaat Sağlama*” başlıklı birinci fasıl altında düzenlenmiştir. Esasen bakıldığında Kanun’un sistematigi ve altında düzenlendiği başlıklar bakımından benzerlik olduğu görülmekle birlikte Mülga 765 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmali suçunun zimmet suçu içerisinde eritildiği şeklindeki bir yorum yanlış olmayacaktır. Mülga Kanun’un 202’nci maddesine göre:

Görevi sebebiyle kendisine tevdi olunan veya muhafaza, denetim veya sorumluluğu altında bulunan para veya para yerine geçen evrak veya senetleri veya diğer malları zimmetine geçiren memura altı yıldan on iki yıla kadar ağır hapis ve meydana gelen zararın bir misli kadar ağır para cezası verilir.

Yukarıdaki fıkra da gösterilen cürüm, dairesini aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise faile on iki yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç misli kadar ağır para cezası verilir.

Zararın, kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde yukarıdaki fıkralarda yazılı cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte biri indirilir.

Meydana gelen zararın ödenmemesi halinde mahkemece ödettirilmesine resen hükmolunur. Bu fiiller kamu bankaları aleyhine işlenmiş ise faile verilecek ceza üçte bir oranında artırılır” hükmünü amirdir. Kanun’un 203’üncü maddesinde ise:

Denetim görevini ihmal ederek 202’nci maddenin birinci fıkrasında yazılı zimmetin oluşmasını veya artmasını mümkün kılmuş olan kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis ve beşyüzbin liradan iki milyon liraya kadar ağır para cezası verilir.

Fail, meydana gelen zararın ödenmesinden asıl fail ile birlikte sorumlu tutulur.

Mülga Kanun’un 203’üncü maddesinde denetim görevinin ihmali suçuna müstakil bir suç olarak yer verilmiş görünse de, esasen bir önceki maddede düzenlenen zimmet suçunun altında ele alınmaya devam edilmiş ve basit zimmet suçunun oluşmasına veya artmasına katkı sağlayan failin cezalandırılacağı öngörülmüştür. Yine 765 sayılı Kanun kapsamındaki düzenlemede denetim görevini ihmal şeklinde eylem ortaya koyan failin zararın ödenmesi noktasında sorumluluğun zimmet suçunun faili ile birlikte doğacağı düzenlenmiştir.

Mülga 765 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmali sebebiyle yalnızca zimmet suçunun basit halinin oluşması veya artmasına sebep olma hüküm altına alınmışken, 5237 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmaline bağlı olarak zimmet veya irtikap suçlarının ortaya çıkmasına imkân sağlanmasından bahsedilmektedir. İrtikap suçunun madde kapsamına dahil edilmesi yerinde bir değişikliktir. Yine 5237 sayılı Kanun’da denetim görevinin ihmali suçunun farklı bir işleniş şekli daha hüküm altına alınmıştır ve zimmet ve irtikap suçunun işlenişine dair Mülga Kanun’dan farklı olarak özel bir iştirak şekline de yer verilmiştir. Tüm bu anlatılanlar ışığında, 765 sayılı Mülga Kanun’un

203'üncü maddesinde düzenleme alanı bulan suçun 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesinin ikinci fıkrasına karşılık geldiğini söylemek mümkündür. Sadece burada yalnızca zimmet suçunun oluşmasına veya artışına yönelik bir katkıdan bahsedilmiş, denetim görevinin ihmaliyle birlikte irtikap suçunun oluşumu hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Bu kapsamda, 5237 sayılı Kanun'da denetim görevinin ihmali suçunun zimmet suçundan ayrı olarak düzenlenmiş olması ile; kendine özgü bir başlıkla ele alınması bir arada değerlendirildiğinde 765 sayılı Mülga Kanun hükmünün geliştirildiği söylenebilir. Bu yorumun yapılmasında sadece Kanun'un sistematigi değil suçun ele alınış şekli de rol oynamaktadır. Zira, 5237 sayılı Kanun'da iki fıkra şeklinde ele alınan denetim görevinin ihmali suçunun oluşması için iki farklı yol öngörülmüştür. Sadece denetim görevini ihmal ederek başkaca bir suçun oluşmasına imkân sağlamanın yanında, başkaca suçun işlendiğini bilerek hareketsiz kalmak şeklindeki eylem Mülga Kanun'dan farklı olarak ve geliştirilmiş şekilde 5237 sayılı Kanun'da düzenleme alanı bulmuştur.

Toparlayacak olursak, Mülga 765 sayılı Kanun'da eylem olarak yalnızca denetim görevinin ihmali sonucu zimmet suçunun oluşması veya artmasına imkân sağlama suç olarak düzenlenmiş ve bu da düzenlemeyi sınırlı bir kapsamda tutmuştur. Mülga Kanun ile zimmet suçunun basit halinin oluşmasına veya artmasına denetim görevini ihmal ederek neden olan kamu görevlisi fail olarak kabul edilmiştir. Yine eski düzenlemenin sınırlı kapsamda kaldığını, failin denetim görevini ihmal ederek irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlaması hususuna yer verilmemiş olması nedeniyle söylemek mümkündür.

Sırf bu kıyaslama dahi 5237 sayılı Kanun'da yer verilen denetim görevinin ihmali suçunun Mülga Kanun'daki düzenleniş biçiminin gelişmiş hâli olduğunu ve kanun koyucunun yeni ve güncel kanun ile söz konusu denetim görevinin ihmali suçunu bilinçli bir şekilde iki ayrı fıkra şeklinde düzenleme gereği duymasını açıklamaktadır. Bu şekilde bir düzenlemenin mülga 765 sayılı Kanun'un sistematigine kıyasla isabetli olduğu değerlendirilmektedir.

1.5. Denetim Görevinin İhmali Suçunun Unsurları

Suç kavramı TCK'da açıkça tanımlanmış değildir. Kanun koyucu suçu oluşturan fiilleri düzenlemekle yetinmiş, haricen bir tanımlama yapma gereği duymamıştır.

Öğretideki çeşitli görüşlerden yola çıkarak suçu en basit şekilde tanımlamak istersek; kanunda karşılık olarak bir cezai yaptırım öngörülen fiil olarak tanımlayabiliriz. Esasen kanun koyucu suç için genel bir tanım yapmak zorunda da değildir. Asıl önemli olan suçların özel ele alınış şekli ve özel tanımlarıdır. Bu kapsamda da her suç ayrı ayrı tanımlanır (Yüce,1985:19). Suçun unsurları her suçta bulunması gereken unsurlardır ve bu unsurlardaki bir eksiklik, suçun oluşmasını engeller. Genel unsurların dışında o suç özelinde ve o suça özgü bazı unsurlar da bulunabilir ki bunlar da özel unsurlar olarak anılmaktadır.

Denetim görevinin ihmali suçunun unsurları bu başlık ile incelenecek olup tipiklik unsuru kapsamında temelde maddi unsur ve manevi unsur ele alınacaktır. Suçun oluşması açısından aranan temel unsur tipiklik unsurudur zira tipiklik, suçun hem maddi unsurunu hem de manevi unsurunu ihtiva eder.

1.5.1. Denetim Görevinin İhmali Suçunun Maddi Unsurları

Maddi unsurun bir diğer adı objektif unsurdur. Yine, maddi unsuru dış unsur olarak nitelendirmek de mümkündür. Şöyle ki, eylemin dıştan görünüşünde aktif rol oynayan ve maddi olarak meydana gelen durumları içerdiğinden dış unsur tanımı uygun düşmektedir. Maddi unsurun kapsamı içerisine fail, eylemin konusu, icra hareketleri, suçun özel işleniş şekilleri ve hatta eylemde kullanılan araçlar dâhil edilebilir.

Çalışmamız kapsamında denetim görevinin ihmali suçu öncelikle tipiklik unsuru yönünden incelenecektir.

1.5.1.1. Fail Kavramı

Fail kavramı için bir tanım ortaya koymak istiyorsak fiilden yola çıkmamız gerekmektedir çünkü failin temeli fiildir. Fiili gerçekleştiren kişi fail olarak anılır. 5237 sayılı TCK madde 37/1'e baktığımızda da suçun kanuni tanımına uyan fiili gerçekleştiren kişi fail olarak tanımlanmıştır. Suçun faili olarak yalnızca gerçek kişi gösterilebilir. Bir suç tüzel kişi adına işlense bile mutlaka suçu işleyen bir gerçek kişinin varlığından söz edilmektedir. Suçun faili olarak tüzel kişilerin gösterilmesi mümkün değildir. (Soyaslan,2005:223). Tüzel kişiler fail olamayacağına göre tüzel kişilerin cezai sorumluluğundan da bahsedilemez. Özel hukuk tüzel kişilerinin ise yalnızca güvenlik tedbiri sorumluluğu bulunmaktadır. Yine, Kabahatler Kanunu m.43/A doğrultusunda

özel hukuk tüzel kişilerinin sorumlu olduğu ve idari yaptırım uygulanabileceği öngörülmüştür.

Belirtilen istisnalar dışında suçun failinin gerçek kişi olduğunu belirttikten sonra, özel faillik hâlinin bulunmadığı durumlarda suçun failinin herkes olabileceğini ifade etmek gerekmektedir (Cirit ve Atalay,2020:13-14). Herkes tarafından işlenemeyen, belli nitelikleri haiz veya belli bir özelliği olan kişilerce işlenebilen suçlar da vardır ve bu suçlara özgü suç, diğer bir ifadeyle mahsus suç denilmektedir. Özgü suçların işlenebilmesi için doğal veya hukuki bir nitelik aranmaktadır. Doğal nitelik bakımından cinsiyet örnek gösterilebilirken, hukuki nitelik bakımından kamu görevlisi olmak gösterilebilir.

Özgü suç kavramına ek olarak bizzat işlenebilen suç kavramına da değinilmesi gerekmektedir. Bizzat işlenebilen suç; suçun ancak ve ancak bizzat fail tarafından işlenebildiği suçlardır. Başka bir ifadeyle, bizzat işlenebilen suçlar bakımından fail, suç teşkil eden hareketi gerçekleştiren kimsedir. Bu suçlarda müşterek faillik ve dolaylı faillik mümkün olmamakla birlikte suça iştirak; azmettirme veya yardım etme şeklinde mümkündür (Hakeri,2017:146).

Denetim görevinin ihmali suçu da özgü suç kapsamındadır zira suçun faili her iki fıkra da kamu görevlisi, hatta denetimle görevli kamu görevlisi olarak gösterilmiştir. Özgü suçtan bahsedebilmek için belli hukuki niteliklere sahip kişilerin fail olması şartı aranmaktadır (Gökcen,2018:180) ve bu tanım doğrultusunda denetim görevinin ihmali suçu için özgü suç nitelendirmesi yapmak isabetlidir. Kamu görevlisi kavramından ne anlaşılması gerektiği çalışmamızın ikinci bölümünde detaylıca anlatılacaksa da, TCK kapsamında kamu görevlisinin kapsamını belirlememiz hâlihazırda faillik kavramını açıkladığımız için elzemdir. Kanun'un 6'ncı maddesinde yer alan "tanımlar" kısmında yalnızca TCK kapsamında bir kamu görevlisi tanımlaması yapılmıştır. Bu tanıma göre: *"Kamu görevlisi deyiminden, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır."*

Bu tanım ışığında söylenebileceği üzere Kanun kamu görevlisini geniş biçimde tanımlamış ve kamu görevlisi kavramının kapsamını İdare Hukukuna nazaran genişletmiştir. İdari anlamda bakıldığında kamu görevlisi kavramının içeriğinin bu kadar geniş olmadığı ilerleyen başlıklarda görülecektir. Ancak şu an ele alınan başlıkta

TCK kapsamında denetim görevinin ihmali suçunun failinin kimler olacağı sorusuna cevap aranmaktadır.

Tüm bu açıklamalar ışığında, denetim görevinin ihmali suçu ancak kamu görevlisince işlenebilen bir suçtur ve yine bu kamu görevlisinin denetimle görevli kamu görevlisi olması gerekliliği de özgü suça vurgu yapmaktadır. Denetim görevi kapsamında failin zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde denetleme görev ve yükümünün olması gerektiğinin de kanun metnindeki açık düzenlemesi uyarınca belirtilmesi gerekmektedir. Failin suçtan sorumlu olduğunu kabul etmek için denetim görevinin zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde olması gerekmektedir. Bu kişilere yönelik olmayan denetim görevinin ihmali tek başına suçun oluşmasına yetmeyecektir.

1.5.1.1.1. TCK Kapsamında “Kamu Görevlisi” Kavramı

TCK’nın “Özel Hükümler” başlıklı kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmında yer alan birinci bölümde “*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*” düzenlenmiştir. Esasen genel anlamda baktığımızda bu bölüm içerisinde yer alan suçların birçoğunun failinin kamu görevlisi olduğu ve bu özellik itibari ile suçun unsuru haline geldiği söylenebilir. Hâl böyleyken, TCK uygulamasında kamu görevlisi tanımlamasına gitmek denetim görevinin ihmali suçunun tahlili açısından da önem arz etmektedir.

Kamu görevlisi kavramına TCK uygulaması nazarında açıklama getirmeden önce *gerçek görev suçları* ve *gerçek olmayan görev suçları* ayırımından bahsetmek gerekmektedir. Gerçek görev suçu denildiğinde; suçun unsuru olarak kamu görevlisinin fail olması aranmıştır. Gerçek olmayan görev suçu mevcut ise; kamu görevlisi sıfatını haiz olunması yalnızca suçun niteliğinde bir değişiklik yaratacaktır. Yani, gerçek olmayan görev suçu var ise bu suçun faileri kapsamına kamu görevlisi olmayanlar da dahil edilebilecektir. Bu doğrultuda herkes tarafından işlenebilen bir suç kamu görevlisince işlendiğinde ise suçun niteliği değişecek ve farklı bir suç oluşacaktır. Örnek verecek olursak; sıradan bir vatandaş tarafından işlendiğinde görevi kötüye kullanma suçuna vücut verebilecek bir eylem, diğer tarafta kamu görevlisince sırf görevi nedeniyle zilyetliği kendisinde bulunan bir mal hakkında işlendi ise zimmet suçunun söz konusu olması bahsettiğimiz ayırımı izah etmektedir. Kamu görevlisi

olmayan kişinin suça iştirak şekli açısından bu ayrım önem arz etmekte olup, gerçek görev suçlarının unsurları arasında failin kamu görevlisi olması sayılmışken gerçek olmayan görev suçlarında eylemin kamu görevlisi tarafından işlenmesi ancak bir cezayı ağırlaştırıcı nedendir (Tezcan vd.,2018:1070). Bu kapsamda bakıldığında denetim görevinin ihmali suçu gerçek görev suçudur zira suçun maddi unsuru olan faillik unsuruna bakıldığında suçun failinin kamu görevlisi, hatta denetimle görevli kamu görevlisi olması müstakil olarak suçun unsuru niteliğindedir.

Kanun koyucunun kamu görevlisinin kapsamını TCK m.6/1-c’de belirlediğinden yukarıda bahsetmiştik. Kanun’da yapılan söz konusu tanıma göre, kamu görevlisi nitelendirilmesi yapılırken aranan ölçütün “*kamusal faaliyetin yürütülmesine katılım*” olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu yorumumuzu destekleyen bir yargı kararı da mevcuttur.⁴

Kaldı ki, madde gerekçesinde; “*kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegâne ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır*” şeklinde bir ifadeye yer verilerek bu husus pekiştirilmiştir.⁵ Mülga Kanun’la kıyas edildiğinde ise 765 sayılı Kanun’daki tanımlamalardan bu kapsamda uzaklaşıldığı görülmektedir. Zira, Mülga 765 sayılı Kanun’da tercih edilen ölçütlere bakıldığında bunların *kamu görevi* ve *kamu hizmetinden* ibaret olduğu görülmektedir.

Önemle altını çizmek gerekir ki, Ceza Hukuku kapsamında anılan kamu görevlisi, İdare Hukuku içerisinde yer alan memurdan farklıdır. TCK kapsamında anılan kamu görevlisi, İdare Hukuku altında yer alan memura göre daha geniş kapsamlıdır.

⁴ Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 2008/2388 E., 2008/5926 K., 11.06.2008 tarihli ilamında; “5237 sayılı TCK’nın 6. Maddesindeki tanıma göre kamu görevlisi, kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir suretle sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi olup, bu anlamda ceza hukuku açısından, kamusal bir faaliyet yürütmeyen veya bir kamu iktisadi teşekkülü (KİT) olan Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAŞ)’ta görev yapan personelinin kamu görevlisi sayılamayacağı...” hususu açıklanmıştır.

⁵ TCK m.6 gerekçesinde; “765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır. Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddî karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de, kamu görevlisidirler. Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı” açıklaması yer almaktadır.

İdare Hukukundan ayrılan yönüyle, görevlinin devlet ile arasında bir istihdam ilişkisi bulunması gerekmezken İdare Hukuku içerisinde yer alan memurun bir kadroya bağlı olması şartı mevcuttur (Tezcan vd.,2018:1072). Kamu görevlisi tanımlaması yapılırken kamu hizmeti kavramından yola çıkılmış olması nedeniyle, TCK m.6/1-c kapsamında belirlenen kamu görevlisinin kamu görevi ifa edenlerin yanında kamu hizmeti ifa edenleri de kapsadığını ancak kamuya yararlı faaliyetin yürütülmesine katılanların bu kapsamda yer almayacağını söylemek gerekmektedir (Tezcan vd.,2018:1075). Bu sonuca Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararı ışığında ulaşılmaktadır:

5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 6'ncı maddesinin 1. fıkrasının (c) bendindeki kamu görevlisi tanımında yer alan "katılan kişi" ibaresi ile, madde gerekçesinde yer alan "kamusal faaliyet" açılımından hareketle, bir kimsenin Ceza Yasası uygulamasında "kamu görevlisi", yapılan faaliyetin de "kamusal faaliyet" sayılabilmesi için, kamu adına yürütülen bir hizmetin bulunması, bunun da Anayasa ve yasalarda belirlenmiş usullere göre verilmiş bir siyasal karara dayalı olması ve ayrıca faaliyetin kamuya ait güç ve yetkilerin kullanılması suretiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ortaya koyduğumuz yorumun temel dayanağı Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun söz konusu bu değerlendirmeleridir.⁶

Toparlayacak olursak, denetim görevinin ihmali suçu yalnızca denetimle yükümlü kamu görevlisince işlenebilen özgü bir suçtur (TCK m.6/1-c). Yukarıda detaylıca izah edildiği üzere kamu görevlisi kavramının kapsamına kimlerin dahil olacağı noktasında Kanun, kişinin yerine getirdiği faaliyetin kamusal nitelik taşımasını kilit taşı olarak kabul etmiştir. Yani, kamu hizmeti gören kişiler de denetim görevinin ihmali suçunun faili olabilecektir. Özel kanunlardaki düzenlemeler doğrultusunda kamu görevlisi gibi cezalandırılacakları hüküm altına alınan kişiler de bu açıklamalar ışığında denetim görevinin ihmali suçunun faili olarak anılabilirler. Örnek verecek olursak; Kooperatifler Kanunu'na göre yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurlarının da işledikleri bazı suçlar nedeniyle kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı düzenlenmiştir.⁷

⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2010/9-258 E., 2011/46 K, 12.04.2011 tarihli ilamı.

⁷ Bkz. Kooperatifler Kanunu'nun 62/son maddesine göre: "Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır."

Yani, kamu görevlileri tarafından bu kapsamda işlenebilecek tüm suçlar, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ve memurlarınca da kamu görevlileri gibi işlenebilecektir.

Kamu görevlisi olmayanlar açısından ise bu suça azmettiren veya yardım eden olarak iştirak mümkündür (TCK m.40/2).

1.5.1.1.2. Denetimle Yükümlü Kamu Görevlisi

Denetim görevinin ihmali suçunun bir özgü suç olduğunu ve yalnızca kamu görevlisi tarafından işlenebileceğini söylemiştik. Ancak, denetim görevinin ihmali suçu tüm kamu görevlilerince de işlenemez. Bu kapsamda söz konusu suçun faili yalnızca denetimle görevli kamu görevlisi olabilir. Yani, kamu görevlisi olan ancak görevi gereği herhangi bir denetim yükümlülüğü altında olmayan kimse, denetim görevinin ihmali suçu içerisinde yer verilen eylemleri gerçekleştirse bile denetim görevinin ihmali suçunun işlendiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Denetimle yükümlü kamu görevlisine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Zaten kanunda denetimle yükümlü kamu görevlisine ilişkin belli bir tanım yapmak da pek mümkün görünmemektedir. Kamu görevlilerinin faaliyet gösterdiği kurumlara ve ifa ettikleri görevin niteliklerine göre denetim yükümlülüğü taşıyıp taşımadıkları, denetim yükümlülüğünün derecesi ve ne tür sorumluluklar gerektirdiği, yine bu sorumlulukların yerine getirilmemesi neticesinde oluşan ihlalinin ne ölçüde suç oluşturacağı gibi hususlar her bir somut olay açısından özel olarak değerlendirilecektir. Yargıtay kararları ışığında bir örnek vererek konuyu somutlaştırmaya çalışalım. Yargıtay'ın kabulüne göre; bir kısım kooperatif tasfiye kurulu üyesi olan sanıkların yapmış oldukları şahsi ve kooperatifle alakalı kabul edilemeyen harcamalar yaptıklarının, kooperatif tasfiye kurulu üyelerinin söz konusu haksız harcamalarının ise kooperatif denetleme kurulu üyesi sanıklarca tespit edilmemesi nedeniyle denetleme kurulu üyeleri açısından denetim görevinin ihmali suçu işlenmiştir. Bu kabule göre, kooperatif denetleme kurulu üyeleri, denetimle yükümlü kamu görevlisi olarak kabul edilmiş ve ihlal edilen denetim görevi ise bu karar kapsamında, tasfiye kurulu üyesi olan sanıkların yapmış oldukları şahsi ve kabul edilebilir olmayan masrafların gerektiği gibi denetlenmemesi olarak anlaşılmaktadır. Zira, kooperatif denetleme kurulu üyeleri, gerektiği şekilde denetim görevlerini yerine getirmediklerinden ve denetim görevlerini

ihmal ettiklerinden kooperatif tasfiye kurulu üyeleri tarafından şahsi harcamalar yapılabilmiş ve hatta bu harcamalar denetlenmediği için fark edilmemiştir.⁸ Söz konusu karara yer verilerek denetimle yükümlü kamu görevlisi kavramına neyin karşılık geldiği her somut olay bazında ayrıca değerlendirilmesi gerekmele birlikte biraz daha netleştirilmeye çalışılmıştır. Yargıtay kararları ışığında denetimle yükümlü kamu görevlisi olarak kabul edilenler arasında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 11'inci maddesinde tanımlanan il özel idarelerinde vali ve belediyelerle belediye başkanı olmak üzere üst yöneticiler, ilgili birimin başkan, amir, müdürleri, muhasebe müdürleri sayılabilir (Baytemir,2011:186; Savaşçı Temiz,2024:187). Bunun yanında, noter ve noter başkatibinin vezneden sorumlu katip üzerinde (Baytemir,2011:832-833; Savaşçı Temiz,2024:187)⁹, İşletme Başmühendisliği işletme sorumlusu ve idari mali sorumlusunun veznedarların (Baytemir,2011:832-833; Savaşçı Temiz,2024:187)¹⁰ hastane sayman ve sayman vekilinin veznedarın (Baytemir,2011:834; Savaşçı Temiz,2024:187)¹¹ üzerinde denetim sorumluluğu olduğu belirtilmiştir. Bu başlık altında anlatmak istediğimiz temel nokta denetim görevinin ihmali suçunun failinin ancak ve ancak denetimle yükümlü kamu görevlisi olabileceği, yalnızca kamu görevlisi olmanın suçun unsuru açısından yeterli olmadığı ve denetim görevinin ihmali suçunun failinden yola çıkıldığında bu suçun bir özgü suç olduğudur.

Suçun failinin belirlenmesine ilişkin bu başlık altında tartışmamız gereken önemli bir husus daha bulunmaktadır. Denetim görevinin ihmali suçunun yalnızca denetimle yükümlü kamu görevlisi olması yeterli olmayıp denetim görevinin aynı zamanda zimmet veya irtikap suçunun faillerine yönelmesi, yani denetimin bu kişiler

⁸ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2013/7493 E., 2015/8740 K., 18.03.2015 tarihli ilamı şu şekildedir: *"İddianamede yer alan, kooperatif tasfiye kurulu üyesi olan sanıkların yemek ve akaryakıt giderleriyle apartmandaki bir kısım dairelerde yapılan tadilat ve tamiratlara dair olan ve soruşturma aşamasında hazırlanan bilirkişi raporlarında şahsi ve kabul edilemeyecek gider olarak değerlendirilen 9.444,70-TL harcamada bulundukları isnadının sübutu halinde TCK'nın 247. maddesinde tanımlanan zimmet suçunu, bununla bağlantılı olarak kooperatif denetleme kurulu üyesi olan sanıklar S. Y. ve Z. K.' ya isnat eylemlerin ise 5237 Sayılı TCK'nın 251/2. maddesinde düzenlenen denetim görevinin ihmali suretiyle zimmete sebebiyet verme suçunu oluşturabileceği anlaşılmakla 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile İlk Derece Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12. maddesi uyarınca bu davaya dair delilleri takdir ve tartışmanın üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu nazara alınarak görevsizlik kararı verilmesi yerine yargılamaya devamla yazılı şekilde hükümler kurulması..."*

SONUÇ: Kanuna aykırı, katılan vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden esası incelenmeyen hükümlerin 5320 Sayılı Kanunun 8/1. maddesi de gözetilerek CMUK'un 321'inci maddesi uyarınca BOZULMASINA, temyiz harcının istenmesi halinde iadesine, 18.03.2015 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

⁹ Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2008/1967 E., 2008/2999 K., 01.04.2008 tarihli ilamı.

¹⁰ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2009/5669 E., 2009/7303 K., 15.6.2009 tarihli ilamı.

¹¹ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2003/6177 E., 2004/4646 K., 7.6.2004 tarihli ilamı.

üzerinde olması gerekmektedir (Erman ve Özek,1992:50). Bu anılan şartları sağlamayan ve zimmet veya irtikap suçlarının failleri üzerinde denetim görevi bulunmayan kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olması ihtimalinde dahi sorumluluğu doğmayacak ve müsterek fail gibi cezalandırılmayacaktır (Meran,2006:90). Denetim sorumluluğuna dair salt bir tanım yapmak mümkün olmayıp kamu görevlisinin bünyesinde bulunduğu idarelere ve idarelerin kendi mevzuatlarına göre denetim görevinin de kapsamı değişkenlik gösterecektir. Anılan nedenlerle her somut olay doğrultusunda bu hususun ayrıca değerlendirilmesi daha isabetli olacaktır (Bostancı Bozbayındır vd.,2021:111). Suçun faili olarak denetimle yükümlü kamu görevlisi zimmet veya irtikap suçunu işleyen faillerin hiyerarşik üstü olabileceği gibi böyle bir hiyerarşik sıralama olmaksızın yalnızca denetimle görevlendirilmiş de olabilir. Denetim görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun failleri üzerinde bir denetim veya teftiş faaliyetinde bulunması gereklidir. Böyle bir durumda denetim görevlisinin denetim/teftiş sırasında söz konusu zimmet veya irtikap fiilini tespit edebilecek durumda olması, bir başka deyişle anılan fiilleri tespit edici faaliyette bulunmuş olması gerekmektedir. Bir denetim görevlisinin denetim esnasında teftiş ve denetim altındaki birimde gerekli incelemelerde bulunmasına rağmen bu fiili tespit edememişse bu noktada söz konusu denetim görevlilerinin denetimleri özelinde kasıt-kusur-kayıtsızlık özelinde hiyerarşik amirlerince bir soruşturma ile durumun tetkik edilmesi gerekecektir.¹² Üçüncü bölümde yer verilecek olan yargı kararları ışığında denetimle yükümlü kamu görevlisi kavramı daha net şekilde somutlaştırılmıştır. Bu hususu belirli hale getirmek önemlidir, zira denetim görevinin sorumluluk kapsamında bulunmaması ihtimalinde failin eylemi denetim görevinin ihmali suçuna değil TCK kapsamında bulunan başka bir suçta vücut verecektir. Böyle bir durumda ancak TCK m.257/2’de düzenleme bulan ihmali davranışla görevi kötüye kullanma suçundan bahsedilecektir (Bakıcı,1988:163).

1.5.1.2. Mağdur ve Korunan Hukuksal Yarar

Suçun faili olduğu üzere mağduru da bulunmaktadır. Mağduru bulunmayan bir suçtan bahsetmek mümkün olmamakla birlikte bir suçun mağdurunu ancak gerçek kişi

¹² Bir denetim görevlisinin teftiş veya denetim hizmeti sırasında genel olarak denetim/teftiş alanının büyüklüğüne bağlı olarak genel mahiyette çeşitli iş süreçleri ve faaliyetler özelinde bir örneklem olarak denetim/teftiş faaliyetlerini yürüttüklerinden mesleki ehliyet ve yetkinliğe sahip olduğu değerlendirilen denetim görevlileri özelinde herhangi bir yargı kararına da rastlanılmamıştır.

oluşturabilir. Tüzel kişiler ise ancak suçtan zarar gören olarak anılabilecek olup suçun mağduru olamazlar. TCK'nın kabulüne göre ancak ve ancak gerçek kişiler suçun mağduru olabilir (Tezcan vd.,2018:1138). Denetim görevinin ihmali suçu Kanun'un "*Topluma Karşı İşlenen Suçlar*" başlığı altında yer alması nedeniyle başlığın kendisinden de açıkça anlaşılacağı üzere topluma yönelen, toplumun tamamına karşı işlenen bir suçtur (Özbek vd.,2014:763). Hal böyleyken, suçun mağduru olarak kamuyu göstermek gerekmektedir. Mağdurun belirlenmesinde esasen korunan hukuksal değerden yola çıkılmıştır. Denetim görevinin ihmali suçu ile amaçlanan kamu görevinin yürütülmesinde disiplini sağlamak ve kamu idaresinin düzen içinde, etkin, dürüst ve tarafsız şekilde ortaya koyulmasıdır (Okuyucu Ergün,2009:14).

Yine, korunan hukuksal değer ve suçun mağdurunun belirlenmesi noktasında madde gerekçesi de bize yol göstermektedir. Zira, kamu faaliyetlerinin liyakat veya eşitlik gibi değerler açısından adalet ilkeleriyle doğru orantılı yürütüldüğü noktasında toplumda var olan güven ve inancın sağlam olması gerekmektedir. Bununla birlikte, denetim görevinin ihmali suçu ile fail konumundaki kamu görevlisinin görevi esnasında muhatabı olan kişilerin zararına hareket etmesini engellemek amaçlandığından toplumun yanında ikincil olarak bireyin de koruma altına alındığı söylenebilir (Gökcan,2008:58).

Yani, denetim görevinin ihmali suçunun koruduğu hukuksal değer bir den fazla olduğu yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır (Savaşçı Temiz,2024:181).

1.5.1.3. Fiil ve Netice

Denetim görevinin ihmali suçu, TCK'da iki ayrı fıkra olarak düzenleme alanı bulmuş olup bu doğrultuda suçun farklı işleniş şekillerinin öngörüldüğünü söylemek mümkündür. İki ayrı fıkra halinde düzenlenen ve işleniş şekli açısından da farklılık barındıran söz konusu maddeleri ayrı ayrı değerlendirmek bu noktada daha doğru olacaktır. Yine, Kanun'un lafzına baktığımızda denetim görevinin ihmali suçunun işlenişinin zimmet ve irtikap suçuyla doğrudan bir ilişki içinde olduğu görüleceğinden bu suçlar açısından açıklamalara yer vermekten de kaçınılmamalıdır. TCK m.251/1 uyarınca; "*Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.*"

Tipiklik unsuru bağlamında denetim görevinin ihmali suçunun unsurları tek tek incelenmeye başlanmadan önce ihmali suç kavramına değinildiğinden bu başlık altında Ceza Hukuku bağlamında hareket ve ihmali harekete ilişkin açıklamaları yinelemekle yetinilecek ve suçun maddi unsuru kapsamında failin hareketi, yani dış dünyadaki fiilin ne şekilde gerçekleşmesi gerektiğini, hangi unsurları taşımasının zaruri olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

Denetim görevinin ihmali suçunun düzenlendiği maddeye bakıldığında, Kanun'da suçun oluşması için zimmet veya irtikap suçunun işlenişine göz yumma şartının arandığı görülmektedir. Yani, esasen bu fıkra kapsamında denetim görevinin ihmali suçunun işleniş açısından baktığımızda denetimle yükümlü kamu görevlisi olan failin, kendisine icra ettiği kamu görevinin ihtivası nedeniyle yüklenen sorumluluk kapsamında bir görevi kasti olarak yerine getirmemesi, görevini yapmaktan kasten imtina etmesi suçun oluşması için aranan harekettir. İlk fıkroda ikinci fıkradan farklı olarak zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine kasten göz yumma şartı da aranmaktadır. Peki denetim yükümlülüğü taşıyan kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine ne şekillerde göz yumabilir ve bunun dış dünyaya yansıması tam olarak nasıl olabilir? Denetim görevinin ihmali suçunun oluşması için Kanun'un aradığı fiil, zimmet ve irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yummak şeklinde gerçekleşen ihmali bir harekettir. O halde, denetim görevinin ihmali suçu zimmet ve irtikap suçları ile yakından ilişkilidir.

1.5.1.3.1. Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine Kastan Göz Yumma

TCK 251'inci maddesinin birinci fıkrasında suçun oluşumu için öngörülen hareket zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine, bu suçların ortaya çıkmasına kasti olarak göz yumma şeklinde tanımlanmaktadır. Failin bu fıkra kapsamında suç işlediğinden bahsedebilmek için zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmesi ve bu bilinç haline rağmen kastının denetim görevini ihmal etmeye yönelmiş olması gerekmektedir. Burada kasten denetim görevini ihmal eden fail, işlendiğinden haberdar olduğu zimmet veya irtikap suçlarının ortaya çıkmasını engellememekte; zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesinin bir nevi yolunu açmakta ve suçun işlenişini kolaylaştırmaktadır. Denetimle görevli kamu görevlisi kendisine görevi nedeniyle yüklenen sorumluluğa aykırı olarak zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi karşısında hareketsiz kalarak bu suçların icrasına katkı sağlamaktadır (Yaşar vd.,2010:7102). İcrai

ihmali suç ayrımını ilk kısımlarda ortaya koymamızın nedeni esasen bu fıkra kapsamında hareketsiz kalmak şeklindeki ihmali eylemin suç olarak düzenlenmiş olması nedeniyledir. Failin hareketsiz kalarak ortaya koyduğu ihmali hareket sonucunda zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine katkı sağladığı ve bu haliyle de suça vücut verdiği kabul edilmiştir. Denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisince zimmet veya irtikap suçunun işlendiği bilinmekte ve denetim görevi yerine getirilmemektedir. Failin bu suçların işlendiğini bilmesine karşın hiçbir hareket ortaya koymama şeklinde bir ihmali gerçekleştirebileceği gibi denetim yapılsa bile suçların ortaya çıkması için bir girişimde bulunmama şeklinde bir tutum da sergilenebilir. Her iki halde de birinci fıkra kapsamında tanımlanan suç oluşmaktadır. Yine, madde içerisinde zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlamaktan bahsedildiğine göre bu zimmet veya irtikap suçlarının en azından teşebbüs aşamasına ulaşmış olması gerekmektedir. Yani, teşebbüs boyutuna varmayan hazırlık hareketleri suçun oluşması bakımından yeterli olmayıp suçların işlenmesi ya da teşebbüs aşamasına gelmiş olması gerekmektedir (Baytemir,2011:818). Sorumluluk yönünden denetim görevinin ihmali suçunu işleyen failinin zimmet veya irtikap suçlarını işleyen fail gibi, müşterek fail olarak cezalandırılacağı hüküm altına alındığından, zimmet veya irtikap suçlarının teşebbüs aşamasında kalması halinde sorumluluk açısından denetim görevinin ihmali suçunun faili de zimmet veya irtikap suçuna teşebbüsten sorumlu olacaktır. İşlenen eylem teşebbüs aşamasına varmayan basit bir hareket suçu veya zimmet veya irtikap suçlarına vücut vermeyen bir eylem niteliğindeyse burada denetim görevinin ihmali suçunun faili açısından müşterek fail olarak sorumluluk doğmayacaktır zira sorumluluk zimmet veya irtikap suçuna bağlanmıştır (Savaşçı Temiz,2024:189).

Yine, burada değinilmesi gereken bir diğer husus özel iştirak düzenlemesine ilişkindir. Şöyle ki, denetim görevinin ihmali suçunun faili işlendiğini bildiği zimmet veya irtikap suçları üzerinde hakimiyet kurmamalıdır. Ayrıca iştirak hükümleri öngörülmediğinden burada yalnızca sorumluluk anlamında müşterek faillik müessesesinin kabul edildiğinden hareketle failin suça katıldığından da bahsedilmemelidir. Bu ihtimallerin gerçekleşmesi halinde denetim görevinin ihmali suçundan değil doğrudan doğruya işlenen zimmet veya irtikap suçlarından fail olarak sorumluluk doğar. Burada denetim görevinin ihmali suçunun faili açısından yalnızca zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmesi ve kastının bu bilme haline rağmen yalnızca denetim görevini ihmal etme eylemine yönelmesi aranır. Özel iştirak

düzenlemesi yalnızca sorumluluğa ilişkindir ve fiil üzerinde fail gibi hüküm kurulmaması gerekmektedir.

1.5.1.3.2. Denetim Görevini İhmal Ederek Zimmet veya İrtikap Suçunun İşlenmesine İmkân Sağlama

Denetim görevinin ihmali suçunun bir diğer işleniş şekli, saf ihmali hareket olarak düzenlenmiş ve denetim yükümlülüğü bulunan kamu görevlisinin, zimmet veya irtikap suçlarının işlenişinden haberdar olmaksızın sadece denetim görevini ihmal etmesi neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlanmış olması suçun tamamlanması için yeterli görülmüştür. Burada fail tarafından dış dünyaya yansıyan eylem, yalnızca denetim görevinin ihmali hareketi olup, sırf bu ihmali hareket neticesinde zimmet veya irtikap suçlarının failleri bu suçları işleme imkânı bulmaktadır. TCK'nın 251'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer verilen zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine ihmali hareketle imkân sağlanması şeklindeki düzenlemede suçla konu eylem denetimle yükümlü kamu görevlisince görevinin ihmal edilmesidir. Bu hareket gerçek ihmali suçtur ve Kanun'un yapmakla yükümlü kıldığı bir eylem, fail tarafından gerçekleştirilmemekte, “*yapmama*” hali ihmali davranış olarak Kanun'a aykırılık teşkil etmekte ve yaptırıma bağlanmaktadır. Sonuç olarak denetim görevi bulunan kamu görevlisi bu yükümlülüğünü ihmali davranışla yerine getirmekten kaçınmaktadır.

Suçun tamamlanması için denetimle yükümlü kamu görevlisinin görevini kasten ihmal etmesi yeterlidir. Bu kapsamda denetim görevinin hiç veya gerektiği gibi yerine getirilmemesi denetim görevinin ihmali suçuna vücut verecektir (Bostancı Bozbayındır vd.,2021:112). Her ne kadar Kanun maddesinde “zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlama” ifadesi yer alsa da bu suçun oluşması için fail tarafından gerçekleştirilmesi gereken hareketler içerisinde değildir. TCK m.251/2'de geçen imkân sağlama ifadesinden anlaşılması gereken, denetimle yükümlü kamu görevlisinin ihmali hareketinden, zimmet veya irtikap suçlarının faillerinin yarar sağlaması, ihmali davranışı fırsat bilerek bu suçların işlenmesinin önünün açılmış olmasıdır. Zira, denetim görevinin ihmali suçunun faili zimmet veya irtikap suçlarının işleneceğinden haberdar değildir ve hal böyleyken anılan suçları işleme yönünde iradesinin bulunduğu da bahsedilemez. Failin ortaya koyduğu tek eylem üzerine yüklenmiş olan denetim görevini ihmal etmek olup, zimmet veya irtikap suçlarının ortaya çıkması açısından

kastı söz konusu değildir. TCK m.251'in gerekçesi de bu açıklamalarımızı destekler niteliktedir.¹³

Gerekçe ile de açıkça ortaya koyulduğu üzere, denetleme yükümlülüğü bulunan kamu görevlisinin işlenen zimmet veya irtikap suçundan haberi yoktur ve bu nedenle ayrı bir suç kapsamında cezalandırılması öngörülmüştür. Birinci fıkra düzenlemesinden farklı olarak işlenen zimmet veya irtikap suçlarından haberdar olunmaması nedeniyle müşterek faillikten bahsetmek mümkün değildir (Özgenç,2021:355).

Hareket ve netice başlığı altında objektif cezalandırılabilme koşullarından da bahsetmek gerekmektedir. Failin kastı dışında meydana gelen objektif cezalandırılabilme koşulları, esasen suçun unsurlarından sayılmamaktadır. Suçun unsurları dışında kalan bu koşullar, suç oluştuktan sonra failin cezalandırılabilmesi noktasında devreye girer ve haksızlık ve kusur kavramlarının da bu anlamda dışındadır.¹⁴ Denetim görevinin ihmali suçu özelinde objektif cezalandırılabilme koşullarına bakıldığında, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi veya işlenmesine teşebbüs edilmesi objektif cezalandırılabilme koşullarıdır. Bu sonuca doğrudan Kanun metninin lafzından varmak mümkündür zira 251'inci maddenin ikinci fıkrasında failin kastının zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine yönelmediği açıkça anlaşılmaktadır. Öyleyse, denetimle görevli kamu görevlisi ihmali hareketi ortaya koyarak denetim görevini ihmal ettiği takdirde suç işlenmiş demektir. Suç tamamlanmasına karşın, bu ihmali eylemden hareketle zimmet veya irtikap suçu işlenmiş olmazsa denetimle görevli kamu görevlisinin cezalandırılması da gerekmeyecektir. Bu doğrultuda söylemek gerekir ki; denetim görevinin ihmali sonucunda gerçekleştirilen eylemler zimmet veya irtikap suçlarını oluşturmuyorsa, objektif cezalandırılabilme koşulları gerçekleşmemiştir. Bu ayrım oldukça önemlidir çünkü denetim görevinin ihmalinden faydalanarak zimmet veya irtikap suçları işlenmemiş ise, diğer unsurlar da gözetilerek failin yalnızca TCK m.257/2'de düzenleme alanı bulan ihmali hareketle işlenen görevi kötüye kullanma suçunu işlediği söylenebilecektir (Bostancı Bozbayındır vd.,2021:116). Yani, zimmet veya irtikap suçlarının oluşmasına imkân sağlama objektif cezalandırma şartı olarak kabul edilmelidir (Özgenç,2021:356).

¹³ Bkz. TCK m.251 gerekçesi şu şekildedir: “Buna karşılık, denetimle yükümlü kamu görevlisinin bu görevini ihmal etmesinden yararlanılarak zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi halinde, kamu görevlisinin, denetim görevini kasten ihmal etmesi dolayısıyla, Ceza Hukuku bakımından sorumluluğu kabul edilmiştir. Bu durumda, kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçu açısından kastı yoktur. Ancak, denetim görevini kasten ihmal etmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında, denetim görevinin kasten ihmal edilmiş olması ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.”

¹⁴ Aynı yönlü görüş için Bkz. Bekar,2017:67

Bir diğerk önemli husus denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin zimmet veya irtikap suçuna iştirak boyutuna varmamış olması gerekliliğidir. İştirak halinde artık denetim görevinin ihmali suçundan değil işlenen zimmet veya irtikap suçlarına yönelen katkının derecesine göre müşterek fail, azmettiren veya yardım eden olarak sorumluluk gündeme gelecektir (Meran,2008:91). Denetim görevinin ihmali kapsamına birçok eylem dahil edilebilir. Fail tarafından yükümlü olduğu denetim görevi hiç veya gereği gibi yerine getirilmediğinde, zamanında yapılmadığında, geciktirildiğinde veya savsaklandığında ¹⁵ denetim görevinin ihmalinden bahsetmek mümkündür (Savaşçı Temiz,2024:193).¹⁶

Yine, denetim görevinin ihmalinin fail açısından söz konusu olabilmesi için en başta denetim görevinin bulunması zaruri olup, bu denetim görevinin de yine zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde olması gereklidir. Failin zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde denetim görevi bulunup bulunmadığı hususu bünyesinde bulunduğu idarenin tabi olduğu mevzuat uyarınca tespit edilmesi gereken bir konudur (Erman ve Özek,1992:52).

Yine, denetim görevinin ihmali şeklindeki hareketin zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesiyle bir nedensellik bağı oluşturması gerekli olup bu suçların işlenmesine denetim görevinin ihmali sebep olmalıdır. Bu yorum suçun Kanun'daki düzenleniş biçiminden yola çıkarak yapılmaktadır. Denetim yükümlüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesinin yolunun açılması suçun maddi unsuru olarak kabul edilmektedir. Bu illiyet bağının tespiti ise uygulama bakımından oldukça zordur ve her bir somut olay açısından detaylıca irdelenmelidir. Çalışmamızın üçüncü kısmında yer vereceğimiz yargı kararlarında daha detaylı tartışacağımız üzere bu illiyet bağının açıkça ortaya koyulması ve gerekçeli olarak açıklanması oldukça önemlidir. Sırf denetim yükümlülüğü bulunması gereken ve hiyerarşik üst pozisyonundaki kamu görevlisinin meydana gelen zimmet veya irtikap suçundan başkaca bir araştırma yapılmadan sorumlu tutulması haksız ve hukuka aykırı

¹⁵ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2009/5669 E.,2009/7303 K.,15.06.2009 tarihli ilamı şu şekildedir: “Sanıklar E..., E..., K... ve İ...hakkında denetim görevini ihmal ederek zimmete neden olmak suçundan kurulan beraat hükümlerine gelince; suç tarihlerinde Uludağ E... D... A.Ş. Orhangazi İşletme Başmühendisliğinde işletme sorumlusu ve idari mali sorumlu olarak görev yapan sanıkların, veznedarların günlük ve aylık tahsilât listelerinin bilgisayardan çekimini yaptırıp kontrol etmeyerek sanık M...’in zincirleme zimmet suçunu işlemesine neden oldukları, mahkemece de bu sanığın eyleminin oluşa uygun olarak basit zimmet suçunu oluşturduğunun kabul edilmesi karşısında sanıkların atılı suçtan mahkûmiyetleri yerine yazılı gerekçelerle beraatlerine karar verilmesi kanuna aykırı...”

¹⁶ Ayrıca Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2004/2607 E., 2005/21975 K., 10.11.2005 tarihli ilamı

olacaktır. Burada her iki eylem arasındaki illiyet bağı tespit edilmeli ve ezbere birkaç kriterden yola çıkarak hüküm kurulmamalıdır (Savaşçı Temiz,2024:195).

Zimmet veya irtikap suçlarının faillerinin, denetimle yükümlü kamu görevlisi sorumluluğunu layıkıyla yerine getirmesine karşın çeşitli hileli davranışlar ve ustaca suçu gizlemeleri neticesinde yine de zimmet veya irtikap suçlarını gerçekleştirmesi halinde de denetim görevinin ihmali suçundan söz edilemez zira bu ihtimalde de yine illiyet bağı kurulması mümkün değildir. Denetimle görevli kamu görevlisinin denetim ve kontrol yükümlülüğünü layıkıyla yerine getirmiş olmasına karşın zimmet veya irtikap suçları yine de ortaya çıkmışsa artık burada kamu görevlisinin sorumluluğundan bahsedilemeyecektir (Savaşçı Temiz,2024:196).

1.5.2. Denetim Görevinin İhmali Suçunda Manevi Unsur

Manevi unsur bir anlamda hareket ile fail arasındaki psikolojik bağı ifade eder. Bu haliyle de suçun sübjektif tarafını oluşturur. Manevi unsur da kendi içerisinde kast ve taksir olarak ayrılır ve manevi unsurun asıl biçimi kast unsurudur. TCK madde 21/1'e göre, "Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır." Kanun suçun taksirle işlenebileceğine ilişkin haricen bir hüküm getirmediyse o suçun taksirle işlenemeyeceği kabul olunur.

Denetim görevinin ihmali suçunun manevi unsuruna bakıldığında suçun kasten işlenebilen bir suç olduğu görülmektedir (Bakıcı,1988:166). Denetim görevinin suçunun taksirli hali Kanun'da düzenlenmemiştir. Zira, kastın tanımı suçun objektif unsurlarının bilinmesi ve fail tarafından bunların gerçekleşmesinin istenmesidir (TCK m.21/1). Denetim görevinin ihmali suçu Kanun'da iki ayrı fıkra düzenlendiğinden manevi unsuru da ayrı ayrı değerlendirmeye alma gereği doğmaktadır. Birinci fıkra kapsamında kast zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine yönelmemelidir, fail yalnızca bu suçların işlendiğini bilerek hareketsiz kalmak şeklinde bir eylem ortaya koymalıdır. Burada kasıtlı olarak gerçekleştirilen tek hareket denetim görevini ihmal etmek olmalıdır. İkinci fıkra uyarınca, yani zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine imkân sağlama açısından da kast denetim görevini ihmal etmekten ibarettir. Bu kez fail zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğini bilmeden, bunlardan habersiz şekilde ancak yine kasten denetim görevini yerine getirmemektedir. Denetim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi şeklindeki hareket birkaç farklı şekilde ortaya çıkabilir. Örneğin, fail

görevini yerine getirmesi gerektiğini bilmesine karşın görevini gerektiği şekilde veya hiç yerine getirmeyebilir. Hatta denetimi geciktirerek yapması da yine bu kapsamda değerlendirilebilir.

Yine, manevi unsurun fail açısından gerçekleşebilmesi için failin denetim görevi sorumluluğunu bilmesi ve buna rağmen hareketsiz kalmayı tercih etmesi gerekmektedir. Yani, failin denetim görevini yerine getirmemesi kasten değil de taksirle gerçekleşmişse ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan ileri gelmişse Kanun'da suçun taksirli hali düzenlenmediğinden sorumluluk da meydana gelmeyecektir. Failin yalnızca denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi kasten gerçekleştirmesi yeterli değildir. Fail, denetim yükümlülüğü bulunduğunu ve hatta yükümlülüğünün gereklerini de tam olarak bilmelidir. Aksi takdirde sorumluluktan bahsedilmesi mümkün olmayacaktır (Artuk vd.,2014:7336). Bu yönde verilmiş Yargıtay kararları mevcuttur.¹⁷ Söz konusu hususların gerçekleşmemesi halinde manevi unsur eksik olacaktır. Failin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olarak denetim görevini yerine getirmemesi hali 5237 sayılı Kanun'un 251'inci maddesinin birinci fıkrasının uygulanması anlamına gelir ve müşterek fail olarak sorumluluk doğar. Yani denetim görevinin ihmali suçunun iki ayrı fıkrası açısından manevi unsur yönünden farklılık olduğu ve hatta iki fıkra arasındaki ayrımın en önemli ölçütünün manevi unsur olduğu şeklinde bir yorum yanlış olmayacaktır.

1.5.3. Denetim Görevinin İhmali Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuk düzenince belirlenen emir ve yasaklara uyulmaması hukuka aykırılık kavramını tanımlar. Hukuka aykırılık ile haksızlık ve kusurluluk kavramları çokça karıştırılsa da aynı anlama gelmemektedir. Hukuka aykırılık, ortaya koyulan eylemin hukuk düzeni ile ayrılığa düşmesidir. Haksızlık eylemin doğrudan kendisine ilişkin olup

¹⁷ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2012/3904 E., 2012/6025 K., 30.5.2012 tarihli ilamı şu şekildedir: “İdari soruşturma ve bilirkişi raporlarına, görev yazılarına, savunmaya ve dosya içeriğine göre, asıl görevi mal müdürlüğünde muhasebe memurluğu olan sanık A...’in D... Sağlık Kurumları 3 nolu Döner Sermaye Saymanlığı görevini yürüten İ. T...’nin eğitim seminerine çağırılması nedeniyle geçici olarak 05/03/2009-09/03/2009 tarihleri arasında saymanlığa vekaleten baktığı sırada yaptığı işlemleri kontrol görevini ihmal ettiği ileri sürülen diğer sanık S... Ç...’nin usulsüz sadece bir işlem gerçekleştirdiği, görev yaptığı sürenin çok kısa olması, bu sırada asli görevinin devam etmesi, verilen saymanlık görevindeki bilgi ve deneyim noksanlığı ve savunması karşısında görevi ihmal kastının bulunduğu dair mahkûmiyetine yeterli somut ve tarafsız kanıt olmadığı ve bu nedenle mahkemece verilen beraat kararında bir isabetsizliğin bulunmadığı anlaşıldığından delilleri takdir ve gerekçesi gösterilmek suretiyle verilen beraat ve mahkûmiyet hükümleri usul ve kanuna uygun olduğundan yerinde görülmeyen sanıklar müdafii ve katılan Hazine vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin ONANMASINA”

kusurluluk ise eylemin faile yüklenebilmesi ve kınanabilmesi ölçütüdür. Hukuka uygunluk nedenleri ise, ceza normunca suç olarak kabul edilen bir hareketin işlenmesine izin vererek, o eylemi hukuka aykırı olmaktan çıkaran nedenlerdir (Artuk vd.,2006:479). Denetim görevinin ihmali suçu açısından hukuka uygunluk sebeplerini değerlendirdiğimizde ilgilinin rızası bu suç açısından mümkün olmamaktadır zira mağdur ve korunan hukuksal yarar başlığında izah ettiğimiz üzere denetim görevinin ihmali suçu kamuya karşı işlenen bir suçtur. Yine aynı doğrultuda meşru savunma da hukuka uygunluk nedeni olarak bu suç açısından mevcut olmamaktadır. Diğer hukuka uygunluk nedenlerinden olan kanun hükmünün yerine getirilmesi veya hakkın kullanılması bu suç açısından ortaya çıkabilecektir ve failin denetim görevini yerine getirememesinin hukuka uygun düştüğü durumlarda eylem suç teşkil etmeyecektir. Denetimle yükümlü kamu görevlisinin amiri tarafından başka bir bölgede görevlendirilmiş olması nedeniyle ilgilinin görevi kapsamında bir işin denetimini gerçekleştirememesi durumunda hukuka uygun emrin yerine getirilmesi dolayısıyla hukuka aykırılık ortadan kalkacaktır. Bu itibarla denetimin gerçekleştirilememesi sonucunda zimmet veya irtikap suçları işlenmişse bile denetim görevinin ihmali suçu oluşmaz zira olayda hukuka uygunluk nedeni bulunmaktadır (Meran,2006:93).

1.5.4. Suça Teşebbüs

Denetim görevinin ihmali suçu açısından teşebbüs başlığı altında bir değerlendirme yapmak oldukça güçtür. Teşebbüs ancak ve ancak icra hareketlerinin bölünebildiği suçlar açısından mümkündür ve bakıldığında TCK m.251/2 düzenlemesi açısından teşebbüsün gerçekleşmesi mümkün değildir. Yani, hareketin niteliği gereği suça teşebbüsün mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır (Bakıcı,1988:165). TCK m.251/2 ile düzenlenen denetim görevinin ihmali suçunun gerçek ihmali suç kategorisinde olduğunu yukarıda açıklamıştık. Bu açıklamalar ışığında gerçek ihmali suçlar yönünden teşebbüsün mümkün olmadığını bu başlık altında söylemekle yetineceğiz.

1.5.5. Suçların Birleşmesi ve İştirak Düzenlemesi

1.5.5.1. Suçların Birleşmesi

Suçların birleşmesi başlığı altında yapılacak değerlendirmede genel norm, özel norm ayrımı ve zincirleme suç kavramı üzerinde durulacaktır. Özel norm, genel norm ile aynı unsurları barındırmakla birlikte içerisinde haricen özel bazı unsurları da taşır. Ancak böyle bir durumla karşılaşıldığında öncelik özel norma ait olur ve somut olaya uygulanacak hukuk genel norm değil özel norm olarak karşımıza çıkar. Şöyle ki, TCK m.251/2 kapsamında yer alan denetim görevinin ihmali suçu, kanundaki başkaca bir suçun özel düzenlemesi niteliğindedir. Bu suç, görevi kötüye kullanma suçu olup denetim görevinin ihmali suçu ile görevi kötüye kullanma suçu genel norm-özel norm ilişkisi barındırdığından suçun faili haricen TCK m.257/2 ile cezalandırılmaz (Bostancı Bozbayındır vd.,2021:118).¹⁸

Bir diğer açıklama ihtiyacı duyduğumuz kavram zincirleme suçtur. Zincirleme suç, müteselsil suç olarak da anılır ve aynı kişiye veya topluma karşı farklı zamanlarda sergilenen birden fazla hareketle bir suç işleme kararının icra edilmesi veya aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek fiille işlenmesi olarak tanımlanır (TCK m.43). Bir suç zincirleme şekilde işlendi ise tek bir ceza tatbik edilmekle birlikte bu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Zincirleme suçu düzenleyen maddeden açıkça anlaşıldığı üzere, müteselsil suça ilişkin hükümler iki halde uygulama alanı bulur. İlk durum bir kişiye karşı farklı zamanlarda aynı suçun işlenmesi, ikinci durum ise aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek fiille işlenmesidir. Bu başlık altında zincirleme suça ilişkin genel bilgilendirmeler kısa tutulacak ve denetim görevinin ihmali suçu kapsamında kısa bir değerlendirme yapılacaktır. Bu noktada temel olan görevi ihmal eylemi ortaya koyan kamu görevlisince zincirleme suç hükümlerinin uygulama bulup bulamayacağına ilişkindir. Zira, denetim görevini ihmali eyleminden doğan boşluk ortamında zimmet veya irtikap suçunun faili birden fazla kez bu suçları işleme fırsatı bulmuş olabilir. Her ne kadar böyle bir ihtimal bulunsa da zaten denetim görevinin

¹⁸ Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 1990/2974 E., 1990/4108 K., 4.10.1990 tarihli ilamı şu şekildedir: “...cezaevi saymanı olan sanığın, Nisan 1986 tarihinde, diğer sanık İ'nin cezaevi kantinine ait parayı bankaya noksan yatırdığını fark ettiği halde bu duruma göz yumduğunun kendi ikrarı ve dosya içeriğinden anlaşılmış bulunması karşısında, sabit olan bu eylemin görevi ihmal suçunun özel ve olaya uygun şekli olan TCY'nin 203'üncü maddesine girdiği gözetilmeden, sonucu itibariyle oluşturma uygun düşmeyen bilirkişi raporuna dayanarak yazılı şekilde görevi ihmal suçundan mahkûmiyetine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”

ihmali suçunun unsurları arasında denetimle görevli kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine veya artmasına neden olacak bir ihmal ortamı yaratmış olması düzenlendiğinden içerisinde teselsül kavramını da barındırdığını söylemek gerekir. Yani, zincirleme suç bu kapsamda uygulama alanı bulamayacaktır. Özetle; denetim görevinin ihmali suçunun muhteviyatı gereği zincirleme suç hükümleri bu suç özelinde uygulanamayacaktır. Kaldı ki, denetimle görevli kamu görevlisinin birbirinden farklı vakitlerde denetim görevini ihmal ettiği düşünülse bile, bu ihmali eylemlerin tek bir suç işleme kararının icrası kapsamında toplandığını net olarak söyleyebilmek mümkün değildir.

1.5.5.2. Suça İştirak

En temel anlamıyla; bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kişi tarafından işbirliği iradesi gözetilerek işlenmesine iştirak denir. İştiraktan bahsedebilmek için bir veya birkaç suçu işlemek için birleşme, bir nevi suç ortaklığı yapma aranmıştır. İştirak, kendi içerisinde asli iştirak ve yardım etme olmak üzere ikiye ayrılır. Asli iştirak yine iki alt başlık altında incelenir. Bu başlıklar, faillik ve azmettirmedir. Asli maddi faillik de müşterek faillik ve dolaylı faillik olarak ikiye ayrılır ve müşterek faillik ile dolaylı faillik hallerinde TCK m.37 ve m.38 kapsamında failler aynı cezayı alır. İştirak halinin gerçekleşmesi için aranan şartların bir arada gerçekleşmiş olması aranır. Bu şartlar, birden fazla fail/birden fazla hareket bulunması, hareketler arasında illiyet bağı bulunması, iştirak iradesi, suçun icrai hareketlerinin başlamış olması, bütün şerikler açısından suçun aynı olmasıdır.

Denetim görevinin ihmali suçu açısından asıl anılması gereken kavram müşterek failliktir zira TCK m.251/1 ile özel bir iştirak hali düzenlenmiştir. Bu nedenle müşterek faillik kavramına ışık tutmak gerekmektedir.

“Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur” (TCK m.37/1). Bu madde uyarınca söyleyebiliriz ki, suçun işlenişi noktasında bir elden hakimiyet kurarak suçun işlenmesini sağlayan failler müşterek faillik kapsamına girecekler ve her bir fail işlenen suç için kanunda belirlenen yaptırıma tabi tutulacaklardır. Müşterek fail, bakıldığında suçun işlenişinde merkezde bulunan kişidir ve onun tarafınca ortaya koyulan eylem ikincil bir faaliyet değildir. Suçun işlenişine katkısı az bile olsa, katkının niteliği gereği eşit kabul etmek gerekir

(Hakeri,2017:567). Ancak, denetim görevinin ihmali suçu açısından özel bir iştirak hali öngörölmüş ve yalnızca sorumluluk anlamında iştirak düzenlemesine yer verilmiştir. Yani, fiil üzerinde fail gibi hüküm kurulmaması gerekmektedir. Böyle bir ihtimalde artık denetim görevinin ihmalinden değil zimmet veya irtikap suçlarına iştirakten bahsedilecektir. İştirak düzenlemesinin yalnızca sorumluluk özelinde olduğunun altı çizilmelidir. Yine, ihmali suçların da birden fazla fail tarafından işlenmesi mümkündür. Zira, denetim görevinin ihmali suçu da ihmali bir suç olup iştirak hükümlerine elverişlidir.

Genel açıklamaları sonlandırıp bu suç özelinde bir değerlendirme yapacak olursak, dikkat edilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Şöyle ki, denetim görevinin ihmali suçu her şeyden önce özgü bir suçtur ve özgü suçlara ilişkin Kanun'da özel iştirak düzenlemesi yapılmıştır. TCK m.40/2 kapsamında, fail olarak nitelendirilemeyen, bunun doğal bir sonucu olarak da denetimle görevli kamu görevlisi olarak kabul edilemeyen kişilerin eylemleri hariç tutulacak, bu özellikleri taşımasına rağmen farklı şekilde suça katkı sağlayan kişiler ancak ve ancak azmettiren veya yardım eden olarak kabul edileceklerdir.

Bunun yanında, zimmet suçunun failinin etkin pişmanlık göstermesi halinde bunun sonuçlarından yalnızca pişmanlık gösteren etkilenecek ve suçun oluşmuş olması nedeniyle zimmet suçunun failinin etkin pişmanlıktan yararlanması ne birinci fıkra kapsamında ne de ikinci fıkra kapsamındaki denetim görevinin ihmali suçunun faili açısından bir etki doğurmayacaktır (Savaşçı Temiz,2024:203).

1.5.6. Suçun Yaptırımı

Yaptırım kavramını en geniş anlamda bir hukuk kuralının ihlali karşısında gösterilen yasal tepki olarak tanımlayabiliriz. Ceza Hukuku teorisi kapsamında ise yaptırımın özel bir tanımı daha vardır. Bu özel anlama bakacak olursak, suça konu eylemleri ortaya koyanlara karşılık devletin kanunlarla daha önceden belirlediği ve mahkeme kararları ile uyguladığı hukuki ve maddi neticelerdir (Ercan,2016:275).

Denetim görevinin ihmali suçunda yaptırım başlığı altında açıklanmak istenen husus bu tanım doğrultusunda, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemleri işleyenlerin yasada belirlenen ceza ile karşı karşıya kalmalarıdır. Peki, Kanun'da denetim görevinin ihmali suçu için nasıl bir ceza öngörölmüştür? Denetim görevinin

ihmali suçu iki ayrı fıkra olarak düzenlendiğinden suçun iki ayrı işleniş biçimi olduğundan bahsetmiştik. TCK m.251/1’de denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin zimmet veya suçlarının faileri gibi müşterek fail olarak sorumlu olacağı öngörüldüğünden, denetim görevinin ihmali suçunun failine verilecek ceza diğer zimmet ve irtikap suçlarının faillerine göre belirlenecektir. TCK’nın 251’inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenleme alanı bulan yaptırım ise, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası olarak net bir şekilde öngörülmüştür. Bu cezai yaptırımın yanında TCK m. 53 hükmü de yine denetim görevinin ihmali suçunun işlenmesi halinde gündeme gelecektir. Zira, denetim görevinin ihmali suçunun faili kamu görevlisidir ve anılan madde de kamu görevlisince işlenen suçlar açısından belli hakların kullanılmasından yoksun bırakılmayı düzenlemektedir (Akçin,2007:184).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile yaptırım olarak hapis veya adli para cezası olmak üzere iki tür yaptırım öngörülmüştür. Denetim görevinin ihmali suçu açısından öngörülen ceza da hapis cezası olduğuna göre bu konuda birkaç açıklamaya yer vermekte yarar vardır. Hapis cezası, suça konu eylemleri meydana getiren kişinin suçunun sabit olduğuna karar verildiği takdirde yargı organı tarafından kişinin özgürlüğünün kısıtlanmasına karar verilmesidir. Hapis cezası da ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, müebbet hapis cezası, süreli hapis cezası olmak üzere kendi içerisinde üçlü bir ayrıma tabidir. Denetim görevinin ihmali suçu için belirlenen hapis cezası süreli bir hapis cezasıdır. Zira, süreli hapis cezaları, mahkeme kararında belirtilen zaman dilimiyle sınırlı olarak uygulanan hapis cezalarıdır ve TCK’ya göre de, süreli hapis cezası, aksi belirtilmediyse bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamaz (TCK m.49/1). Yine süreli hapis cezaları da kısa süreli hapis cezaları ve uzun süreli hapis cezaları ayrımına tabidir. Bir yıldan fazla süreli hapis cezaları uzun süreli iken, bir yıl veya daha az süreli hapis cezaları kısa sürelidir (TCK m.49/2). Bu tanımlar doğrultusunda denetim görevinin ihmali suçunun yaptırımı nitelik olarak kısa süreli hapis cezasıdır. Bir hapis cezanın kısa süreli hapis cezası olması meydana getirdiği iki sonuç nedeniyle önemlidir. Şöyle ki; kısa süreli hapis cezaları TCK’nın 50’nci maddesinde sayılan seçenek yaptırımlardan birine çevrilme imkânı taşır ve yine Kanun’un 51’inci maddesinde de, işlenen suçtan dolayı haklarında iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükmedilenlerin cezasının erteleneceği düzenlenmiştir. Failin yaşı suçu işlediği esnada 18 yaşından küçük veya 65 yaşından büyük ise, mahkûmiyet süresinde aranan şart iki yıl veya daha az süre değil, üç yıl veya altı hapis cezasıdır (Ercan,2016:278).

1.5.7. Soruşturma Usulü ve Yargılama

3628 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde denetim görevinin ihmali suçu sayılmadığından doğrudan soruşturma başlatma imkânı bulunmamaktadır. Haliyle, denetim görevinin ihmali suçunun soruşturmasının yürütülmesi de 4483 sayılı Kanun'un 11'inci maddesine bakıldığında izne tabidir. Soruşturma, yetkili makamlardan soruşturma izni alındıktan sonra başlayabilecek ve savcılıkça yürütülecektir (Bostancı Bozbayındır vd.,2021:120). Ancak bu açıklama 251'inci maddenin ikinci fıkrasında bağımsız bir suç olarak düzenlenen denetim görevinin ihmali suçu açısından geçerlidir. Zira, ilk fıkra kapsamında zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine göz yuman faillerin de zimmet veya irtikap suçlarının müşterek faili olarak sorumlu olacakları kabul edildiğinden dava açılması için soruşturma izni aranmayacaktır. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri basit zimmet, nitelikli zimmet veya irtikap suçlarından dolayı fail olanlar veya bu suçlara iştirak edenler hakkında tatbik edilmeyeceğinden denetim görevinin ihmali suçunun her iki fıkra açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmiştir.

TCK m.251/2'de düzenleme alanı bulan denetim görevinin ihmali suçunun kovuşturması Asliye Ceza Mahkemelerince yürütülecek, yargılama anılan mahkemede gerçekleşecektir. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemesinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 11'inci maddesi uyarınca görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesi olarak belirlenmiştir. TCK m.251/1 uyarınca değerlendirme yapacak olursak, zimmet veya irtikap suçunun davaları ile denetim görevinin ihmali suçunun davası birlikte görülmelidir. Zira, birinin sonucu diğerini doğrudan etkilemektedir. Davalar en başta birlikte açılmadıysa bile, aralarında bağlantı bulunması nedeniyle birleştirilmelidir. Bunun mümkün olmaması durumunda, zimmet veya irtikap suçuna ilişkin yürütülen yargılamanın sonucunun bekletici meselesi yapılması gerekmektedir. Denetim görevinin ihmali suçunun failine uygulanacak yaptırım doğrudan zimmet veya irtikap suçunun faillerine uygulanacak yaptırımdan etkileneceğinden, öncelikle davaların birlikte açılmasını veya kovuşturma aşamasında birleştirilmesini önermekle birlikte bunların hiçbir yapılmadığı takdirde zimmet veya irtikap suçlarından yürütülen kamu davasının beklenmesi gerekliliğini altını çizerek belirtiyoruz. Yargıtay kararları da aynı yönlü olup belirttiğimiz hususları destekler

niteliktedir (Baytemir,2011:833; Savaşçı Temiz,2024:205).¹⁹ Bunun yanında, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olarak denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin sorumluluğunun müşterek fail kapsamında kalacağı şeklindeki düzenleme gereğince bir husus daha açıklığa kavuşturulmalıdır. Şöyle ki, 5235 Sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 12'nci maddesi uyarınca, zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yuman ve zimmet suçunun müşterek faili olarak anılacak olan denetimle görevli kamu görevlisi Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanacaktır. Bunun nedeni denetimle görevli kamu görevlisinin de zimmet veya irtikap suçunun failleri gibi cezalandırılacağıının öngörülmesidir. Yine yargılamanın birlikte yürütülmesi hali de bu kapsamda etkilidir.

İrtikap suçu açısından ise ikna ve icbar suretiyle irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumması nedeniyle müşterek fail olarak anılan denetimle görevli kamu görevlisi de yine Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanacaktır. İrtikap suçu açısından suçun icbar veya ikna suretiyle işlenmesi gerektiği unutulmamalıdır (Savaşçı Temiz,2024:205).

¹⁹ Bkz. Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 2011/2067 E., 2012/12477 K.,05.12.2012 tarihli ilamı

BÖLÜM II

DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇUNUN DİSİPLİN HUKUKUNDAKİ YANSIMASI VE DİSİPLİN REJİMİ

Bir eylem, Ceza Hukuku bağlamında suç olarak düzenlenmemesine karşın hukuka aykırılık ihtiva etmesi nedeniyle disiplin suçu oluşturabilir. Örneğin, bir kamu görevlisinin işine geç gelmesi Ceza Hukuku anlamında bir sonuç doğurmasa da disiplin mevzuatına aykırılık teşkil etmektedir. Disiplin mevzuatı kapsamındaki yaptırımlar, bireyin kendi isteği ile dahil olduğu toplulukta yine bu topluluğa özgü kurallara bağlı kalmayıp aykırı hareket etmesi ile meydana gelir ve Disiplin Hukuku öncelikle kamu görevlileri açısından uygulama alanı bulur. Yine, bir eylem içerdiği hukuka aykırılık nedeniyle disiplin mevzuatına aykırı olduğu gibi aynı zamanda tipiklik unsuru gerçekleştiyse Ceza Hukuku anlamında bir suç da oluşturabilir. Tersten gidecek olursak, denetim görevinin ihmali Ceza Kanunu'nda bir suç olarak düzenlenmiştir ve bu suç mezkûr Kanun'da tanımlanan farklı şekillerde işlenmesi mümkün olan bir suçtur. Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturabilecek bu eylemler niteliği gereği ve yine failin kamu görevlisi olması nedeniyle Disiplin Hukukuna da aykırılık teşkil edebilecek ve haliyle Ceza Hukuku anlamında bir suç, Disiplin Hukukunda da bir işleme sebebiyet verecektir. Disiplin Hukukuna ilişkin bir tanım Danıştay kararları ışığında yapılabilir. Bu tanım doğrultusunda Disiplin Hukuku; kamu hizmeti yürüten kamu görevlilerine bu hizmetin gerektirdiği şekilde davranma görevi yükleyen düzenlemeler öngören ve bu düzenlemelere aykırı hareket edenlere uygulanacak yaptırımları ve bu yaptırımları tesis edecek olan merciyi tayin eden kuralların oluşturduğu hukuk düzenidir (Bucaktepe,2015a:201). Yine, başka bir tanıma göre; memurlar tarafından ihlal edildiği takdirde istihdam edildikleri idare içerisindeki düzene zarar veren ve devlet memurluğu statüsü ile ilgili kurallar bütününe Disiplin Hukuku denir (Akyılmaz vd., 2014:664).

Açıklandığı üzere bu bölümde denetim görevini ihmal suçunu oluşturan eylemin disiplin mevzuatındaki karşılığı öncelikli olarak inceleneceğinden ilk olarak kamu görevlisi ve memur kavramlarına ışık tutulmaya çalışılmış, akabinde disiplin suçunun temel özellikleri ortaya konularak kamu görevlilerinin soruşturma usullerinin nasıl olduğu, memur suçlarına bağlanan yaptırımlar ile suçun ortaya çıkış şekilleri, her iki hukuk düzeninde sonuç doğuran bir eylem söz konusu olduğundan Disiplin Hukuku ve Ceza Hukuku açısından karşılaştırmalı incelemeler yapılarak ele alınması gerekmiştir.

Yine, disiplin soruşturmasının ceza soruşturmasından ayrılan yanlarına vurgu yapılarak soruşturma usulü bir bütün olarak incelenmiş, denetim görevinin ihmali suçunun 4483 sayılı Kanun ve diğer disiplin mevzuatı içerisindeki karşılığı, genelde eş zamanlı yürütülen ceza kovuşturması ile disiplin soruşturmasının birbirini nasıl etkilediği, ceza kovuşturması ile disiplin soruşturmasının esasen eş zamanlı yürütülmesinde sakınca olup olmadığı, suçun sabit olması halinde hakkında mahkûmiyet hükümleri uygulanan memurun durumunda meydana gelebilecek olumsuz etkiler yargı kararları ile de desteklenerek bu bölümde tahlil edilmiştir.

2.1. Kamu Görevlileri

İdare, en basit anlatımla kamu hizmeti ifa eder. Bu kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için idarenin bazı hareket araçlarına ihtiyacı vardır. Bu hareket araçlarından belki de en önemlisi söz konusu hizmeti ifa edecek olan personeldir. Personel bakımından idarenin sahip olması gereken araç karşımıza “kamu görevlisi” kavramını çıkarmaktadır. İdarenin kendisine yüklenen kamu hizmetini personel bakımından araçları olmadan, yani kamu görevlileri olmadan yerine getirmesi olanaksızdır (Gözler ve Kaplan,2017a:261). Her ne kadar birinci bölümde TCK kapsamında kamu görevlisi başlığı altında bazı açıklamalara yer verildiyse de bu bölümde kamu görevlisi kavramının daha detaylı ele alınması gerekmektedir. Bu çerçevede memurlar ve diğer kamu görevlileri ayırımına gidilerek disiplin mevzuatına ilişkin hususların daha anlaşılabilir olması hedeflenmiştir. Eylemi gerçekleştiren özneyi doğru şekilde tespit etmeden eyleme karşılık gelen yaptırımlar hakkında açıklamalar yapmak yersiz olacağından, öncelikle denetim görevinin ihmali suçuna vücut veren eylemlerin gerçekleştirilmesi halinde kimlerin aynı zamanda disiplin mevzuatı çerçevesinde sorumlu olacağının belirlenmesi gerekmektedir.

Kamu görevlisi kavramı farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Gerek kamu görevlisi gerekse memur kavramları hakkında ortak kabul edilen yeknesak bir tanım belirlenebilmiş değildir (Bucaktepe,2015b:3). Bizi ilgilendiren tanım İdare Hukuku kapsamında kamu görevlisi olup bu da esasen dar anlamda kamu görevlisinin tanımıdır (Çağlayan,2017:500).²⁰ Bu tanıma göre; kamu tüzel kişilikleri bünyesi içerisinde

²⁰ Bkz. Anayasa'nın 68'inci maddesinde yer alan “*kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevliler ve yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri*” ifadesi de dar anlamda kamu görevlisi tanımına işaret eder.

mesleki saiklerle ücret karşılığında iş gören ve haklarında kamu hukuku düzenlemeleri uygulama bulan personele kamu görevlisi denir. Burada yer alan mesleki saikle iş görme ibaresinden yola çıkarak, yaptıkları işi mesleki bir sıfatla yapmayanların İdare Hukuku anlamında, yani dar anlamda kamu görevlisi kavramına dahil olmadıklarını söylemek mümkündür. Örneğin, Cumhurbaşkanı, belediye başkanları veya belediye meclis üyeleri dar anlamda kamu görevlisi olarak değerlendirilmemelidir, zira bu görevi seçilmiş veya atanmış olarak ifa etmektedirler. Öyleyse, dar anlamda kamu görevlisi olarak başta memurlar olmak üzere, idari hizmet sözleşmesi ile iş gören sözleşmeli ve geçici personeller de bu kapsamda sayılması mümkün gözükmemektedir (Gözler ve Kaplan,2017a:262). Kamu görevlisi olanların kamu görevlisi olmayanlardan ayrılması oldukça önemlidir ancak bu noktada ne Anayasa’da ne de kanunlarda salt bir “*kamu görevlisi*” tanımı bulunmamaktadır. TCK’da yer verilen tanım ilk kısımda ele alınmış olup, bu bölüm içerisinde TCK’da düzenlenen tanım mecburen dışlanacaktır. İdare Hukukunda salt bir “*kamu görevlisi*” tanımı bulunmaması bizleri doktrindeki tanımlara yöneltmektedir. Gözler tarafından benimsenen ve eserlerinde kabul edilen tanım Fransız Danıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi tarafından kabul gören tanımdır ve bu çalışma kapsamında da bu tanıma uyularak ilerlenmesi gerekmektedir. Bu tanıma bakıldığında; bir kamu tüzel kişinin kamu hukuku bağı ile istihdam ettiği görevliler kamu görevlisi olarak tanımlanmaktadır.

2.2. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Ayrımı

Kamu görevlileri de kendi içerisinde memurlar ve diğer kamu görevlileri olmak üzere iki temel başlık altında incelenmektedir. Bu tasnifi nasıl yaptığımız hususuna gelecek olursak, Anayasa’nın 128’inci maddesine bakmamız yeterli olacaktır. Şöyle ki; “*Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*” şeklindeki düzenleme ile memurlar ve diğer kamu görevlileri ayrımı açık şekilde kabul edilmiştir.

2.2.1. Memur Tanımı

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4'üncü maddesi ile somut bir memur tanımını ortaya konmaktadır. Bu tanım şu şekildedir: *“Memurlar, mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen görevlilerdir.”*

Bu tanım kapsamında bir kamu görevlisinin memur olarak atfedilebilmesi için üç niteliğe kümülatif olarak sahip olması gerekmektedir. Öncelikle, kamu görevlisi devlet bünyesinde veya diğer kamu tüzel kişilikleri içerisinde çalışmalıdır. Bu kapsamda bazı meslek grupları kamu hizmeti yerine getirirler de memur değildirler. Örneğin, avukatlar çalışmalarını serbest yürüttüklerinden kamu hizmeti yerine getirdikleri sabit olmasına karşın memur olarak adlandırılamazlar. İkincil şart, kamu görevlisinin ifa ettiği kamu hizmeti kamusal yönetim biçimi esaslarına göre görülmelidir. Yani, özel işletme usullerinin uygulandığı yerlerde çalışanlar memur olarak nitelendirilmez. Yine, ifa edilen kamu hizmetinin niteliği gereği asli ve sürekli olması zaruridir. Geçici olarak iş gören veya görevleri asli nitelik taşımayan stajyerler veya yardımcı çalışanlar memur kategorisinde değerlendirilemez.

2.2.2. Diğer Kamu Görevlileri Tanımı

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4'üncü maddesi ile kamu görevlileri dört gruba ayrılarak memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler olmak üzere tasnif edilmiştir. Anayasanın 128'inci maddesi ile yalnızca memurlar ve diğer kamu görevlileri ayrımına yer verilmiş olduğundan diğer kamu görevlilerinden ne anlaşılması gerektiği hakkında kanun hükümlerine bakılması gerekmiştir. Memurlar ve diğer kamu görevlileri şeklindeki şablonda memur kavramı açıkça tanımlanmıştır ve geriye kalan sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler arasından Kanun'da sayılan işçi kategorisi hakkında da 657 sayılı Kanun hükümleri tatbik olmayacağından diğer kamu görevlisi olarak karşımıza sözleşmeli personel ve geçici personel başlıkları çıkmaktadır.

Devlet Memurları Kanunu kapsamında çalışan sözleşmeli personeller olduğu gibi özel kanunlara bağlı olarak çalışan sözleşmeli personeller de vardır. Sözleşmeli

personel tanımı ise yine Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenmiş olup Kanun'un 4'üncü maddesinin B bendi uyarınca;

Sözleşmeli personel, kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallerce münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.

Bu madde uyarınca sözleşmeli personelin memurdan farkı bariz şekilde zorunlu ve istisnai hallerde ve geçici işlerde çalıştırma denilerek ortaya koyulmuştur. Yani, ilk bakışta sözleşmeli personelin memurdan farkı asli ve mecburi görev noktasında toplanmış görünse de bu kriter her zaman sözleşmeli personel ve memur ayrımı yapılması noktasında yeterli olmamaktadır. Zira, bu anılan düzenlemede her ne kadar yalnızca zaruri ve istisnai hallerde ve geçici işlerde sözleşmeli personel çalıştırılabileceğine yer verilmişse de, maddenin devamında geçici olmayan başka işlerde de sözleşmeli personel çalıştırılmasının önünü açan bir ifadeye rastlanmaktadır. Bunun haricinde 657 sayılı Kanun'dan başka özel kanunlar ile de esasen geçici olmayan işlerde personel çalıştırılması öngörülmüştür. Sözleşmeli personeller de kamu görevlisi kapsamında olup, kamu iktisadi teşebbüslerinde çalışan sözleşmeli personeller de sayılmak üzere tüm sözleşmeli personeller kamu görevlisi olarak değerlendirilmelidir (Gözübüyük ve Tan, 2011: 803). Her ne kadar sözleşmeli personel kavramı ele alınırken memur kavramından farkının sürekli ve asli çalışma noktasında toplandığı intibası uyansa da düzenlemenin devamında bu nitelikteki görevlerin sözleşmeli personellerce ifa edilebileceğine yer verilmiştir. Yani, sözleşmeli personeller kanun koyucunun tanıdığı imkân çerçevesinde yalnızca geçici görevlerde çalışanlar olarak değerlendirilmemelidir. Yine burada değinilmesi gereken önemli bir kavram, artık sözleşmeli personel içerisinde değerlendirilmek üzere kaldırılan geçici personel statüsüdür. 24.12.2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 696 sayılı KHK ile, 657 sayılı Kanun'un 4/C fıkrasının yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte madde içeriğinde bir değişiklik yapılmaksızın geçici personele ilişkin açıklamalar Kanun'un sözleşmeli personel başlıklı 4/B fıkrası kapsamına dahil edilmiştir. Son düzenlemeden önce geçici personel kavramı anılan Kanun'un 4/C fıkrasında ayrı bir başlık ve ayrı bir pozisyon

ihtiva etmekte iken, 4/B fıkrasına eklenerek içeriği korunsu da artık bu tanıma uygun iş gören kişiler de sözleşmeli personel olarak anılacaklardır. İçeriği korunan ancak kanundaki yeri değişen maddeye bakacak olursak;

“Bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Cumhurbaşkanınca karar verilen görevlerde sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında istihdam edilebilir.” denilmiş ve geçici personel statüsü kaldırılarak artık bu şekilde çalışma yürütenler de sözleşmeli personel kapsamına alınmıştır.

2.3. Disiplin Suçları ile Suç Ayrımı

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlerin aynı zamanda Disiplin Hukukunda da bir karşılığı olduğu hususuna değinilmişti. İlerleyen kısımlarda özellikle memur suçları ve disiplin cezaları üzerinde durulacağından bu başlık altında disiplin suçlarının TCK anlamında suçtan hangi yönleriyle ayrıldığı hususuna değinilmesi gerekmiştir. Disiplin suçları kısmi bir düzene karşı işlenmeleri yönünden suçtan ayrılır. Yine, disiplin suçları ancak bir gruba mensup kimselerce işlenebilirken suçlar herkes tarafından işlenebilir. Tabii burada herkes tarafından işlenebilir şeklinde bir genelleme yapılmakta ise de özgü suç olarak karşımıza çıkan, tıpkı denetim görevinin ihmali suçu gibi, faili yalnızca belirli kimseler olabilecek suçlar da mevcuttur. Suçun bir diğer temel özelliği kanunda ayrıntılı ve belirli şekilde tanımlanmış olması gerekliliğidir. Bu aslında kanunilik ilkesinin doğal bir sonucudur. Suç tanımında muğlak ve genel ifadeler yer verilmemelidir. Disiplin cezası öngörülen eylemlere bakıldığında ise daha yoruma açık ifadeler yer verildiği görülmektedir. Örneğin, *“mesleğin şeref ve haysiyetine aykırı davranışlar”* ifadesi içerisine birçok davranış dahil edilebilir. Bu şekilde genel ifadeler tercih edilen düzenlemelere karşın Anayasa Mahkemesi disiplin suç ve cezaları yönünden de kanunilik ilkesinin uygulanması yönünde görüş benimsemiş ve kararlarında da bunu uygulamıştır. Kararlarında yönetimin kendiliğinden suç ve ceza yaratmaması gerektiğine açıkça yer vermiş, özellikle genel ifadeler yer verilerek yapılan düzenlemelerin uygulanması noktasında bunları yorumlamada farklılıklar oluşabileceği ve sonuç olarak haksızlık ve eşitsizliğin yanında çelişkili kararların ortaya çıkabileceği, disiplin cezalarının uygulanmasında adeta bir keyfilik söz konusu olabileceğine açıkça yer vermiştir. Bahsedilen bu hususlar aşağıda disiplin cezalarını tek tek ele aldığımızda ve denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlerin disiplin

mevzuatında hangi yaptırıma karşılık geleceğini tespit noktasında daha net ortaya çıkacaktır. Zira denetim görevinin ihmali suçu tek bir hareketle işlenmemektedir.

Örneğin, memurların sahte belge düzenlemesi gerek TCK’da gerekse disiplin mevzuatında açıkça yaptırıma bağlanmış, eylemin karşılığı herhangi bir yoruma yer vermeyecek şekilde düzenleme altına alınmıştır. Ancak denetim görevinin ihmali suçuna vücut veren eylemlerin yoruma dayalı olarak birden fazla disiplin cezasının kapsamına sokulabilmesi mümkündür. Yine disiplin suçları ile suçlar arasındaki bir diğer fark yaptırım uygulayıcı organ yönündendir. Suç işleyenler hakkında yargılama yapma ve hüküm verme yetkisi bağımsız mahkemelere verilmişken, disiplin cezaları hâkimlik sıfatından ve birçok özellikten yoksun hiyerarşik makamlarca verilmektedir. Eyleme karşılık gelen yaptırım bakımından da disiplin cezaları suça karşılık verilen cezalara göre hafiftir. Bir tarafta caydırıcı nitelikteki hapis cezası öngörülmüşken diğer tarafta “uyarma”, “kınama”, “aylıktan kesme”, “kademe ilerlemesinin durdurma” ve “memuriyetten çıkarma” gibi cezalar bulunmaktadır. Ancak ağır veya hafif şeklinde bir nitelendirme iki hukuk düzeninin ayrı olması nedeniyle ve yine eylemlerin mahiyeti gereğince doğru bir kıyaslama teşkil etmemektedir. Kaldı ki, suçlar genel toplum düzenine bir aykırılık oluşturup haksızlık içeriği disiplin suçlarına oranla oldukça fazladır. Yine, hakkında meslekten çıkarma disiplin cezası uygulanan bir memur için bu ceza kimi zaman oldukça ağır ve caydırıcı olabilir. Bunun yanında, kişiler hakkında tayin olunan cezalar adli sicil kaydına işlerken disiplin cezaları adli sicile kaydolmazlar. Disiplin müeyyideleri sadece belirli bir teşekküle etki yapar ve adli sicile geçmezler. Ceza yargılaması, Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre yürütülürken yine disiplin yargılamasında ilgili kurumun mevzuat hükümleri uygulama alanı bulur. Yani, suç ile disiplin suçu birçok yönden birbirleri ile ayrılmaktadır. Ancak denetim görevinin ihmaliinde olduğu gibi bir eylem hem suç oluşturup hem de kendine Disiplin Hukukunda bir karşılık bulduğundan bu durum iki ayrı hukuk düzenini birlikte ilgilendirecektir. *“Bir eylemi hangi hallerde disiplin suçu, hangi hallerde suç olarak nitelendirmek gerekir?”* sorusuna genel geçer tek bir cevap vermek mümkün değildir, zira olayın özelliklerine göre ayrı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Yine uygulamada da somut olay özelinde farklı yorumlara bağlı olarak farklı kararlar verildiği görülmektedir. Yargıtay kararlarından bir örnek vermek gerekirse; “yöresel gelenek görenek gereği bayramda bayramlaşmak üzere karakola gelen köylülerin bir kısım yiyecek, sigara, şeker almak üzere bıraktıkları parayı kabul eden memur hakkında

eylemin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturmadığı; ancak disiplin suçu olarak değerlendirilmesi ve yaptırıma bağlanmasına” karar verilmiştir (Hakeri,2017:43).²¹ Bu karar da göstermektedir ki esasında her suçun bir disiplin cezasına tekabül edeceği, her disiplin cezasının da bir suça tekabül edeceği veya aksinin geçerli olacağı gibi genel bir kaide bulunmamaktadır.

2.4. Disiplin Cezalarında Geçerli İlkeler

Disiplin cezalarının başlıklar halinde incelenmesinden evvel TCK anlamında suç ile disiplin suçu arasındaki farkların yanı sıra disiplin cezaları açısından geçerli olan ilkelere de değinmekte fayda görülmektedir. Zira, açıklayacağımız ilkelerin temeli zaten Ceza Hukukuna dayalı olup yargısal içtihatlarla belirlilik kazanmıştır.

2.4.1. Kanunsuz Disiplin Cezası Olmaz İlkesi

Disiplin cezaları açısından disiplin suçlarından farklı olarak kanunilik ilkesi uygulanır. Yani, bir eyleme karşılık disiplin yaptırımı uygulanacak ise disiplin cezası vermekle yetkilendirilmiş makam kanunda öngörülen disiplin cezaları ile bağlıdır. Daha öncesinden kanunla koyulmamış bir disiplin cezası tatbik olunması kanunilik ilkesi gereğince mümkün değildir (Akyılmaz vd.,2014:666). Kanunilik ilkesi doğrultusunda disiplin cezası öngören kanunlarda da hangi disiplin cezalarının uygulanabileceğine açıkça yer verilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nda düzenleme alanı bulan ve tek tek sayılan disiplin cezaları birazdan geniş kapsamda incelenmiş olduğundan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu üzerinden ilerlemek daha isabetli olacaktır. Ancak, 657 sayılı Kanun haricinde de disiplin yaptırımı öngören özel kanunlar vardır. 657 sayılı Kanun’un 126’ncı maddesi özel kanunlara dikkat çekmektedir. Bu madde uyarınca özel kanunlarda yer alan disiplin suç ve cezalarına ilişkin hükümlerin saklı olduğu belirtilmiştir. Bu düzenleme özellikle kamu görevlileri açısından bazı hallerde özel disiplin düzenlemelerinin gerekliliği düşünüldüğünde isabetlidir. Anılan madde uyarınca; memurun disiplin cezasına konu eylemi nedeniyle yaptırım uygulanacak ise öncelikle memurun tabi olduğu özel kanun, özel kanunda bir düzenleme olmaması halinde 657 sayılı Kanun uygulama alanı bulacaktır. Bu anlatılan hususu destekler nitelikte Danıştay kararı mevcuttur:

²¹ Bkz. Yargıtay 4.Ceza Dairesi, 1140 E. numaralı, 16.02.1993 tarihli ilamı.

*Özel kanunların disiplin suç ve cezalarına ilişkin hükümlerinin uygulanabilmesi için, memurların eylemlerinin ve bu eyleme verilecek disiplin cezalarının özel yasada tam ve açık olarak tanımlanması gerektiği, aksi halde genel kanun olan 657 sayılı Yasa hükümlerine göre işlem tesis edilmesi gerektiği...*²²

657 sayılı DMK ile beş farklı disiplin cezası türü düzenlenmiştir ve buna göre de düzenlenen beş farklı disiplin cezasından başkaca bir ceza türüne hükmedilememektedir. Yine, özel kanunlar arasında sayabileceğimiz 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53'üncü maddesine göre üniversite öğretim elemanlarına, "uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ve kamu görevinden çıkarma" cezaları tatbik edilmektedir. Yine aynı maddede "Öğretim elemanları dışında iş sözleşmesiyle çalışan personel 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ve iş sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesine tabidir. Memurlar hakkında ise 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125 inci maddesi uygulanır" hükmü yer almaktadır. Bir başka özel kanun ise 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'dur. Anılan Kanun'un 62'nci maddesi uyarınca; durumun niteliği ve ağırlığı göz önünde bulundurularak Hakimler ve Savcılar Disiplin Kurulu tarafından uygulanabilecek yaptırımlar hüküm altına alınmıştır. Uygulanabilecek disiplin cezaları; uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesini durdurma, derece yükselmesini durdurma, yer değiştirme ve meslekten çıkarma olup bu sayılanlar haricinde bir ceza tatbik edilmesi mümkün değildir. Bu başlık altında değinilmesinde yarar görülen bir diğer özel kanun ise 5393 sayılı Belediye Kanunu'dur. Şöyle ki; anılan Kanun kapsamında sözleşmeli personel istihdamına cevaz verilmesine karşın sözleşmeli personelin disiplin yaptırımı özelinde 657 sayılı Kanun'a tabi olacağı ayrıca hüküm altına alınmadığından disiplin suçuna vücut veren bir eylem karşısında ceza verilememekte, buna rağmen verilen cezalar ise yapılan yargılama neticesinde iptal edilmektedir. Disiplin cezaları açısından kanunilik ilkesinin sert bir biçimde kendisini göstermesine bu durum somut bir örnek teşkil etmektedir.

²² Danıştay 12. Dairesi, 2000/958 E., 2000/4088 K., 21.11.2000 tarihli ilamı

2.4.2. Aynı Suçtan Dolayı Birden Fazla Ceza Verilemez İlkesi

Aynı suçtan dolayı birden fazla ceza verilemez ilkesi de Ceza Hukukunda olduğu gibi Disiplin Hukukunda kabul gören ve uygulama alanı bulan bir ilkedir. Elbette hakkında bir kez yaptırım uygulanan memur yeniden disiplin cezası gerektiren bir eylem gerçekleştirdiği halde bu ilke geçerli olmayacak ve memur hakkında yeniden ortaya koyduğu eylemi nedeniyle tekrar disiplin yaptırımı uygulanabilecektir. Söz konusu durum “*tekerrür*” şeklinde anlamlandırılmakta ve bu husus 657 sayılı Kanun’un 125’inci maddesinde; “*Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.*” hükmü ile düzenlenmektedir. Yine, kamu görevlisinin eylemi kanundaki birden fazla hüküm kapsamında ihlal niteliği taşıyorsa bunların arasından en ağır cezayı gerektiren hüküm uygulama alanı bulmaktadır (Çağlayan,2017:549). Danıştay’ın görüşü de bu yöndedir.²³

2.4.3. Geçmişe Yönelik Sonuç Doğurma Yasağı

Disiplin cezası, tesis edilen hazırlayıcı işlemler neticesinde bir idari karar/işlem şeklinde ortaya çıkar ve idari kararının niteliği gereği de hüküm ve sonuçları geleceğe yönelik doğar. Disiplin cezasının bir idari karar olması nedeniyle geçmişe etkili bir disiplin cezasından söz etmek mümkün değildir. Kaldı ki, 657 sayılı Kanun’un 132/1’inci maddesi uyarınca; “*disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır*” hükmü yer almaktadır. Bu düzenleme doğrultusunda işlem tesis edileceğini belirtmekle beraber Ceza Hukuku ilkesi olan “*lehe olan kanun geçmişe yürür*” ilkesi de uygun düştüğü ölçüde Disiplin Hukuku için de geçerliliğini sürdürür (Çağlayan,2017:549).

²³ Bkz. Danıştay 10. Dairesi, 1984/399 E.,1985/244 K. sayılı ilamı şu şekildedir: “*Gerek uygulamada gerekse öğretide, işlediği bir eylem ile yasanın çeşitli kurallarını çiğneyen kimseye o kurallardan en ağır cezayı kapsayan cezanın verilmesi gerekir...*”

2.4.4. Ölçülülük İlkesi

İşlenen disiplin suçuna karşılık gelecek olan disiplin cezası ölçülülük ilkesi gözetilerek belirlenmelidir (Zabunoğlu,2012:668). Zira, bütün disiplin suçlarının haksızlık içeriği eşit değildir ve bu nedenle de ceza açısından da bir oran tesis edilmelidir. Diğerlerine oranla haksızlık içeriği daha düşük, hafif bir disiplin suçuna karşılık olarak en ağır disiplin cezasının uygulanması ölçüsüz olacaktır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin cezalarını "*kanunilik ilkesi*" çerçevesinde beş farklı ceza olarak belirlediğine daha önce yer verilmişti. Ayrıca düzenlemelerde her bir disiplin cezasının hangi eylemin karşılığı olarak tatbik edileceği de tek tek düzenlendiğinden 657 sayılı Kanun'un uygulanması kapsamında ölçülülük ilkesine aykırı davranmak pek mümkün değildir.

Ölçülülük ilkesinin "*orantılılık*", "*elverişlilik*", "*gereklilik*" olmak üzere üç alt ilkesi bulunmaktadır (Erkut,1996:120). Ölçülülük ilkesi altında bir ilke olmamakla birlikte idarenin yetkisini kullanabildiği daha hafif ceza verebilme hususuna da değinmek gerekmektedir. Burada esasen idarenin takdir yetkisine dayanılarak bazı durumlarda eyleme karşılık cezadan daha hafif bir cezaya hükmedilmesinin önü açılmaktadır. 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesi uyarınca; "*geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan, ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.*" denilerek bu durum açıkça düzenlenmiştir (Gözler ve Kaplan,2017b:660). Anılan hallerde idarenin daha hafif ceza tayin etmesi gerektiği yönünde Danıştay kararları da mevcut olup içtihatların da kanuni düzenlemeyle uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Ancak burada idarenin takdir yetkisi gereği madde hükmünde yer alan "*uygulanabilir*" ibaresi de nazara alındığında söz konusu hafif ceza verme halinin de bir zorunluluk olmadığı değerlendirilmektedir. Ancak her koşulda tecziye işlemine dair süreçte anılan maddeye atıf yapılarak fiilin ve memurun geçmiş çalışmaları ile başarı durumunun açıklanarak fiil ile birlikte gerekçeli bir değerlendirilmeye gidilmesi de gerekmektedir. Aksi halde yerleşik yargı kararlarına göre idari yargı yeterli tahlil ve analize yer verilmemesi, bir başka deyişle yukarıda zikredilen maddeye yönelik yeterli ve nesnel değerlendirme yapılmaması, dolayısıyla da ölçülülük ilkesine aykırı karar verilmesi gerekçesi ile tecziyelere konu idari işlemleri şekil yönünden iptal ettiği de görülmektedir. Bu noktada "*gerekçe*" kuralı da nazara alınarak işlem tesis edilmesi gerektiği açık olup "*ölçülülük*" ilkesinin vurgulandığı

Danıştay kararlarında da genel olarak aşağıda yer alan açıklamaya yer verildiği anlaşılmaktadır (Çağlayan,2017:550)

....Bir memur hakkında takdir edilen disiplin cezası ile ilgililerin eylemi arasında adil bir denge bulunması ilkesi disiplin hukukunun temel ilkelerindendir. Bu denge kurulurken, olayın oluş biçimi, ilgilinin suç kastının bulunup bulunmadığı, irade dışı etkenlerin eyleminin meydana gelmesine etkisi gibi hususların göz önünde bulundurulması gerekmektedir...²⁴

2.4.5. Hürriyeti Bağlayıcı Disiplin Cezası Verilemeyeceği İlkesi

İdarenin kişinin hürriyetini bağlayıcı herhangi bir müeyyide uygulayamayacağı Anayasanın 38'inci maddesinde açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu kaideye bazı istisnalar getirilebilmesi mümkün olsa da kural olarak hapis cezası şeklinde disiplin cezası olmayacağı açıktır.

Disiplin Hukuku çerçevesinde gözetilmesi gereken ilkelere kısaca değinilmekle birlikte disiplin cezalarının taşınması gereken başkaca özellikler de vardır. Aslında bu özellikleri ilkeleştirmeksizin İdare Hukukunun temel mantığı ve Anayasal düzenlemelerden çıkarabilmek mümkündür. Örneğin, disiplin cezası öngören hükümlerde gerekçe göstermenin zorunlu olması bu özellikler arasında gösterilebilir. İdare disiplin cezası tatbik ederken tüm gerekçeleri uygulanacak ceza ile birlikte açıklamak zorundadır. Bu idarenin keyfi işlem tesis etmesinin önüne geçmek için zaruri olup gerekçesiz disiplin cezası verilmesi kanuni idare ilkesine ve hukuk güvenliğine aykırılık teşkil edecektir.

2.5. Disiplin Suçları ve Kanunilik İlkesinin Geçerli Olup Olmaması Meselesi

Disiplin cezalarını incelemeye geçmeden önce disiplin cezaları açısından uygulanan kanunilik ilkesinin disiplin suçları yönünden uygulanabilirliği hususuna değinmek gerekmektedir. Ancak tüm bunlardan önce disiplin suçu kavramının tanımını açıklayarak başlayalım. Memurun sıfatı yahut göreviyle alakalı olarak kusurlu veya kasıtlı bir davranış ile işlediği fiil disiplin suçudur ve disiplin mevzuatı kapsamında bu kusurlu eyleme bir yaptırım öngörülmüştür. Bu tanımda memurun sıfatı veya göreviyle

²⁴ Bkz. Danıştay 8.Dairesi, 1995/3680 E.,1997/3928 K. sayılı ilamı

alakalı eylemi denilerek disiplin cezasının her zaman görevden kaynaklı bir fiilden doğmayacağına dikkat çekilmek istenmiştir. Şöyle ki, memur görev sahası dışında hareket etse de bu eylemi memurluk sıfatı ile bağdaşmaz nitelik teşkil ederse yine disiplin suçu oluşturabilecektir. Devlet Memurları Kanunu'na bakıldığında 125'inci madde kapsamında disiplin suçları birer birer sayılmıştır. Ancak disiplin suçları söz konusu Kanun'da ve anılan maddede yer verilenler ile sınırlı değildir. Şöyle ki, Disiplin Hukuku açısından “*kanunsuz ceza olmaz*” ilkesi geçerli iken “*kanunsuz suç olmaz*” ilkesi Ceza Hukukunda olduğu gibi bir uygulama alanı bulmamaktadır. Aslında bakıldığında bunu kanun koyucunun bilinçli bir tercihi olarak nitelendirmek mümkündür. Şöyle ki, disiplin suçuna mahal verebilecek hareketlerin birer birer öngörülmesi ve belirli şekilde kanunda sayılması imkânsızdır. Eğer böyle bir yol tercih edilseydi niteliği gereği idarenin düzen ve işleyişine aykırı olmasına karşın sırf kanun koyucunun öncesinde öngörmemesi nedeniyle birtakım eylemler cezasız kalabilir ve bu durum da memurların görevlerini ifa ettikleri sırada birtakım kurallara riayet etmemeleri sonucunu doğururdu. Yine, kıyas yolu ile disiplin suçu yaratılabileceğinden her halükarda disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin sert bir biçimde uygulanmadığı sonucuna varmak gerekmektedir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu sistematigi gereği her ne kadar disiplin suçlarını ayrıntılı ve listeli şekilde kategorize ederek sayma yoluna gitmişse de kıyas yolunu açan bir düzenleme de öngörmüş ve disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin sert bir şekilde uygulanmayacağını da böylece vurgulamıştır. Bahsi geçen 125'inci maddeye bakıldığında; “*...yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezası verilir.*” şeklinde açık bir düzenleme mevcuttur. Ele aldığımız konu özelinde bir açıklama yapacak olursak, zaten disiplin suçları açısından kanunilik ilkesi sert bir şekilde uygulansaydı ve kıyas yolu kapalı olsaydı denetim görevinin ihmal suçunun Disiplin Hukukundaki yansıması şeklinde bir incelemeyi mevcut kanuni düzenleme çerçevesinde yapabilmek mümkün olmayacaktı. Zira, denetim görevini ihmal etmek şeklinde belirlenmiş, sınırları çizilmiş bir eylem disiplin suçu olarak 657 sayılı Kanun'da sayılmamıştır. Denetim görevini ihmal etmek şeklindeki eylem tipiklik unsuru gereği Kanun'da genel sınırları çizilmiş olarak tarif edilmişse de eylemin tespiti somut olayın özelliklerine göre belirlenebilecektir.

Vuku bulan vakanın özellikleri gözetilerek idarenin takdir yetkisinin de devreye girmesiyle eyleme karşılık olarak bir yaptırıma bağlanacaktır. Disiplin mevzuatı kapsamında açıklamalarımıza devam edecek olursak, disiplin suçlarında kanunilik ilkesi sert bir biçimde uygulanmadığına göre ve Kanun'da sayılmayan birtakım eylemlerin de cezalandırılabilmesi öngörüldüğüne göre burada altı çizilmesi gereken bir kavram vardır ve bu da idarenin takdir yetkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak idareye tanınan yetki sınırsız olmayıp keyfiliğin önüne geçmek amacı ile Kanun'da sınırlar belirlenmiş ve idareye bir fiili disiplin suçu olarak kabul ederken Kanun'da sayılan eylemlere “*nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer olma*” şartı öngörmüştür. Kaldı ki, idarenin takdir yetkisi yargı denetimine tabi olmasına bağlı olarak da sınırsız değildir (Gözübüyük,2001:334).

Her ne kadar disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin sert bir biçimde uygulanmayacağından yola çıkarak açıklamalar yaptıysak bile bu husus doktrinde tartışmalı olup karşı görüşe temel teşkil eden ve Anayasa Mahkemesince verilen birden fazla içtihat mevcuttur.²⁵ Bu içtihatlar yalnızca disiplin cezaları açısından değil disiplin cezasına neden olan eylemlerin ve hatta nedenlerinin de Anayasa'nın 38'inci ve 128'inci maddeleri uyarınca kanunla düzenlenmesi gerektiği yönündedir. Ancak bu içtihatlar üzerine belirttiğimiz üzere tartışmalar mevcut olup, uygulamaya bakıldığında disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin Ceza Hukukundaki gibi sert bir şekilde uygulanmadığı sırf ele aldığımız denetim görevinin ihmali suçunun Disiplin Hukuku boyutunu inceleyebiliyor oluşumuz nedeniyle bile açıktır. Yine, her ne kadar belirlilik ilkesi önem arz etse de memurların idarenin işleyişine aykırılık teşkil edebilecek eylemlerin tamamının kanun koyucu tarafından önceden tespit edilebilmesi mümkün değildir. Yine, her ne kadar idareye takdir yetkisi tanınmışsa bile bu yetkinin sınırları çizilmiştir. Disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin bizzat Kanun'un kıyasa izin vermesi nedeniyle sert bir şekilde uygulanmayacağı ve idareye sınırları çizilmiş bir takdir yetkisi tanınması nedeniyle de belirlilik ilkesinin zedelenmeyeceği değerlendirilmektedir.

²⁵ Bkz. Anayasa Mahkemesi, 2010/28 E.,2011/139 K., 20.10.2011 tarihli ilamı, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, E.2007/1815 E., 2012/1218 K. sayılı ilamı

2.6. Disiplin Suç ve Cezalarının Uygulanması: Disiplin Rejimi

Disiplin rejimi, memurun görevi veya sıfatından doğan kusurlu eylemi olarak tanımladığımız disiplin suçlarına yönelik ve kendine özgü nitelikleri olan bir rejimdir. Disiplin rejimi, eylem ortaya koyulduktan sonra bu kusurlu eylemi cezalandırma amacı taşıdığından bastırıcı bir rejim olarak karşımıza çıkar. Bunun yanında yine memurların kusurlu eylemleri neticesinde ne tür yaptırımlarla karşılaşabileceğini düzenlediğinden ve yaptırımların önceden bilinmesi hali de memurlar açısından önleyici bir etki doğuracağından disiplin rejiminin hem bastırıcı hem de önleyici nitelik taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yukarıda disiplin cezaları açısından geçerli olan ilkelere yer verilmiş olup esasen bu sıralama bilinçli olarak tercih edilmiştir. Zira ilkeler kısmında açıkladığımız üzere disiplin cezasını tesis eden idare, kişinin hürriyetini kısıtlayıcı nitelikte veya Anayasal güvence taşıyan başkaca hürriyetlerine zarar verecek şekilde disiplin cezasına hükmedemez. İdare bu anılan niteliklerde disiplin cezası veremeyeceğine göre, disiplin cezalarının ancak ve ancak memurun görevinden doğan hak ve yetkilerini kısıtlayıcı olabileceğini söyleyebiliriz. Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinde disiplin cezalarının türleri belirlenmiş olup başlıklar altında bu disiplin cezaları incelenmiştir. Yine söz konusu kanun maddesinde sayılan disiplin cezası türleri tahdidi olup Kanun tarafından sınırlı sayıda olacak şekilde belirlenmiştir. Madde içerisinde bu cezaların kendi içerisinde derecelendirildiğini de söylemek mümkündür zira sırayla “uyarma”, “kınama”, “aylıktan kesme”, “kademe ilerlemesinin durdurulması” ve “devlet memurluğundan çıkarma” şeklinde düzenlenen cezalar arasında hafiften ağıra doğru bir derecelendirme görülmektedir.

Toparlayıcı bir tanıma yer verecek olursak; disiplin cezaları, amacı kamu düzeninin gerektiği şekilde devamlılığını ve verimliliğini sağlamak olan, sınırları kanunla belirlenen ve memuriyetin niteliğine aykırılık teşkil eden eylemler ortaya koyan kamu görevlisi hakkında tatbik edilen idari nitelikteki yaptırımlardır (Dönmez,2021:6). Bu başlık altında yasanın belirlediği ve sınırlarını çizdiği disiplin cezalarının nevi incelenmiş ve genel hatlarıyla bu disiplin cezalarının özelliklerine yer verilmiştir. Akabinde denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık bu disiplin cezalarından hangilerinin tatbik edileceği tartışılmıştır.

2.6.1. Uyarma

657 sayılı Kanun'un 125/A²⁶ maddesinde düzenlenen uyarma disiplin cezası, *“memura yazılı olarak görev ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin bildirilmesinden”* ibarettir. Bu kapsamda uyarma cezası DMK, m.125/A'da sayılı disiplin suçları karşılığında uygulanmaktadır. Uyarma cezası, disiplin cezaları arasında en hafifidir ve genelde kapsamına giren görevi tam ve zamanında yapmamak, göreve geç gelmek gibi eylemler göz önünde bulundurulduğunda hafif nitelikteki aykırı davranışların karşılığı olarak hafif bir idari yaptırım olduğunu söylemek mümkündür. Uyarma disiplin cezası disiplin amiri tarafından verilir ve bu idari yaptırım kararına karşılık memurun itiraz hakkı ve yargı yoluna başvuru hakkı açıktır.²⁷

2.6.2. Kınama

Kınama disiplin cezası, *“görev ve davranışlarında kusurlu olduğu hususunun yazılı olarak memura bildirilmesinden”* ibarettir. Burada uyarmadan farklı olarak *“kusurlu”* olma hali mevcuttur. Yani, uyarma disiplin cezasında yalnızca dikkatli olmak gerektiği ikaz edilirken kınama disiplin cezasında memura kusur atfedilmekte ve bu kusur da yazılı olarak memura bildirilmektedir. Burada uyarmadan farklı olarak kusur tespiti de mevcuttur. Kınama cezası, DMK, m.125/B'de²⁸ yer verilen disiplin fiilleri

²⁶ DMK'nin 125/A maddesi uyarınca uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: **“a)** Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak; **b)** Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terk etmek; **c)** Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek; **d)** Usulsüz müracaat veya şikâyetle bulunmak; **e)** Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak; **f)** Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak; **g)** Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak; **h)** Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.”

²⁷ İtiraz süreci için ayrıca bkz. DMK 135'inci maddesi

²⁸ DMK'nin 125/B maddesi uyarınca kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: **“a)** Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak; **b)** Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek; **c)** Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak; **d)** Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak; **e)** Devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak; **f)** Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek; **g)** İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak; **h)** İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak; **ı)** Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak; **j)** Verilen emirlere itiraz etmek; **k)** Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak; **l)** Kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak; **m)** Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek.”

açısından uygulama alanı bulmaktadır. Yine kınama cezasında da tıpkı uyarma cezasında olduğu gibi itiraz ve yargı yoluna başvuru hakkı mevcut olup idari yaptırımla karşı karşıya kalan memur, disiplin kuruluna itiraz edebileceği gibi idari yargı usulünce yargı yoluna başvuruyu da tercih edebilir.

2.6.3. Aylıktan Kesme

Aylıktan kesme disiplin cezası, memurun brüt aylığından 1/30 ile 1/8 aralığında kesinti yapılması olarak uygulanır. Aylıktan kesme disiplin cezasının uygulama alanı bulacağı disiplin fiilleri 657 sayılı Kanun'un 125/C²⁹ maddesinde sayılmıştır. Aylıktan kesme cezasının tatbikini disiplin amirlerince yapılır ve itiraz ile yargı yoluna başvuru açıktır (Ülker,2015:73). Hakkında aylıktan kesme disiplin cezası uygulanan memurun beş yıl süre ile daire başkanı veya daha üst bir pozisyondaki kadrolara beş yıl boyunca atanması da mümkün olmamaktadır. Aylıktan kesme cezasının uygulanması, memur hakkında idari yaptırım kararı verilmesinin yanında beş yıl süreyle anılan pozisyonlara atanması imkânını da kaldırdığından ek bir müeyyide öngördüğünü söylemek mümkündür. Nitekim söz konusu cezanın tatbikinde de 1/30 ile 1/8 arasında bir kesinti tespit edilmesi, bu tespitin fiilin ağırlığına göre daha önceki bölümlerde de değinildiği üzere memurun geçmiş hizmetleri ve başarı durumu da nazara alınarak ölçülülük ilkesine de uygun bir değerlendirme olması gerektiği açıktır. Aksi halde dayanaktan yoksun bir kanaat ile yeterli tahlil yapılmaksızın öngörülen kesintinin usul açısından şekil eksikliği olarak değerlendirileceği de şüphesizdir.

2.6.4. Kademe İlerlemesinin Durdurulması

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının uygulanmasına neden olacak fiil ve haller 657 sayılı Kanun'un 125/D³⁰ maddesinde sayılmıştır. Kademe ilerlemesinin

²⁹ DMK'nin 125/C maddesi uyarınca aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak, **b)** Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek, **c)** Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak, **d)** Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak, **e)** Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek, **f)** Görev yeri sınırları içerisinde herhangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak, **ı)** Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak.”

³⁰ DMK'nin 125/D maddesi uyarınca Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek, **b)** Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek, **c)** Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak, **d)** Amirine veya

durdurulması disiplin cezası, fiilin ağırlık derecesine göre, memurun bulunduğu derecede 1 ila 3 yıl arasında kademe ilerlemesinin durdurulması şeklinde uygulanır. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilen memurlar on yıl boyunca daire başkanı ve üst konumda bulunan yönetici kadrolarına atanamamaktadır (Aslan ve Altındağ,2019:72). Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası aylıktan kesme cezasından daha ağır bir ceza olduğundan bu kez daire başkanı ve üst düzeyde bulunan yönetici kadrolarına atanamama süresi on yıl olarak düzenlenmiştir. Burada bahsedilmesi gerekli bir husus da, zaten yükselebileceği kadronun son kademesinde olan memurlar hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilemeyeceğinden bunun yerine nasıl bir yaptırım uygulanacağı hakkındadır. Şöyle ki, yükselebileceği kadronun son kademesinde bulunan memur hakkında söz konusu disiplin cezası uygulanamayacağından bunun doğal bir sonucu olarak kanun koyucu özel bir düzenlemeye yer vermiş ve alternatif bir müeyyide öngörmüştür. Bu özel düzenlemeye göre, hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası uygulanamayan memurun brüt aylığının 1/4 ile 1/2'si arasında takdir edilecek miktar kadar kesinti yapılması suretiyle disiplin cezası tatbik edilmektedir. Yine, her ne kadar alternatif bir ceza öngörülerek eylem cezasız bırakılmasa da kademe ilerlemesinin durdurulması cezasından hafif bir yaptırım uygulanan memurun bu davranışını devam ettirmesi beklenebileceğinden, aynı eylemlerin tekrarlanması durumunda memurun görevinin sonlandırılacağı hususu da ayrıca düzenlenmiş olup bu düzenlemenin oldukça isabetli olduğu değerlendirilmektedir. Bir önceki müeyyide de değinildiği üzere anılan cezanın tatbikinde zikredilen aralıkta bir miktarın tayininde yeterli tahlil ve analizin yapılmasının gerektiği, bir başka deyişle gerçekleşen fiilin ağırlık derecesi ile bu oran arasında bir illiyet bağının kurulmasının gerektiği, aksi halde ölçülülük ilkesinin ihlal edileceği de şüphesizdir. 657 sayılı Kanun'un 126'ncı maddesine göre; “*Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından*” verilirken “*kademe*

maiyyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak, 4219 e) Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak, f) Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek, g) (Mülga:17/9/2004 - 5234/33 m.) h) Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak, ı) Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak, j) Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak, k) Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak, l) Amirine, maiyyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek, m) Diplomatinin statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemedi yurda dönmek, n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak, o) Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak.”

ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler, il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde ise Valiler tarafından” verilmektedir. Söz konusu cezaya karşı itiraz ise yüksek disiplin kurullarına yapılmakta olup kesinleşen bu cezaya yönelik yargı yolu da açıktır (Ülker,2015:73).

2.6.5. Devlet Memurluğundan Çıkarma

Devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası, bir daha devlet memuru olmamak üzere memurluktan çıkarılmaktır. Devlet memurluğundan çıkarma cezasının verilmesine neden olan eylemler 657 sayılı Kanun’un 125/E ³¹ maddesinde düzenlenmiştir. Devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası, memurun tekrar memur olmamak üzere meslek ile ilişkisinin kalıcı olarak kesilmesi sonucunu doğurduğundan en ağır disiplin cezasıdır (Avcı,2011:208). Bahsedilen cezanın ağır disiplin cezası olarak nitelendirilmesinde yalnızca meydana gelen netice değil diğer yan faktörler de etkilidir. Diğer disiplin cezalarının sicilden belli bir süre geçtikten sonra silinmesi imkânı varken devlet memurluğundan çıkarma cezası sicilden silinmemektedir (Küçük,2019:139). Yine, diğer tüm disiplin cezalarına itiraz ve yargı yolunun açık olduğuna daha önce de değinilmişti. Ancak, devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına itiraz mümkün olmayıp yalnızca dava açma süresi içerisinde idari yargıda iptal davası açılması gerekmektedir.

Kaldı ki, yargı yolunun açık olması zaten idarenin eylem ve işlemleri üzerinde daima yargısal denetim olması gerekliliğindendir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, bazı devlet memurları açısından devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasından önce

³¹ DMK'nin 125/E maddesi uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır: “**a)** İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak, **b)** Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek, **c)** Siyasi partiye girmek, **d)** Özürsüz olarak (...) bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek, **e)** Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak, **f)** Amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak, **g)** Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak, **h)** Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak, **ı)** Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek, **j)** Yurt dışında devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak, **k)** 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek. **l)** Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullanmak, bu örgütlerin propagandasını yapmak.”

yalnızca meslekten çıkarma cezası öngörölmüş durumdadır. Örnek verecek olursak; hâkim ve savcılar hakkında devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezası yerine “meslekten çıkarma” cezası yer alır ve hakkında söz konusu ceza tatbik edilen kişi her ne kadar çıkarıldığı meslek kolunda çalışamayacaksa bile hala devlet memuru olarak çalışma imkânına sahiptir. Ancak söz konusu çıkarmaya sebep olan fiil veya ceza 657 sayılı Kanun’un 48’inci maddesinde yer alan devlet memuru olma şartlarına engel bir fiil ise meslekten çıkarılan yargı mensuplarının memur olması da mümkün olmayacaktır.

2.7. Denetim Görevinin İhmalini Oluşturan Eylemlere Disiplin Hukukunda Karşılık Gelen Yaptırımlar

5237 sayılı TCK’nin 251’inci maddesinde düzenlenen denetim görevinin ihmali suçunun iki fıkra şeklinde düzenlendiğinden ve esasen bu iki fıkra ile suçun farklı işleniş şekillerinin öngörüldüğünden ilk bölümde detaylıca bahsedilmişti. İkinci bölümün bu başlığında değinilen temel konu, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlerin disiplin mevzuatında kendilerine nasıl bir karşılık bulacaklarına ilişkindir. Denetim görevinin ihmali suçu açısından suça konu eylemin Disiplin Hukukundaki yansıması diğer suçlara kıyasla daha farklıdır ve bu nedenle çalışmanın ikinci kısmının temelini oluşturmaktadır. Bu aşamaya dek değinilen hususları somutlaştırmak adına aşağıda yer verilecek olan örnek yararlı olacaktır.

Resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK’nin “*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiştir ve resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisince işlenmesi suçun nitelikli hali olarak düzenlendiğinden bu suçun da Disiplin Hukukunda yansıma bulacağı aşıkardır. Devlet memurunun “gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek” şeklindeki eylemi 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 125’ inci maddesinde sayılan “*kademe ilerlemesinin durdurulması*” disiplin cezası tatbik edilmesine neden olacak fiil ve haller arasında yer almaktadır (Çatalcam,2022:56). Ancak denetim görevinin ihmali suçuna karşılık gelen yaptırımı aramak maksadıyla disiplin mevzuatına bakıldığında resmi belgede sahtecilik suçunda veya benzer mahiyetteki diğer suçlarda olduğu gibi sabit bir disiplin cezası ile eşleştirme yapmak mümkün değildir. Bu durumun ortaya çıkmasında denetim görevinin ihmali suçunun kanunda düzenlenme şekli de rol oynamaktadır. Zira, tipiklik unsurunu oluşturan fiillere bakıldığında, “*zimet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz*

yumma veya denetim görevinin ihmali suretiyle zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesini sağlama” şeklinde gerçekleşecek olan eylemlerin suça konu olacağı düzenlenmiştir.

Disiplin cezası bir disiplin suçu karşılığında tatbik edilir ve denetim görevinin ihmali suçu özelinde, tıpkı suçu oluşturan eylemler gibi disiplin suçunu oluşturan eylemler de farklılık gösterebilecek ve başkaca disiplin cezalarının kapsamına dahil olabileceklerdir. Bu şekilde bir yorum disiplin cezalarında kanunilik ilkesinin uygulanmadığı şeklinde yorumlanmamalıdır. Zira sonuçta kanunda belirlenen disiplin cezaları haricinde bir cezadan bahsedilmemektedir. Burada tam aksine disiplin cezalarında sert bir kanunilik ilkesi uygulamasını pekiştirmekle birlikte disiplin suçları açısından mümkün olan kıyas ve tam olarak uygulanması açıklanan sebeplerle mümkün olmayan kanunilik ilkesinin altı çizilmektedir.

Peki denetim görevinin ihmali oluşturan eylemler disiplin mevzuatında hangi yaptırımlar ile karşı karşıya kalacaktır? Bu sorunun cevabını disiplin cezaları üzerinden gidilerek fiiller özelinde aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

2.7.1. Denetim Görevinin İhmali ve Uyarma Cezası

Uyarma cezası, 657 sayılı Kanun’un 125/A maddesinde düzenlenmiş olup uyarma cezasının uygulanmasına neden olacak eylemler söz konusu maddede sayılmıştır. Denetim görevinin ihmali uyarma disiplin cezası altında sayılan eylemlerin kapsamına dahil edilip edilemeyeceğini tartışacak olursak, 125’inci maddede yer alan, “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” şeklinde düzenleme alanı bulan fıkra üzerinden ilerlemek gerekmektedir. Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin disiplin mevzuatında kendisine bu fıkra kapsamında bir karşılık bulabilmesi mümkün gözükmemektedir.

Zira denetim görevinin ihmali görevin hiç veya gereği gibi yerine getirilmemesinin anlaşılması gerektiğinden yukarıda bahsetmiştik. Öyleyse, açıklamalarımız ışığında uyarma disiplin cezası içerisinde sayılan “verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen

usul ve esasların yerine getirilmesinde” kayıtsızlık gösterilmesinden söz edilebilecek ve mezkûr düzenleme ile denetim görevinin ihmali fiili eşleştirilebilecektir. Bu çerçevede somut olayın özellikleri ile idarenin takdir yetkisi doğrultusunda kamu görevlisi hakkında denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık uyarma cezasının uygulanabileceğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Yine uyarma cezası içerisinde sayılan ve f bendinde düzenlenen “görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak” şeklindeki eylemin de denetim görevinin ihmali ile ilişkilendirilebileceği değerlendirilmektedir. Zira yine görevi eksik yapma anlamına gelebilecek göreve ilgisiz kalma ve kayıtsızlık göstermekten söz edilmiş olup “görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak” hükmü uyarınca denetim görevinin ihmali suçu özelinde uyarma cezasının da tatbik edilebileceği değerlendirilmektedir.

2.7.2. Denetim Görevinin İhmali ve Kınama Cezası

Kınama cezası, 657 sayılı Kanun’un 125/B maddesinde düzenlenmiştir ve bu madde kapsamında kınama cezasına karşılık gelen eylemlere yer verilmiştir. Denetim görevinin ihmalinin kınama cezası kapsamında kalan eylemlerden hangileri kapsamına dahil edilebileceğine bakıldığında 125/B maddesinin a) fıkrası tipiklik ilkesi özelinde dikkat çekmektedir. Söz konusu hüküm; “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak” şeklinde olup “uyarma” cezasının a) fıkrasında yer alan hükme çok benzemekle birlikte uyarma cezasındaki düzenlemeden bir nokta ile ayrılmaktadır. Burada anılan eylemleri gerçekleştirmekte kamu görevlisinin “kusurlu” olması da ayrıca aranmaktadır. Yine, eylemin ağırlığı ve somut olayın özelliklerine göre denetim görevinin ihmali özelinde yapılan inceleme ve tahlilde “kusur” unsurunun tereddüde mahal bırakmayacak şekilde ortaya konması halinde “kınama” cezası kapsamında değerlendirilebileceğini söylemek mümkündür.

2.7.3. Denetim Görevinin İhmali ve Aylıktan Kesme Cezası

Aylıktan kesme cezası 657 sayılı Kanun’un 125/C maddesinde düzenleme alanı bulmuştur ve madde içerisinde aylıktan kesme cezasının uygulanacağı hallere yer

verilmiştir. Denetim görevinin ihmali şeklindeki fiilin, aylıktan kesme cezası kapsamında iki hüküm çerçevesinde incelenebileceği değerlendirilmektedir. 125/C maddesinde yer alan; “a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak” şeklindeki düzenlemeye bakıldığında yine uyarma ve kınama cezalarının ilgili fıkrası ile benzer olduğu görülmektedir. Ancak aylıktan kesme cezasının uyarma ve kınamadan daha ağır nitelikte bir disiplin cezası olmasına bağlı olarak bu cezanın uygulanacağı eylem için de “kasıtlı olarak” fiilde bulunma şartı öngörülmüştür. Bu çerçevede denetim görevinin ihmalinin anılan fıkra içerisinde değerlendirilmesi mümkündür ve hatta TCK kapsamında denetim görevinin ihmali suçunun oluşması için her iki fıkra da denetim görevini “kasıtlı olarak” ihlal etmek arandığından bu madde kapsamında bir disiplin cezası öngörülmesi çok daha isabetli olacaktır. Denetim görevinin kamu görevlisince bilerek ve isteyerek ihmal edilmesi suç olarak kabul edildiğinden disiplin cezası tatbik edilirken de kastın mevcut olup olmadığının araştırılması daha ölçülü olacaktır. Nitekim böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde yürütülen disiplin soruşturmasında memurun görevini kasten yapmayarak zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlaması hususunun açık bir şekilde incelenmesi ve kasıt unsurunun tereddüde mahal vermeyecek ölçüde gerekçeli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi halde eksik inceleme ve tahlile dayanan bir kanaat ile kasıt unsurunun yeterince incelenmemesi ve değerlendirilmemesinden hareketle kusur veya kayıtsızlık hallerine atıfta bulunarak verilen disiplin cezasının şekil yönündeki eksikliği gerekçe gösterilerek iptali de söz konusu olabilecektir. Bu bakımdan denetim görevinin ihmali halinde söz konusu fiilin kasıt-kusur-kayıtsızlık unsurları özelinde etraflıca incelenmesi ve değerlendirilmesi akabinde tecziye işleminin gerekçeli bir şekilde nihayete erdirilmesi gerektiği açıktır.

Öte yandan aynı cezanın düzenlendiği maddede aylıktan kesme fiiline tekabül eden “Hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak” hükmüne de yer verilmiştir. Anılan hükmün de esasında bir kamu görevlisinin kayıtsız olarak veya kusurlu ya da kasıtlı bir şekilde görevini yapmamak suretiyle “zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine” imkân sağlaması neticesinde memura duyulan güven duygusunu sarstığı da değerlendirilmektedir.

Tipiklik ilkesi uyarınca daha önce değinilen 125/C-a hükmü kadar olmasa da denetim görevinin ihmali ile anılan hükmün bağdaştırılabileceği değerlendirilmektedir.

2.7.4. Denetim Görevinin İhmali Suçu ve Kademe İlerlemesinin Durdurulması Cezası

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezası 657 sayılı Kanun'un 125/D maddesinde düzenlenmiş olup kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezasının uygulanacağı eylemler de yine bu madde içerisinde sayılmıştır. Tıpkı diğer disiplin cezalarında olduğu gibi kademe ilerlemesinin durdurulması yaptırımına karşılık gelen eylemler içerisinde denetim görevinin ihmali ile ilişkilendirebileceğimiz fiiller mevcut olup bu aşamada n) bendinde yer alan düzenleme uygun düşmektedir. “n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” şeklinde düzenlenen fiil karşılığında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanacak olup denetim görevini ihmalin de bu madde kapsamında değerlendirilebilmesi mümkün gözükmemektedir. Şöyle ki, denetim görevini kasten yerine getirmemek suçun tipiklik unsuru olarak düzenlendiğinden açıkça emir ve görevleri kasten yerine getirmemek şeklindeki disiplin suçu ile açıkça bağdaşmaktadır. Yine aylıktan kesme cezasında olduğu gibi eylemde kast unsuru aranmış olduğundan denetim görevinin ihmalini anılan madde kapsamında değerlendirerek kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının tatbik edilmesinin isabetli olacağı değerlendirilmektedir. Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerinde hiyerarşi ilkesi uyarınca yürütülen iş ve işlemler normlar hiyerarşisine göre üst norma göre düzenlenen mevzuata dayanmaktadır. Bu bakımdan bir memurun görev, yetki ve sorumluluklar mevzuatla tereddüde mahal vermeyecek şekilde hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla denetim görevi özelinde de bir hiyerarşik amirin himayesi veya yönetimi altındaki memurları ve iş süreçlerini mevzuata göre incelenmesi-denetlemesi gerekmektedir. Denetim görevini üstlenen memurun ise bu görevini mevzuata göre gerçekleştirdiği de nazara alındığında mevzuatta yer alan bir hükmün veya bir amirin bilmesi gerektiği görevini bilmemesi ve dolayısıyla da yapmamasında kasıt unsurunun olduğu açıktır. Yukarıda zikredilen “Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” hükmü de bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.7.5. Denetim Görevinin İhmali Suçu ve Devlet Memurluğundan Çıkarma Cezası

Devlet memurluğundan çıkarma cezası 657 sayılı Kanun'un 125/E maddesinde on iki alt başlık halinde düzenlenmiş ve devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasının uygulanmasına neden olacak eylemler de bu madde altında sayılmıştır. Bu madde içerisinde yer alan ve g) bendinde düzenleme alanı bulan “*Memurluk sıfatıyla bağdaşmayan nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak*” şeklinde gerçekleştirilecek eylemler memuriyetten kalıcı olarak çıkarılması sonucunu doğuracaktır. Denetim görevinin ihmalinin bu madde kapsamında değerlendirilerek en ağır disiplin cezası öngörülmesi mümkün olup devlet memurluğundan çıkarma cezasının niteliği gereği daha ayrıntılı bir açıklama yapma gereği duyulmuştur. Yukarıdaki açıklamalarımızda zaten disiplin suçları açısından kanunilik ilkesinin sert bir biçimde uygulanmadığını ve Kanun'un kıyasa imkân verdiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan ve aynı zamanda disiplin mevzuatı kapsamında da disiplin suçu olarak değerlendirilecek eylemler açısından her zaman aynı disiplin cezasının karşılık görülmeyeceği hususuna da değinilmişti. Bu durum, disiplin mevzuatında düzenlenen en ağır nitelikte yaptırım söz konusu olduğunda ayrıca değerlendirilmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylem disiplin mevzuatında yaptırım kararı veren merci tarafından anılan maddedeki gibi memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak derecede yüz kızartıcı ve utanç verici nitelikte değerlendirildiği takdirde, eylemi gerçekleştiren memur devlet memurluğundan çıkarma cezası ile karşı karşıya kalacaktır. Yine, söz konusu maddenin oldukça geniş bir şekilde yorumlanması ve idareye bir nevi sınırları çizilmiş olsa bile takdir yetkisi vermesi maddeyi ve uygulanmasını tartışmalı kılmaktadır. Bu maddeye vücut verecek hareketler Kanun'da açık bir şekilde tanımlanmadığından kanunsuz suç ve ceza ilkesi ile ters düşmektedir (Pınar ve Çalışkan,2020:80). Kanun açıkça bu hareketleri saymadığından bu ceza kapsamına giren fiiller hakkında ipucunu yargı kararlarında aramak gerekmektedir. Kaldı ki, Danıştay da yine bu belirlemenin mahkemelerce yapılması gerektiği yönünde kararlar kurmuştur. Danıştay'ın bu kararları isabetli olup, aksi bir karar mevzuatla çelişkiye neden olabilecektir. Madde içerisinde yer alan yüz kızartıcı hareketler kavramından yola çıkarak devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezasına sebep olacak eylemlerin bir kısmını belirleyebilmek mümkündür. Anayasanın milletvekili seçilme yeterliliğine ilişkin 76'ncı maddesi içerisinde; “...*zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık,*

dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla...” şeklinde bir ifade kullanılarak yüz kızartıcı olarak nitelendirilecek eylemlerin hangileri olduğu sayılmıştır. Elbette bu madde kapsamında yalnızca anılan suçlar yoktur; ancak açık Anayasa hükmü gereğince bu suçların evleviyetle devlet memurluğundan çıkarma yaptırımına tabi olduğunu söyleyebiliriz. Denetim görevinin ihmali suçunun TCK’da geçen ilk fıkrasında failin sorumluluk noktasında zimmet veya irtikap suçunun faili gibi sorumlu olduğu ve müşterek fail gibi cezalandırılması gerektiği belirtilmiştir. Hal böyleyken, zimmet veya irtikap suçunun faili gibi sorumlu tutulacak olan denetimle yükümlü kamu görevlisi disiplin mevzuatında da en ağır disiplin cezası ile karşı karşıya kalabilir. Bu çerçevede TCK 251/1 uyarınca; *“Zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müşterek faili olarak sorumlu tutulur.”* hükmüne göre bu fiilde bulunan kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun müşterek faili olarak yargılanması sebebiyle yüz kızartıcı bir suç işlediği ve hakkında yukarıda zikredilen maddeye göre işlem yapılması gerektiği açıktır. Öte yandan salt denetim görevinin ihmali suçunun genel olarak yüz kızartıcı bir suç mahiyetinde olmadığı değerlendirilmektedir.

Yine buradaki açıklamalarımız suç ve disiplin suçu arasındaki bağlantıyı kurabilmek adına eylemin her iki hukuk alanında da sonuç doğurması ihtimali üzerine kurulu olsa da, beraat veya mahkûmiyet kararının disiplin soruşturmasını ve yine aynı şekilde tatbik edilen disiplin cezasının ceza mahkemesi kararını etkilemeyeceğinin altını çizmekte yarar bulunmaktadır.

Yani, denetim görevini ihmali kapsamında memur tarafından gerçekleştirilen eylem her iki hukuk düzeninde kendi usul ve esaslarına göre değerlendirilecek olup her zaman birbiriyle paralel şekilde neticelenmek zorunda değildir. Burada ortaya koyulmak istenen asıl husus denetim görevinin ihmali şeklinde ortaya çıkan eylemlerin özellikle Ceza Kanunu’nda tipikliği oluşturan fiilden yola çıkarak disiplin mevzuatında somut olayın özelliklerine göre farklı yaptırımlara tabi tutulabileceğine ilişkindir.

Her ne kadar teorik olarak açıkladığımız bilgileri yargı kararları ile somutlaştırma kısmını üçüncü bölüm için planlansa da, bu bölümde denetim görevinin ihmali suçunu oluşturabilecek eylemlerin disiplin suçu da oluşturması neticesinde Disiplin Hukukunda yer alan disiplin cezaları arasındaki farklı cezaların kapsamına girebildiğini göstermek maksadıyla birkaç yargı kararına yer verilmesinde yarar görülmüştür.

Danıştay kararları üzerinden kısa bir inceleme yapacak olursak;

*...Bahse konu soruşturmalarla ilgili olarak dava konusu işlemin tesis edilmesinden sonra verilen kararlar incelendiğinde ise; ... Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu'nun ... tarih ve ... sayılı kararı ile; davacının Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkan Yardımcılığı görevini yürüttüğü dönemde hakkında yapılan soruşturma sonucu, Azerbaycan vatandaşı gazeteci M.Z.'nin sınır dışı edilme evraklarının basına sızdırılması olayındaki davranışları nedeniyle basına sızdırılması olayındaki davranışları nedeniyle "denetim görevini yerine getirmemek" fiilini işlediğinden bahisle Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün 6/A-3. Maddesi gereğince "4 ay kısa süreli durdurma" cezası ile cezalandırılmasına, ancak öğretim durumu nedeniyle yükselebileceği kadronun son kademesinde bulunduğundan 657 sayılı Kanun'un 125'inci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca bu cezanın brüt maaşından 1/2 oranında kesinti yapılması şeklinde uygulanmasına karar verildiği...*³²

şeklindeki karara bakıldığında, denetim görevini yerine getirmemek şeklindeki eyleme özel mevzuat kapsamında yaptırım olarak kademe ilerlemesinin durdurulması cezası tatbik edildiği; ancak istisnai durum olarak bu cezanın uygulanamaması hallerinde alternatif olarak belirlenen aylıktan kesme disiplin cezası şeklinde uygulandığı bir uyuşmazlık karara bağlanmıştır. Yani buradaki özel durumu ayırık tutarsak esasen memurun eylemine karşılık gelen yaptırım somut olay özelinde kademe ilerlemesinin durdurulması olarak takdir edilmiştir. Burada disiplin suçu olarak meydana gelen eylem de denetim görevini yerine getirmemek şeklinde tanımlanmıştır. Yine bir başka Danıştay kararı içerisinde geçen bir bölüme bakacak olursak;

...denetim görevini ihmal nedeniyle verilen uyarma cezasının .. İdare Mahkemesinin ... günlü, E: K:... sayılı kararı ile iptal edildiği, davacının davalı idarede 23.06.2014 tarihinde ... olarak görev yapmaya başladığı ve 12.06.2017 tarihinde ... kadrosuna atandığı, daire başkanlığı kadrosundan alınmasına neden olacak bir disiplin cezası olmadığı nazara alındığında...

şeklindeki kısımdan idarenin denetim görevinin ihmali nedeniyle "uyarma" cezası tatbik ettiği anlaşılmaktadır.³³ Burada anlatmak istediğimiz husus özetle, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler aynı zamanda disiplin suçu da teşkil edebilir ve bu

³² Bkz. Danıştay 5. Dairesi, 2016/1873 E., 2020/4535 K. sayılı ilamı

³³ Bkz. Danıştay 2. Dairesi, 2020/551 E., 2021/54 K. sayılı ilamı

disiplin suçu karşılığında da disiplin cezasına hükmedilir. Ancak denetim görevinin ihmali suçu kapsamına giren eylemler disiplin mevzuatında da farklı disiplin suçları şeklinde işlenebileceğinden her zaman aynı disiplin cezası ile eşleşmesi mümkün olmamaktadır. Kimi zaman suça konu eylem, uyarma disiplin cezası içerisinde düzenlenen bir fiil veya hale uyarken, kimi zaman aylıktan kesme disiplin cezası öngörülen fiil ve hal ile örtüşebilir. Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler somut olayın özelliği, eylemin ortaya çıkış şekli ve idarenin takdir yetkisinin etkin olması ile Kanun'da yer alan disiplin cezalarından herhangi biri kapsamında değerlendirilebilmektedir.

2.8. Denetim Görevinin İhmali Suçunu Oluşturan Eylemlerin Disiplin Usulü ve Disiplin Rejiminin İşleyişi

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan ve aynı zamanda Disiplin Hukukunda da yaptırıma tabi olan eylemleri gerçekleştiren memurun 4483 sayılı *“Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun”* kapsamında yargılanması ele alınmadan önce disiplin soruşturması usulü ve disiplin rejiminin genel işleyişine dair açıklama yapmakta yarar bulunmaktadır. Şöyle ki, disiplin rejimi denilen kavram sırayla işler ve bu nedenle soruşturmaya değinmeden cezai süreci ele almak konunun bütün olarak anlaşılabilmesini engelleyecektir.

Aşağıda soruşturma usulüne ilişkin olarak disiplin cezası verme yetkisini elinde bulunduran mercilere yer verilmiştir. Disiplin cezası verme yetkisi İdare Hukuku içerisinde yer alan hiyerarşi kavramı ile ilişkilidir ve bu doğrultuda disiplin yetkisi de hiyerarşik üste aittir. Hiyerarşik üst genelde memuru atama yetkisine sahip makamdır. Memuru atamaya yetkili olan makamın hiyerarşik amir olarak disiplin cezası verme yetkisi de bulunmaktadır. Yine bu yetkinin niteliğine bakıldığında devredilmez bir yetki olduğunu, aksine hüküm bulunmadığı sürece atama yetkisi ile disiplin cezası tatbik etme yetkisinin ayrıştırılamayacağını söylemek mümkündür (Gözler ve Kaplan,2017b:662). Bu açıklamaları yapabilmemize temel teşkil eden düzenleme Devlet Memurları Kanunu'nun 126'ncı maddesinde karşımıza çıkmaktadır. Madde metnine bakacak olursak;

Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları, disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki

disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler, il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir. Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir. Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur, cezayı kabul veya reddeder. Ret halinde, atamaya yetkili amirler 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler. Özel kanunların disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullarla ilgili hükümleri saklıdır.

Yine, disiplin cezası uygulanmasına neden olacak bir eylem gerçekleştiren memur hakkında işlem tatbik edecek olan, disiplin cezası gerektiren fiilin işlendiği zaman memurun görev yaptığı yerdeki disiplin amiridir (Dönmez,2021:78).³⁴

Disiplin cezası vermeye yetkili makamın tespitinden sonra disiplin usulüne ışıktutulacaktır. Disiplin usulü denilen sürecin başlangıç anı disiplin soruşturmasının açılmasına tekabül eder ve takdir edilen disiplin cezasının ilgisine tebliğ ile son bulur. Disiplin usulünü başından sonuna kadar yürütenler idare içerisinde yer aldığından bu süreç idari bir süreçtir. Her ne kadar idari bir süreç gibi yürütülse de yargılamaya hakim olan bazı özelliklerin de uygulandığı görülmektedir. İdari de olsa disiplin suçu teşkil eden eylem karşılığında yaptırım uygulamak şeklinde meydana gelen bir süreçten bahsedildiğinden yargısal nitelikte bazı esinlenmelerin olması da kaçınılmazdır. Disiplin usulünü başlatan olay disiplin soruşturmasının açılması olup bu soruşturma açma kararını yetkili amir/disiplin amiri vermektedir. Belirttiğimiz üzere yetkili amir olarak atamaya yetkisini elinde bulunduran makam belirlenmiş olup, soruşturma açılması noktasında da bu kuralda bir değişiklik yoktur. Atamaya yetkili olan ve soruşturma açılması kararını veren makam bu kararı verirken takdir yetkisini kullanmaktadır.

Kararı veren makamın takdir yetkisi bulunsan bile mevzuatla hüküm altına alınan bazı sınırlamalar vardır. Örneğin zaman aşımına uğramış bir eylem hakkında soruşturma açılması kararı verilemeyecektir. Devlet Memurları Kanunu'nun 127'nci maddesi uyarınca disiplin suçu oluşturan eylemleri gerçekleştirenler hakkında, öğrenme tarihinden başlamak üzere uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir aylık süreç içerisinde disiplin kovuşturmasının yürütülmesine başlanmadığı halde disiplin soruşturması açma yetkisi zaman aşımına uğramaktadır. Yine kovuşturmasına başlanmakla birlikte disiplin cezası öngörülen fiil

³⁴ Disiplin amirlerine ilişkin olarak ayrıca Bkz. Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği 5'inci maddesi

ve halin işlenme tarihinden başlamak üzere iki yıllık süre içerisinde disiplin cezası tatbik edilmezse ceza verme yetkisinin de zaman aşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Disiplin soruşturması usulü ile ceza kovuşturması birbirinden farklı özellikleri haizdir. Ceza Hukuku bağlamında suç ile Disiplin Hukuku bağlamında suç kıyaslamasına yukarıda değinmiştik. Bu başlık içerisinde de tekrarlamak gerektiği üzere, bir eylem hakkında ceza yargılaması sonucunda suç oluşturmadığına yönelik takipsizlik veya beraat kararı verilse bile aynı eylem Disiplin Hukukunda kendisine bir disiplin cezası yaptırımı bulabilir. Disiplin Hukuku bu nedenle Ceza Hukuku ile bağlı değildir ve soruşturmaya yetkili makam tarafından aynı zamanda ceza kovuşturması tatbik edilen fiil veya eylem nedeniyle disiplin soruşturması başlatılabileceği gibi başlatılmasına gerek görülmemesi ihtimali de vardır. Soruşturma açmaya yetkili makamın takdir yetkisi kapsamına bu hal de dahildir. Yine çalışmanın devamında cezai kovuşturma ile disiplin kovuşturmasının eş zamanlı yürütülmesi hususu üzerinde detaylıca durulmuş olup, bu başlık içerisinde yalnızca kanun metnine değinmekle yetinilmiştir. Devlet Memurları Kanunu'nun 131'inci maddesinde yer alan; *"Aynı olaydan dolayı memurlar hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını gerektirmez. Memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz."* şeklindeki düzenleme ile Disiplin Hukuku ile Ceza Hukukunun ne kadar birbirini etkiledikleri taraflar fazla olsa da esasen birbirlerinden bağımsız oluşları açıklığa kavuşturulmuştur.

Disiplin soruşturması yürütülürken memurun kimi zaman görevine devam etmesi soruşturmanın ruhuna aykırı düşebilir ve yine soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürebilir. Genelde bu durum ağır disiplin suçları yönünden mevcut olsa da bazı hallerde yetkili makam tarafından disiplin soruşturması açılmasının akabinde hakkında disiplin soruşturması tatbik edilen memur hakkında görevden uzaklaştırma kararı uygulanabilir. Belirtildiği üzere bu tedbir niteliğindeki karar soruşturmanın güvenliğinin tehlikeye düştüğü sakıncalı hallerde uygulama alanı bulur. Soruşturma açılması kısmı ve disiplin usulünün başlangıcı Kanun'da açıkça düzenlenmesine karşın soruşturma açıldıktan sonra yapılacaklar Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir. Devamında uygulanacak usul ise pratikte belirlenmiş olup yine belli bir sırayla işlemektedir. Soruşturma yetkisini elinde bulunduran makam ilk iş olarak bir soruşturmacı veya eylemin niteliğine göre soruşturma kurulu belirler. İdarede teftiş kurulu gibi soruşturma ve teftiş görevini ifa eden bir birim olması halinde söz konusu

soruşturma dosyası ilgili birime havale edilir. Belirlenen soruşturmacı tıpkı yargısal bir süreç yürütülüyormuş gibi tanık, bilirkişi gibi delil ve araçlara başvurabilir ve hatta bu delillerin toplanmasına, gerektiği hallerde istinabeye başvurabilir. Burada yargısal süreçten esinlenme açıkça görülmektedir.

Yine, yapılan işlemlerin tamamı yazılı bir şekilde tutanak altına alınır ve işlemlerin güvenilirliğini sağlamak maksadıyla imza altına alınır. Burada değinilmesi gereken önemli bir husus vardır. Danıştay'ın kararlarında kabul ettiği üzere, Devlet Memurları Kanunu kapsamında gerçekleştirilen soruşturmalarda soruşturmayı bizzat yürütme yetkisi yetkili amir elinde değildir. Ancak özel düzenlemeler ile bu kuralın aksi mümkündür. Burada yer verilmesi gereken bir konu ise disiplin soruşturması yürüten amirin soruşturma açma yükümlülüğüdür. Hatta mevzuat uyarınca bu bir yükümlülükten ziyade zorunluluk olarak belirlenmiştir. Şöyle ki, Mülga Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 19'uncu maddesine göre; disiplin amirlerine disiplin cezası tatbiki için eylemin öğrenilmesinden itibaren belirli süre içerisinde disiplin soruşturması başlatma yükümlülüğü yüklenmiştir. Bu madde doğrultusunda disiplin amirlerinin suç isnadı altındaki memurun savunmasıyla yetinerek herhangi bir delil toplama veya soruşturmaya özgü diğer usulleri takip etmeden doğrudan ceza verme yetkisi bulunmamaktadır. Bu noktada gerek kanun hükümlerinin gerekse yönetmelikteki ilgili maddelerin disiplin amirine disiplin soruşturması yapması şeklinde bir zorunluluk belirlediği yorumu yanlış bir yorum olmayacaktır (Gözler ve Kaplan,2017b:664). Nitekim Mülga Yönetmeliğin yerini alan 30.04.2021 tarih ve 31470 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği'nde de aynı düzenlemeler yer almaktadır.

Disiplin soruşturmasının yargısal süreçten etkilendiğine dair bir diğer emare ise memura tanınan savunma hakkı ile karşımıza çıkmaktadır. Anayasa'nın 129'uncu maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenleme gereğince, *“memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.”* Anayasanın anılan maddesini tamamlayıcı nitelikte olan Devlet Memurları Kanunu'nun 130'uncu maddesine bakıldığında ise, *“Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun 7 günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen tarihte savunmasını yapmayan memur, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.”* şeklindeki düzenleme ile Anayasa

maddesinde tanınan savunma hakkının pekiştirildiği ve detaylandırıldığı görülmektedir. Yine, savunma hakkının gereği gibi kullanılabilmesi açısından disiplin kuralları önünde çelişme ilkesi de disiplin soruşturmasında kendini gösterir. Suç isnadı ile karşı karşıya olan memur, savunma ve iddialarını dile getirerek savunmasını güçlendirebilmek adına tanık dinlenmesini talep edebileceği gibi savunmasını avukat vasıtası ile de yapabilir. Çelişme ilkesinin kabul gördüğü kanunun açık metni ile sabittir. Devlet Memurları Kanunu'nun 129'uncu maddesinde yer alan; *“hakkında memurluktan çıkarma cezası istenen memur tanık dinletmeye, disiplin kurulunda sözlü veya yazılı olarak kendisi veya vekil vasıtasıyla savunma yapma hakkına sahiptir.”* şeklinde ifade açıklanan hususları temellendirmektedir.

Soruşturma aşamasında inceleme süreci bittikten sonra soruşturma raporu oluşturulur. Raporda soruşturmanın başından mevcut haline kadar yapılan işlemler, tartışılan deliller, memurun savunması ve diğer hususlar detaylıca açıklanır. İsnat edilen suçlara ilişkin eylem tahlil edilir ve toplanan deliller doğrultusunda eylemin disiplin suçu teşkil edip etmediği tartışılır. Eğer disiplin suçu işlendiği yönünde kanaat hasıl olursa eyleme karşılık uygulanacak olan disiplin cezası teklif edilerek rapor son haliyle onay verecek makama gönderilir (Gözler ve Kaplan,2017b:665). Soruşturma raporunun düzenlenmesini takip eden işlem disiplin cezası kararının alınmasıdır. Devlet Memurları Kanunu'nun 128'inci maddesi ile disiplin cezası kararı alınması prosedürü açıkça düzenleme altına alınmıştır:

Disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde vermek zorundadırlar. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararını bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu, dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir. Memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yapılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca karara bağlanır.

Disiplin usulüne ilişkin bütün aşamalar Kanun'da açıkça düzenlenmemesine karşın ceza kararının alınması sürecinin belirlenen süreler ile birlikte detaylıca düzenlenmesi yoluna gidilmiştir. Disiplin cezalarında geçerli olan ilkeler kapsamında yer verdiğimiz kararların gerekçeli olması gerekliliği kanunda yer verilen bir zorunluluk

olmasa da söz konusu yaptırım kararının gerekçeli olması gerekmektedir. Yine, karar yazılı şekilde memura tebliğ edilir ve tebliğ ile birlikte disiplin sürecinin son aşaması tamamlanmış olur. Devlet Memurları Kanunu'nun 132'nci maddesine göre, *“disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder ve derhal uygulanır.”* düzenlemesine göre işlem tesis edilmekte, tecziyeler derhal tatbik edilmektedir.

2.9. Memur ve Diğer Kamu Görevlilerince Denetim Görevinin İhmali Şeklinde Gerçekleştirilen Eylemlerin 4483 Sayılı Kanun Hükümlerine Göre Ceza Soruşturmasının Yürütülmesi

Bu başlık altındaki açıklamalarımıza 4483 sayılı “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun” ışık tutacak olup, bu Kanun ile memur ve diğer kamu görevlilerince görevleri nedeniyle işlenen suçlardan yargılanmaları için gerekli iznin verilmesinde yetkili merciler belirlenmiş olup disiplin usulünün diğer aşamaları da düzenleme altına alınmıştır. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamında belirlenen usule göre yargılanabilmesi için gerekli şartların bir arada gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Şöyle ki, öncelikle özne konumunda memur veya 4483 sayılı Kanun kapsamına giren diğer kamu görevlisi bulunmalıdır. Özne konumundaki memur ve diğer kamu görevlisi açısından Ceza Kanunu'nda tanımlanan suçun tipiklik unsurlarının gerçekleştirilmiş olması, yani suçun işlenmiş olması gerekir. Suçun işlenmesi de tek başına yeterli olmayıp suç görev nedeniyle işlenmiş olmalıdır.

1982 Anayasasının 129'uncu maddesinin son fıkrası memurun ceza sorumluluğu hakkında bir düzenleme içerir. Anılan maddeye bakıldığında; *“Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.”* şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir ve yine bu düzenlemeyle aynı doğrultuda Devlet Memurları Kanunu'nun 24'üncü maddesindeki düzenlemeye de değinilmelidir. Söz konusu madde şu şekildedir: *“Devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması özel hükümlere tabidir.”* Bu madde içerisinde yer verilen özel hükümler, esasen memurların yargılanmasına ilişkin özel hükümler ihtiva eden 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'da yer almaktadır. Gerek Anayasa hükmü gerekse kanun maddeleri kapsamında memurların işledikleri suçlar nedeniyle yargılanmalarının özel bir usule tabi olduğu ve genel

yargılama usulünden ayrıldığı yorumunu yapmak mümkündür. İlk göze çarpan unsur bir izin sistemi bulunduğuna ilişkindir. Memurlar görevleri nedeniyle suç işledikleri takdirde kovuşturma yapılabilmesi için Kanun'un önceden belirlediği yetkili idari mercilerin izni aranır. İdari merciin izni olmaksızın memurlar ve 4483 sayılı Kanun'a göre diğer kamu görevlisi sayılanlar hakkında, birkaç istisnai durum haricinde, Cumhuriyet savcılıklarınca kovuşturma açılmayacak ve neticeten haklarında yargılama yapılamayacaktır (Çağlayan,2017:579).

Memurlar ve diğer kamu görevlileri istisnai hallerde doğrudan soruşturulur. Yani, işlenen suç görev gereği de olsa bazı suçlar bakımından yukarıda bahsettiğimiz izin sistemi uygulanmaz. 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'nda yer alan *“rüşvet, zimmet, irtikap, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kaçakçılık suçları, devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına ortam sağlama, gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunma veya hiç mal bildiriminde bulunmama, haksız kazanç elde edilen malı gizleme veya kaçırma”* şeklindeki suçlar ile 298 sayılı Kanunda yazılı suçlar, 1567 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlar, ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri, din görevlilerinin idari görevleri haricinde işledikleri eylemler ile soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlanan suçlar bu istisnai durum kapsamına girer ve Cumhuriyet savcısınca izin aranmadan kendiliğinden soruşturma başlatılır (Dönmez,2021:170). Denetim görevinin ihmali suçu açısından bu sayılan suçlar ve resen soruşturmaya başlanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılması gerekir. Görüldüğü üzere zimmet ve irtikap suçları resen soruşturma başlatılması halinde en başta sayılmıştır. Denetim görevinin ihmali suçunu düzenleyen 5237 sayılı TCK'nin 251'inci maddesinin ilk fıkrasında da, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğini bilerek sessiz kalan denetimle görevli kamu görevlisinin sorumluluk yönünden zimmet veya irtikap suçlarının faili gibi cezalandırılacağı düzenlendiğine göre, denetim görevinin ihmali suçu bazı hallerde doğrudan soruşturmaya konu olabileceği değerlendirilmektedir. Yine, ağır cezayı gerektiren suçüstü haller kapsamına da aynı fıkra nedeniyle dahil olabileceğinden denetim görevinin ihmali suçu açısından doğrudan soruşturma başlatılması istisnai hallerde mümkündür.

2.9.1. İzin Sistemi

Ceza muhakemesinde, suçun öğrenilmesi ile birlikte fiil ve faile ilişkin olarak hazırlık soruşturması yürütülmeye başlanır ve bu soruşturmayı Cumhuriyet savcısı

yürütür. Memurların soruşturma usulünde ise genel ceza muhakemesi usulünden ayrı olarak izin sistemi uygulama alanı bulmaktadır. Esasen memurların özel bir usule göre yargılanması bir gerekliliktir. Memurun yürüttüğü kamu hizmeti nedeniyle her halde doğrudan yargılanabilmesi devlet otoritesini güçsüz kılar. Ayrıca, memurun eyleminin suç niteliğinde olup olmadığının belirlenmesi noktasında nihai kararı idareye vermek, yürütme ve yargı erklerinin ayrılığının bir gereğidir. İdare içerisinde görev yapan memurun suç işleyip işlemediğinin tespiti de yetkinlik gerektirip bu tespitin en iyi idarece yapılacağının kabulü gerekir. Bunun yanında, memurlar görevleri gereği birçok kişi ile irtibat halinde olmaktadır ve bu kişilerce memura beslenen husumet gibi nedenlerle memur yargı makamlarının önüne çıkartılmaya çalışılabilir. Memurların yargılanması özel bir usule tabi olmaz ise kamu hizmeti ifa eden memurlar açısından duyulan tedirginlik nedeniyle hizmette aksaklık meydana gelebilir. Bu açıklamalar ışığında kamu hizmeti ifa eden memurların ifa ettikleri hizmet gereği özel bir korunmaya ihtiyaç duymaları gerektiğini söylemek gerekir. Burada kişiye özel tanınmış bir ayrıcalıktan bahsedilmemektedir. Özel bir yargılama usulü öngörülürken temelde sürekli, düzenli, kamu yararına hizmet eden bir kamu hizmeti gayesi yatmaktadır (Çağlayan,2017:581). Anayasa Mahkemesince verilen bu karar da açıklamalarımızı güçlendirir niteliktedir:

*...Kanun memurlara, bir zümre bir sınıf olarak imtiyaz tanımakta değildir. Kanunun sağladığı bir çeşit teminattır. Bu da kamu hizmetinin iyi işlemesi için düşünülmüş, düzenlenmiştir. Memur gördüğü hizmet yüzünden sık sık isnat ve iftiralara uğrayabilir. Kendisine memuriyetle ilgili suç isnat edilen memurun, hemen adliyeye sevk edilmesi memurları tedirgin ederek hizmeti aksatır hem de hizmetin yürütülüşü üzerinde birtakım haksız şüphelere yol açabilir. Bu çeşit iddiaların önce kamu hizmetinin gereklerini ve memur psikolojisini iyi bilen kimselerin süzgecinden geçirilmesi ve ortada kovuşturulmaya değer bir eylem kalırsa, o zaman işin mahkemenin eline bırakılması kamu hizmetinin yararına bir tedbirdir ve kanunun sağladığı da budur...*³⁵

2.9.2. Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merciler

³⁵ Anayasa Mahkemesi, 1967/14 E., 1967/36 K., 14.11.1967 tarihli ilamı

Ön inceleme süreci sonunda tanzim edilen rapor izin verme hususunda yetkili makama gelir ve soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi yönünde karar kurulur. Bu kararların gerekçeli olmak zorundadır. Soruşturmaya izin vermeye yetkili merciler ise 4483 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde açıkça gösterilmiştir. İlçe sınırlarında görevli memur ve diğer kamu görevlileri hakkında kaymakam, ilde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında vali, bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev alıyorlar ise görev yaptıkları ilin valisi, Cumhurbaşkanına veya Cumhurbaşkanlığına bağlı, ilgili veya ilişkili kuruluşlar ve Bakanlıkların merkez veya bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev alıyorlar ise o kuruluşun en üst idari amiri, Cumhurbaşkanı kararıyla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında Cumhurbaşkanı veya ilgili bakan, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev alıyorlar ise Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, köy ve mahalle muhtarları ile mezkur kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında ilçelerde kaymakam, merkez ilçede vali soruşturma izni vermeye yetkilidir. Ön inceleme, izin verme yetkisini elinde tutan merciin kanun kapsamına giren bir suçu kendiliğinden veya başka şekilde öğrenmesi ile başlar.

Karar verme süresi Kanun'un 7'nci maddesinde belirlenmiş olup, yetkili merciin suçun öğrenilmesinden itibaren *ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde* karar vermesi zorunludur. Bu süre ancak zorunlu hallerde ve bir defaya mahsus olmak üzere *on beş gün* uzatılabilir. 4483 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesi ile itiraz usulü de düzenleme altına alınmıştır. Ön inceleme sonucuna göre yetkili makam soruşturma açılması yönünde karar kurmuş ise soruşturma izni verilecektir. Bunun aksine soruşturma açılmasını gerektirecek bir hal olmadığı görüşü hasıl olursa soruşturma izni verilmesine yer olmadığına dair karar verir. Bu kararın verilmesinde Danıştay'ın belirlediği ölçüt "*kuvvetli şüphe*" derecesidir. Kuvvetli şüphe varsa soruşturma izni verilmesi gerekir³⁶. İtiraz süresinin başlaması için bildirim zorunludur ve karar merci tarafından bu karar savcılığa, hakkında inceleme yürütülen kişiye ve varsa şikayetçiye bildirilir. Soruşturma izni verilmesine dair karara karşı itiraz yoluna gidebilecek kişiler hakkında soruşturma yapılmasına karar verilen memur ve şikayetçi iken, soruşturma izni verilmemesine dair karara karşı itiraz yoluna savcılık veya şikayetçi gidebilir (Çağlayan,2017:591). İtiraz mercii ise ilgisine göre Bölge İdare Mahkemesi veya Danıştay'dır. Soruşturma izni verilmesi şeklindeki karar itiraz edilmeksizin veya itirazın reddi üzerine kesinleşirse

³⁶ Danıştay Birinci Dairesi, 2013/1413 E., 2013/1566 K., 28.11.2013 tarihli ilamı

veya soruşturma izni verilmemesi kararına yönelik itiraz kabul edilirse dosyanın gecikmeksizin yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilir. İzin verilmesi üzerine ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı, başta Ceza Muhakemesi Kanunu olmak üzere diğer kanunlarda tanımlanan yetkileri de kullanarak hazırlık soruşturmasını yürütür ve nihayetinde sonuçlandırır³⁷ (Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, m.11; Gözler ve Kaplan,2017b:671).

Son aşamada yetkili ve görevli mahkemenin belirlenmesi gerekir ve davaya bakmakla yetkili ve görevli mahkeme genel hükümler uyarınca belirlenir. Ancak, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, bakan yardımcılar ve valiler için yetkili ve görevli mahkeme Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi olarak, kaymakamlar için ise il ağır ceza mahkemesi olmak üzere Kanun'da hüküm altına alınmıştır.

2.10. Disiplin Soruşturması ve Ceza Kovuşturmasının Eş Zamanlı Tatbiki

Disiplin yaptırımı öngörülen bir fiil eş zamanlı olarak Ceza Hukuku anlamında suç teşkil eden bir fiil olabilir. Bu halde memur hakkında disiplin soruşturması ile birlikte ceza kovuşturması da başlatılır. Böyle bir durumda disiplin yaptırımı cezadan bağımsız bir niteliktedir. Zira 657 sayılı Kanun'un 125/son maddesinde, "Yukarıda yazılı disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez." denilerek yine 131'inci maddede ise "Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez. Memurun Ceza Kanunu'na göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz." şeklinde düzenlenmiş ve mevzuat düzenlemesi ile de ceza kovuşturması ile disiplin soruşturmasının bağımsız olduğunun altı çizilmiştir. Yani, memurun eylemi nedeniyle ceza kovuşturması yürütülmeye başlanmış olması disiplin soruşturmasının gecikmesine neden olmayacağı gibi memur hakkında ceza yargılamasında verilen mahkûmiyet veya beraat kararı da disiplin yaptırımı uygulanması noktasında belirleyici olmayacaktır (Bucaktepe,2015b:122).

³⁷ Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, m.11; Gözler ve Kaplan,2017b:671

2.11. Ceza Kovuşturmasının Disiplin Soruşturmasını Etkilediği Haller

Ceza kovuşturmasının disiplin soruşturmalarını etkilediği şeklinde bir kabul disiplin cezaları ile cezanın bağımsızlığı ilkesinin mutlak ve sert bir şekilde uygulanmamasından ileri gelmektedir. Sonuçta tek bir fiil her iki hukuk disiplini açısından sonuç doğururken birbirini etkilememesi beklenemez. Ceza yargılaması neticesinde işlenen fiilin ceza vermeye yetecek ağırlıkta bulunmadığı, cezanın ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geriye bırakılması gibi durumlar söz konusu olduğunda disiplin yaptırımının uygulanmasına doğrudan bir etkisi olmayacağını söyleyebiliriz. Bunun yanında ceza yargılaması sonucunda delil yetersizliği, fiil açısından suç unsurlarının gerçekleşmemiş olması, fiilin suç sayılmaması gibi kararlar verilmesi hali de disiplin yaptırımı uygulanmasının önüne geçmez (Çağlayan,2017:542; Onar,1966:1190). Bu açıklamalarımızı somutlaştıracak bir Danıştay kararına bakalım: *“Delil yetersizliği nedeniyle verilen beraat kararı disiplin cezası verilmesi konusunda mutlak anlamda bağlayıcı nitelikte değildir. Esasen ceza hukuku açısından da delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı tam aklanma niteliği taşımamaktadır...”*³⁸ Ancak burada bahsedilmesi gereken önemli bir nokta daha vardır. Ceza yargılaması neticesinde fiile ilişkin olarak hiç işlenmediği veya hakkında ceza davası yürütülen sanık tarafından söz konusu fiilin işlenmediği sonucuna varılarak ve bu gerekçelerle beraat kararı verildiği takdirde bu kararın disiplin yaptırımını etkilemeyeceği söylenemeyecektir. Bu yorumu destekleyen Danıştay kararına bakacak olursak;

*Olayda davacı üzerine atılı suç, aynı zamanda ceza yasasına göre de suç niteliğindedir. Bir kamu görevlisinin, üzerine atılı disiplin suçu, ceza yasasına göre de suç niteliğinde ise ve ceza yargılaması sonucunda suçun unsurlarının oluşmadığı ya da suçun o kişi tarafından işlenmediği mahkeme kararıyla saptanmışsa, böyle bir ceza mahkemesi kararının disiplin hukuku yönünden bağlayıcı olduğu açıktır. ...davacıya isnat olunan eylemi de zimmet suçu olarak değerlendirmek mümkün değildir. Bu durumda, zimmet suçu işlendiğinden söz edilmeyecek olan davacının, söz konusu suçu işlediğinden bahisle işten çıkarma cezası ile tecziyesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır...*³⁹

³⁸ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 2010/622 E., 2013/2329 K., 12.16.2013 tarihli ilamı

³⁹ Danıştay 10.Dairesi, 1990/1731 E., 1990/1248 K.

2.12. Mahkûmiyet Kararının Devlet Memurluğu Sıfatında Yaratacağı Olumsuz Etkiler

657 sayılı Kanun'un 48/A maddesi uyarınca, TCK'nin 53'üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı işlenen suçların, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçların, zimmet, rüşvet, irtikap, dolandırıcılık, sahtecilik, hırsızlık, güveni kötüye kullanma, kaçakçılık suçları, dolanlı iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama gibi suçların memurlar tarafından işlenmesi halinde verilen mahkûmiyet kararı neticesinde memurluk sıfatının sona ermesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır. Her ne kadar anılan suçlardan verilen bir mahkûmiyet kararından bahsettiysek de mahkûmiyet kararı tek başına yeterli olmayıp bu kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir (Çatalçam,2022:68).⁴⁰ Bu başlık altında tartışılması gereken bir husus tam olarak bir mahkûmiyet kararı niteliği taşımayan HAGB kararı üzerine olmalıdır.

Sanık hakkında hükmedilen cezanın belirli süre içerisinde sonuçlarını doğurmaması ve belirlenen denetim süresinin yükümlülüklerle uygun davranarak ve kasten herhangi bir suç işlenmeden geçirilmesi halinde cezanın uygulanmayarak davanın düşmesiyle sonuçlanacak kurum hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını ifade eder⁴¹ (CMK m.231). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması niteliği gereği bir mahkûmiyet hükmü gibi değerlendirilmediğinden kişinin devlet memurluğu statüsünde doğrudan bir etki yaratmamalıdır. Zira, HAGB kararı verildiğinde sanık hakkında bir hüküm verilmekle birlikte fiilin kesin bir şekilde belirlendiğinden söz edilemez⁴² (Aslan ve Altındağ,2019:39). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun, disiplin yaptırımlarına olumlu veya olumsuz bir etkisi olmaması gerektiği değerlendirilmektedir (Çatalçam ve Alıcı,2023:66). Danıştay'ın bu görüşü destekleyen içtihatları mevcuttur

⁴⁰ Danıştay 12. Dairesi, 2003/2375 E., 2005/4465 K., 09/12/2005 tarihli ilamı.

⁴¹ Anayasa Mahkemesi'nin "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kurumunu düzenleyen CMK'nın 231'inci maddesinin 5 vd. fıkralarının iptaline ilişkin kararı ile birlikte yapılan değişiklikler 12/03/2024 tarih ve 32487 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7499 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenmiş ve ilgili Kanun'a bu değişiklikler zerk edilerek bu karara karşı da temyiz ve istinaf yolları açılmıştır.

⁴² Aslan ve Altındağ,2019:39.

(Çağlayan,2017:545).⁴³ Bu karar doğrultusunda, HAGB kararının Disiplin Hukukunda bağlayıcı nitelik taşıdığı şeklinde bir yorum hukuka aykırı olacaktır.

⁴³ “...Davacının “zimmet” suçundan ağır ceza mahkemesinde yapılan yargılamasında 1 yıl 15 gün hapis cezasıyla cezalandırıldığı ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, mahkûmiyet hükmünün açıklanmasının geri bırakılmış olması, konunun disiplin yönünden idarece ele alınmasına ve disiplin cezası verilmesine engel oluşturmayacağı, hükmün açıklanmasının geri bırakılması disiplin açısından bağlayıcı veya ceza verilmesini engelleyici nitelik taşımayacağı...” (Danıştay12. Dairesi, 2009/8837 E., 2010/1933 K., 09.04.2010 tarihli ilamı).

BÖLÜM III

İÇTİHATLAR IŞIĞINDA DENETİM GÖREVİNİN İHMALİ SUÇU

Denetim görevinin ihmali suçunun öznesinin kamu görevlisi, daha doğru tabirle denetimle görevli kamu görevlisi olması, suça konu eylemlerin hem adli hem de idari yargı kolunda kendisine karşılık bulmasına neden olmaktadır. İlk bölümde ağırlıklı olarak denetim görevinin ihmali suçunun TCK kapsamında incelenmesi ve suçun unsurları üzerinde, ikinci bölümde ise denetim görevinin ihmalini oluşturan eylemlerin disiplin mevzuatındaki yansıması ve disiplin cezaları üzerinde durulmuştur. Bu şekilde bir sıralama bilinçli olup çalışmanın son bölümü olan üçüncü kısımda her iki alana ilişkin yargı kararlarını karşılıklı ele alarak bir bütünlük sağlamak amaçlanmıştır. Ayrıca, teorik bilgilerle birçok konuyu aydınlatmaya çalıştıysak bile, tüm bu anlatılanları somutlaştırmak ve uygulamadaki yerlerini görebilmek adına içtihatlar üzerinden ilerlemek daha isabetli olacaktır. Adli ve idari yargı kolları açısından verilen kararlar bağımsız olarak ele alındıktan sonra uygulamada tespit ettiğimiz bazı konulara ilişkin öneriler ve yorumlara da yer verilecektir.

3.1. Denetim Görevinin İhmali Suçu Üzerine Adli Yargı Mercilerince Tesis Edilen Kararlar

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemlerin ortaya koyulması üzerine kamu görevlileri hakkında bünyelerinde bulundukları idarelerin tesis ettikleri işlemlerin yanında bu eylemler için adli makamlarca da bir usul yürütülmeye başlanır ve yargılama süreci tamamlanarak adli yargı mercilerince suça konu fiil hakkında hüküm kurulur. Denetim görevinin ihmali suçu için 5237 sayılı Kanun'da farklı işleniş şekilleri öngörülmüştür. 251'inci maddenin ilk fıkrası uyarınca suç, zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma şeklinde ortaya çıkabileceği gibi; ikinci fıkra uyarınca denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkân sağlama şeklinde de ortaya çıkabilir. Yine, sınırları çizilen ve tipiklik unsuru belirlenen eylemlerin ne şekilde gerçekleşeceği de somut olayın özelliklerine göre değişkenlik gösterebilecektir. Zira, denetimle görevli kamu görevlisinin ifa ettiği görev ve bulunduğu konuma göre denetim yükümlülüğü değişkenlik gösterecek ve her bir fail açısından farklı fiiller suç teşkil edebilecektir. Sırf bu nedenle bile yargı kararlarının

incelenmesi oldukça önem taşır. Zira, bu kararlar kapsamında denetim görevinin ihmali suçu teşkil eden eylemlerin belirlenmesinde hangi ölçütlere dikkat edildiği daha net şekilde görülebilecektir. Denetim görevinin ihmali suçu, kanuni tarifinde hangi hareketle işleneceği hususunda herhangi bir sınırlama ve özelleştirme yapılmayan bir suç türüdür. Hal böyleyken, yargı kararlarının incelenmesi suçu oluşturan eylemleri tespit etmek açısından gereklidir. Kaldı ki, çalışmamızda denetim görevinin ihmali suçunun Disiplin Hukukundaki görünümü de ele alındığından bu belirleme daha büyük önem arz etmektedir. Hangi eylemler hem suç hem de disiplin suçu olarak değerlendirilecektir? İşte bu tespitin doğru yapılabilmesi açısından karar tahlili gerekmektedir.

Denetim görevinin ihmali suçunun niteliği gereği disiplin soruşturmasına neden olabileceği ve bunun doğal bir sonucu olarak da eylemin adli, idari ve mali sonuçlarının ortaya çıkacağından bahsetmiştik. Disiplin usulüne dair süreç idari yargının alanına dahil olup, aynı fiilin cezai anlamda denetimi adli yargı mercileri tarafından yapılacak ve yargılama sonucunda bir hüküm tesis edilecektir. Denetim görevinin ihmali şeklinde ortaya çıkan eylemlere ilişkin adli yargı mercilerince kurulan kararlar bu başlık altında incelenecektir.

Somutlaştırmak istediğimiz hususların bir kısmını Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2014/3118 Esas, 2016/4201 Karar ve 25.05.2016 tarihli kararı ile değerlendirebiliriz. Bu karar içerisinde yer alan; *“...sanık hakkında zimmet suçundan kurulan mahkûmiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde...”* ve *“sanıklar ... ve ... hakkında denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yumması suçundan kurulan mahkûmiyet hükümlerine yönelik temyiz itirazlarının incelenmesine gelince...”* şeklindeki ifadeler öncelikle dikkat çekmektedir. Görüldüğü üzere aynı dava içerisinde zimmet suçu ve denetim görevinin ihmali suçu açısından birlikte yargılama yürütülmektedir. İkinci bölümde detaylıca yer verildiği üzere, zimmet suçu ile denetim görevinin ihmali suçunun yargılamasının birlikte yapılması isabetlidir. Davanın aynı mahkemede görülmeye başlanması mümkün olmasa bile daha sonradan davaların birleştirilerek aynı mahkemece hüküm kurulması gerekliliğinden bahsetmiştik. Ele aldığımız Danıştay kararı içerisinde yer verilen ifadelerden bu şekilde bir yargılama yürütüldüğü görülmektedir. Yine, kararın devamında; Bakanlık Mahalli İdareler Kontrolörünün yaptığı denetim neticesinde Belediyede tahsildar olan sanığın, tahsil ettiği gelirlerin bir kısmını kullanmak suretiyle belediye hesaplarına süresinden sonra

yatırması, bir kısmını ise hiç yatırmaması şeklindeki eylemi ile zimmet suçunu işlediği sabit görülmüş, bu sanığın eylemlerini denetleme yükümlülüğü bulunan diğer sanıklar olan belediye başkanı ve hizmetler müdür vekilinin ise söz konusu zimmet eylemine kasten göz yumduklarını ortaya koyan mahkûmiyete yeter derecede kesin delil olmaması sebebiyle gerçekleştirdikleri eylemin TCK 251/1 kapsamında değil, TCK 251/2’nci maddesi kapsamında, yani denetim görevini ihmal ederek zimmet suçunun işlenmesine imkân sağlamadan ibaret olduğu sonucuna varılmış, temyiz merciince sair hususlar da gerekçe gösterilerek yerel mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Söz konusu karar, somut olay açısından denetimle görevli kamu görevlisinin tespiti ve yine denetim görevinin ihmali suçunun iki ayrı fıkra da iki farklı işleniş şekli öngörülmesine bağlı olarak eylemin bu iki fıkradan hangisinin kapsamına girdiğini belirlemek açısından da yararlı bir karardır. Bu karar özelinde; belediyede tahsildar olan ve zimmet suçunun faili konumundaki memurun eylemlerini kontrol etme yükümlülüğü, belediye başkanı ile hizmetler müdür vekilinde toplanmaktadır. Tahsildar memur her ne kadar ayrı bir suç oluşturacak eylemler ortaya koymakta ise de, burada belediye başkanı ile hizmetler müdür vekilinin ifa ettikleri görev ve bulundukları konum gereği tahsilat işlemi yapan memurun işlemlerinin farkında olmaları ve gerekli denetimi yapmaları kendilerinden beklenmektedir. Burada ikinci bir önemli husus ise denetim görevinin ihmali suçunun gerçekleştiğini kabulle birlikte hangi fıkra kapsamında bir değerlendirme yapılması gerektiği ile ilgilidir. Şöyle ki, eylemin 251’inci maddenin ilk fıkrası kapsamında değerlendirilebilmesi için zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumma şartı aranmaktadır. İkinci fıkra açısından ise, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmayan fail yalnızca denetim görevini kasten ihmal etmektedir. Yani, burada araştırılması gereken belediye başkanı ve hizmetler müdür vekilinin, tahsildar olan memurun eylemlerinden haberdar olup zimmet suçunun işlendiği bilinmesine karşın hareketsiz kalınıp kalınmadığı ile ilgilidir. Karar kapsamına bakıldığında da zaten bu değerlendirme yapılarak ilk derece mahkemesi kararı hatalı bulunmuştur. Zimmet suçuna kasten göz yumma kastına dair kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından tahsilat ve harcama işlemlerinin denetlenmemesi şeklindeki eylemin 5237 sayılı Kanun’un 251’inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılması gerekmekte olup kararın da isabetli şekilde açıklanan yönde kurulduğu değerlendirilmektedir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2013/6238 Esas, 2014/13383 Karar ve 31.12.2014 tarihli kararında;

Suçta konu teşkil eden tüm çeklerin bankadan M.. İ.. tarafından tahsil edildiği, bu kişinin paraları teslim ettiğine ilişkin savunmasının belediye başkanı ve makam şoförünün anlatımlarına göre doğrulanmadığı, buna bağlı olarak sanık S... 'ın zimmet eylemine fail veya şerik şeklinde iştirak ettiği yönünde delil elde edilemediği, ancak belediyenin muhasebe sorumlusu olan bu sanığın M... 'ın Sigorta primleri için tahsil ettiği paraları bu kuruma yatırmadığı hususunu rutin bir denetimle tespitinin mümkün olması karşısında eyleminin TCK'nın 251/2'nci maddesi kapsamında denetim görevinin ihmaliyle zimmete neden olma şeklinde kabulü gerektiği nazara alınmadan yanılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde zimmete azmettirmeden mahkûmiyetine karar verilmesi...

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu nedenle yerinde görülüş olduğundan, hükmün 5320 sayılı Kanunun 8/1'inci maddesi de gözetilerek CMUK'nın 321 ve 326/son maddeleri uyarınca bozulmasına...

denilmiştir. Karar özetinde de yine;

Suçta konu teşkil eden tüm çeklerin bankadan M.. İ.. tarafından tahsil edildiği, bu kişinin paraları teslim ettiğine ilişkin savunmasının belediye başkanı ve makam şoförünün anlatımlarına göre doğrulanmadığı, buna bağlı olarak sanığın zimmet eylemine fail veya şerik şeklinde iştirak ettiği yönünde delil elde edilemediği, ancak belediyenin muhasebe sorumlusu olan bu sanığın Murat'ın Sigorta primleri için tahsil ettiği paraları bu kuruma yatırmadığı hususunu rutin bir denetimle tespitinin mümkün olması karşısında eyleminin TCK'nın 251/2. mad. denetim görevinin ihmaliyle zimmete neden olma şeklinde kabulü gerektiği nazara alınmadan yanılgılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde zimmete azmettirmeden mahkûmiyetine karar verilmesi yasaya aykırıdır.

denilmiştir. Söz konusu karar kapsamında denetimle yükümlü kamu görevlisi yine görevin niteliği ve hiyerarşik denetim kapsamında tespit edilmiş, belediyenin muhasebe sorumlusu olarak diğer sanığın sigorta primleri için tahsil ettiği paraları kuruma ödemediği hususunu rutin ve görev gereği bir denetimle tespit etmesi mümkünken denetim yapılmaması neticesinde tespit edilmemesi şeklinde gerçekleşen eylemin

denetim görevinin ihmali suçunu oluşturduğu yönünde karar kurulmuştur. Yine, burada zimmet suçunun işlenmesine kasten göz yumma olmadığından, sanığın eylemi TCK 251/1 kapsamında değil, TCK 251/2 kapsamında değerlendirilmiştir.

Denetim görevinin ihmali suçu açısından ikili bir tasnif söz konusu olup, zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinin bilinmemesi, kastın yalnızca denetim görevini ihmal etmekten ibaret olması halinde karar kapsamında geçen somut olaydaki gibi eylem TCK m.251/2 çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/14232 Esas, 2014/3240 Karar ve 20.03.2014 tarihli kararı ile de yine TCK m.251/1 ile 251/2 ayrımı vurgulanmış olup, bu kararın tahlil edilmesi de açıklamalarımızı destekleyecektir. Şöyle ki;

...dosya kapsamı, soruşturma raporu, alınan beyanlar ve olayın oluş biçimine göre suç tarihlerinde Havsa P.. Müdür vekil olarak görev yapan sanık mali sorumluluk ve kasa işleri yönergesine aykırı olarak günlük kasa sayımı ile ilgili görevini ihmal etmek suretiyle, diğer sanığın bir kısmı basit şekilde gerçekleştirilen zimmet suçunu işlemesine imkân sağladığı anlaşılmakla TCK'nın 251/2'nci maddesi uyarınca mahkûmiyeti gerektiği gözetilmeden dosya kapsamı, oluşa uygun düşmeyen gerekçeler ve yanlışlı değerlendirme sonucu sanığın anılan suçtan beraatine karar verilmesi...

hukuka aykırı bulunmuş ve bozma sebebi yapılmıştır. Kararın bu kısmına bakıldığında, müdür vekili olan sanığın mali sorumluluk ve kasa işleri yönergesi kapsamında günlük kasa sayımı ve diğer görevlerinin ihmaliinden ibaret olan eylemi sonucu diğer sanık tarafından basit zimmet suçunun işlenmesi neticesinde, denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin TCK m.251/2 kapsamında cezalandırılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Yer verdiğimiz bu karar, hem TCK 251/1'inci maddesi hem de 251/2'nci maddesi kapsamına giren eylemleri somutlaştırmak açısından elverişlidir. Şöyle ki, ilk olarak müdür vekili olarak görev yapan sanığın günlük kasa sayımı görevini ihmal etmesi nedeniyle zimmet suçunun işlenmesine ortam sağladığından bahisle, TCK'nın 251'inci maddesi uyarınca cezalandırılması yönünde hüküm kurulmuştur. Bu karar da bir öncekiler gibi denetimle yükümlü kamu görevlisine ilişkin çıkarımlar yapmamız açısından yardımcıdır ve her görev açısından değişen denetim görevi bu olay açısından

günlük olarak kasa sayımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanık, diğer sanık tarafından işlenen zimmet suçundan haberdar olmayıp yalnızca kasten denetim görevi ihmal etmektedir. Hal böyleyken, anlatılandan ibaret olan eylemin TCK 251/2 suçu kapsamında değerlendirilmesi isabetli olarak değerlendirilmiştir.

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/3904 Esas, 2012/6025 Karar sayılı 30.05.2012 tarihli kararında;

İdari soruşturma ve bilirkişi raporlarına, görev yazılarına, savunmaya ve dosya içeriğine göre, asıl görevi mal müdürlüğünde muhasebe memurluğu olan sanık ...'in Dinar Sağlık Kurumları 3 Nolu Döner Sermaye Saymanlığı görevini yürüten ...'ın eğitim seminerine çağırılması nedeniyle geçici olarak 05/03/2009-09/03/2009 tarihleri arasında saymanlığa vekaleten baktığı sırada yaptığı işlemleri kontrol görevini ihmal ettiği ileri sürülen diğer sanık ...'nın usulsüz sadece bir işlem gerçekleştirdiği, görev yaptığı sürenin çok kısa olması, bu sırada asli görevinin devam etmesi, verilen saymanlık görevindeki bilgi ve deneyim noksanlığı ve savunması karşısında görevi ihmal kastının bulunduğu dair mahkûmiyetine yeterli somut ve tarafsız kanıt olmadığı ve bu nedenle mahkemece verilen beraat kararında bir isabetsizliğin bulunmadığı anlaşıldığından tebliğnamedeki bozma isteyen düşünceye iştirak edilmemiştir. Delilleri takdir ve gerekçesi gösterilmek suretiyle verilen beraat ve mahkûmiyet hükümleri usul ve kanuna uygun olduğundan yerinde görülmeyen sanıklar müdafii ve katılan Hazine vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle hükümlerin onanmasına, karar verilmesi...

denilmiştir.

Bu karar kapsamında yorumlayacağımız husus manevi unsurdur. TCK m.251/2 uyarınca, denetim görevinin ihmali suçu kasten işlenebilen bir suçtur ve taksirli hali de Kanun'da düzenlenmemiştir. Bu açıklamalar ışığında, failin denetim görevinin ihmal etme kastı bulunmalıdır. Ele alınan karara bakıldığında; sanığın yalnızca tek bir usulsüz işlemi olması, görev süresinin kısalığı, eş zamanlı olarak asli görevinin de devam ediyor olması, savunmasında üstlendiği saymanlık görevindeki noksanlığını ileri sürmesi gibi hususlar bir arada değerlendirildiğinde sanığın denetim görevini ihmal etme kastı bulunmadığı sonucuna varılmıştır. İlk derece mahkemesince sanık hakkında beraat

kararı verilmiş ve Yargıtay anılan gerekçelerle kararın onanmasına hükmetmiştir. Denetim görevinin ihmali suçunu işleme kastının sabit olmaması nedeniyle verilen kararın isabetli olduğu değerlendirilmiştir.

Suçta vücut veren eylemler ve suçun unsurları hususlarının aydınlatılması üzerine kararlar ele aldıktan sonra yargılama usulü hakkında bir karara yer verilmesinde de yarar vardır. Buna ilişkin olarak, Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2011/2067 Esas, 2012/12477 Karar sayılı 05.12.2012 tarihli karar ele alınmıştır. Karara bakıldığında; temyiz merciince bozma kararı verildiği görülmüş olup bozma gerekçesi ise;

TCK 251'inci maddesinde yer alan suçun oluşumu için, denetim görevinin ihmali nedeniyle oluşan boşluk ortamından imkân sağlamak suretiyle başka bir sanık tarafından zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi ve bu iki eylem arasında nedensellik bağı kurulabilmesi gerektiği, uyuşmazlık konusu olayda ise; zimmet suçunun faili hakkında açılan kamu davasının neticesi beklenerek sanıkların hukuki durumu netleştikten sonra hüküm tesis edilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulmasının hukuka aykırı kabul edilmesi...

olarak belirtilmiştir. Bu karar daha çok yargılama usulünü ilgilendirmekte olup, çalışmamızın birinci kısmının son başlığında ele aldığımız üzere zimmet veya irtikap suçunun sanıkları ile denetim görevinin ihmali suçunun sanıkları hakkındaki davalar birlikte açılmalı veya ayrı ayrı açıldığı takdirde birleştirme kararı verilerek aynı mahkemede görülmelidir. Davalar birleştirilmediyse de zimmet veya irtikap suçunun görüldüğü davaların sonuçları beklenerek denetim görevinin ihmali suçu hakkındaki hüküm ona göre verilmelidir.

Denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylemler her ne kadar serbest hareketli bir suç olması nedeniyle çeşitlilik gösterse de, yer verdiğimiz kararlar ışığında denetim görevini ihmal şeklinde anlaşılabilecek eylemlerin tespitinde belli ölçütler kullanıldığı görülmektedir. Genel olarak bizim sayabileceğimiz ölçütler arasında denetimle yükümlü kamu görevlisinin tespiti açısından inceleme ve gözden geçirme yükümlülüğü bulunan kamu görevlileri ile genelde hiyerarşik olarak üst konumda bulunan amirler sorumluluk yönünden ön plana çıkmaktadır. Bu kişilerin sorumlulukları kapsamında kalan denetim görevlerinin kasten ihmal edilmesiyle de denetim görevinin

ihmali suçu oluşmaktadır. Kararlara bakıldığında somut olaylar açısından haliyle farklılık bulunsa da belli ölçütlerin kullanıldığı ve birbiriyle çelişmeyen kararlar verildiği görülmektedir. Zaten Türk Ceza Kanunu'nun güncel düzenlemeler içermesi, suçun unsurlarının belirli olması gibi hususlar da bir arada değerlendirildiğinde adli yargı mercilerince tesis edilen kararların birbiriyle çelişmediği sonucuna varmak mümkündür.

3.2. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Çerçevesinde Denetim Görevinin İhmali Şeklinde Gerçekleşen Eylemlere İlişkin İdari Yargı Mercilerince Tesis Edilen Kararlar

Denetim görevini ihmal eden kamu görevlisi hakkında tesis edilen idari yargı kararları mevcut olup, denetim görevinin ihmali suçunun failinin kamu görevlisi olması nedeniyle eylemin disiplin mevzuatında karşılık bulacağı şeklindeki açıklamalarımız bu yargı kararları ile somutlaştırılmış olacaktır. İkinci bölümde açıkladığımız üzere diğer disiplin suçları gibi tek bir eylem ve neticesinde tek bir disiplin cezası, denetim görevinin ihmali suçu açısından öngörülmüş değildir. Yani, denetim görevini ihmal şeklindeki fiil farklı şekillerde ortaya çıkabilir ve karşılığında Kanun'un saydığı disiplin cezaları arasından birisinin belirlenmesi şartıyla farklı yaptırımlar öngörülebilir. Sırf bu nedenle bile yargı kararlarına yer verilmesi önem arz etmektedir. Zira bir eylemin karşılığı kimi zaman uyarma cezası iken kimi zaman nitelik ve ağırlığa göre aylıktan kesme cezası uygun görülebilir. Burada idarenin takdir yetkisi de bulunduğundan genel geçer ifadeler kullanabilmemiz ve uygulamaya dair kapsamlı bir yorumda bulunabilmemiz için karar tahlili yapmamız gerekmektedir. Denetim görevinin ihmali şeklinde eylemleri gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında idari yargı mercilerince verilen kararlar bu başlık altında ele alınmıştır.

Danıştay 2. Dairesi'nin 2022/2863 Esas, 2022/6230 Karar ve 06.12.2022 tarihli kararında;

...bunun dışında, MESKİ Genel Müdürlüğünde Mali Hizmetler Dairesi ... iken iki vezne görevlisinin uzun süre zimmetine para geçirmesi olayı nedeniyle davacı ile diğer görevliler hakkında denetim görevini ihmalden dolayı soruşturma açıldığı, düzenlenen soruşturma raporu neticesinde davacı hakkında 5237 sayılı TCK'nin "Denetim Görevinin İhmali" başlıklı 251'inci maddesi kapsamında suç duyurusunda bulunulduğu ve ... Asliye Ceza Mahkemesinin ...

esasinda yargilamasinin devam ettiği, Teftiş Kurulu Başkanlığınca düzenlenen ... günlü, ... sayılı soruşturma raporunda; davacının kendisine ait yeme içme harcamalarını özel kalem aracılığıyla bu birimin bütçesinden  dettirdiğinin açığa çıkması üzerine davacı tarafından söz konusu meblağın iade edildiği ve hakkında suç duyurusunda bulunulduğu... İdare Mahkemesinin ... günlü, E:..., K:... sayılı kararı ile davacı hakkında ... olarak görev yaptığı esnada kurumda veznedar olarak görev yapan ... ve ...'nın zimmet suçu işlediğinden bahisle davacının denetim görevini yerine getirmedeği değerlendirilerek 657 sayılı Kanun'un 125/A-a bendi uyarınca verilen 15/11/2017 günlü, 1359 sayılı uyarma cezasının iptaline karar verildiği, anılan karara karşı davalı idare tarafından yapılan istinaf başvurusunun ... Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesinin ... günlü, ... sayılı kararı ile reddedildiği...

denilmiş ve davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile Bölge İdare Mahkemesi ilgili İdari Dava Dairesi tarafından verilen kararın onanmasına karar verilmiştir.

Uyuşmazlığın temelinde Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü emrinde görev yapan davacının şube müdürü olarak atanmasına ilişkin işleminin iptali ile bu işlem nedeniyle yoksun kaldığı parasal haklarının yasal faiziyle birlikte ödenmesi talebi yatmakta olup, bu istem neticesinde yerel mahkeme davanın reddine karar vermiş, istinaf başvurusu  zerine Bölge İdare Mahkemesi tarafından verilen istinaf başvurusunun reddi kararı  zerine Danıştay tarafından bozma kararı verilmiş ve bozma kararına uyan Bölge İdare Mahkemesi iptal kararı ile birlikte davacının zararının tazmini yönünde karar kurmuştur. Bu kararın davalı tarafça temyizi üzerine ise neticeten Danıştay tarafından temyiz istemi reddedilerek onama kararı verilmiştir. Söz konusu karar içeriği ele aldığımız konudan daha kapsamlı hususları barındırdığından yalnızca konuyla alakalı kısımlarına yer verilmiştir. Bu karar kapsamında dikkatimizi çekmesi gereken iki husus vardır. İlki; disiplin soruşturması neticesinde tespit edilen eylem hakkında süreç devam ederken eylemin aynı zamanda suç teşkil ettiği düşüncesiyle adli makamlara idari makamlarca suç duyurusunda bulunulmuştur. Yani, çalışmamız içerisinde yer alan ceza kovuşturması ile disiplin soruşturmasının bir arada yürütülmesi haline örnek teşkil edecek bir durum bu karar içerisinde yer almaktadır. Bu durumda her iki yargılama usulünce kendi ilkeleri doğrultusunda gerekli soruşturma ve kovuşturma yürütülecek ve bağımsız kararlar verilmesi gerekecektir. Kararın ikinci kısmında; davacının daha önce çalıştığı kurumda görev yaptığı esnada kurumda

veznedar olarak görev yapan şahısların zimmet suçu işlediğinden bahisle davacının denetim görevini yerine getirmediği değerlendirilerek 657 sayılı Kanun'un 125/A-a bendi uyarınca verilen 15/11/2017 günlü, 1359 sayılı uyarma cezası tatbik edildiğinden bahsedilmiştir. Kararın anılan kısmı uyarınca, denetim görevinin yerine getirilmemesi neticesinde oluşan boşluk ortamından yararlanılarak veznedar olan diğer iki sanığın zimmet suçunu işlemesiyle birlikte denetim görevinin ihmali suçunun meydana geldiği görülmektedir. Yine, denetim görevini yerine getirmemek şeklindeki eyleme karşılık uyarma cezasının idarece uygulandığı görülmektedir. Yani, denetim görevinin ihmali şeklinde gerçekleşen eylem karar özelinde uyarma cezası ile yaptırıma bağlanmıştır. Kararın devamında davacı hakkında verilen uyarma cezasının itiraz sürecinde iptaline karar verildiği ifadesi de geçmektedir. Karar içerisinde davacının başkaca eylemleri nedeniyle tatbik edilen disiplin cezalarının da bir kısmı hakkında iptal kararı verilmiş ve bu değişen durum uyumsuzluğun temelini oluşturan istem açısından önemli rol oynamıştır. Disiplin cezaları idare tarafından uygulanır ancak bu cezanın iptali için itiraz yolu açık olup somut olayda görüldüğü üzere hukuka aykırılık ihtiva etmesine bağlı olarak iptal kararı verilebilir. Bu karar özelinde ele aldığımız konu ile alakalı dikkat çekmek istediğimiz ilk husus denetim görevinin ihmali nedeniyle adli makamlara suç duyurusunda bulunularak ceza kovuşturması ve idari soruşturma sürecinin birlikte nasıl yürütüldüğü üzerinedir. Diğer husus ise denetim görevinin ihmali eylemine karşılık olarak idarece uyarma cezasının uygulanmış olması ve itiraz üzerine idari yargı mercilerince uyarma cezasında hukuka uyarlık bulunmaması nedeniyle iptaline karar verilmiş olmasıdır.

Denetim görevinin ihmali suçunun Disiplin Hukukundaki yansıması ve bu suçu oluşturan eylemlere hangi disiplin yaptırımının uygulanması gerektiği hususunu aydınlatabilmek adına Danıştay 2. Dairesi'nin 2021/1663 Esas, 2022/5559 Karar ve 02.11.2022 tarihli kararı incelenmelidir. Bu karar kapsamına bakıldığında, temyiz isteminin konusu 4. Sınıf emniyet müdürü olarak görev yapan davacının, 2015 yılı rütbe terfi döneminde 3. Sınıf emniyet müdürü rütbesine terfi ettirilmemesine ilişkin 2015/3 sayılı Yüksek Değerlendirme Kurulu kararının iptaline ilişkindir. Kararın kapsamlı olması nedeniyle yalnızca çalışmamızı ilgilendiren kısımlara yer verilmiştir. Şöyle ki, davacı görevine devam ettiği esnada polis kantini ile ilgili hesaplarda tutarsızlık bulunması nedeniyle ve bu olayda davacının ihmalinin olması karşısında davacı hakkında, hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu

sarsacak eylem ve davranışlarda bulunma suçundan aylıktan kesme cezası tatbik edilmiş, bu cezaya karşı açılan dava ile yaptırımın iptaline karar verilmiş, temyiz üzerine verilen bu iptal kararı bozulmuştur. Dosya karar düzeltme aşamasındayken mahkemelerce verilen iptal kararı üzerine yapılan yeni değerlendirme neticesinde davacıya görevi sırasında veya dışında yasaklanan tutum ve davranışlarda bulunmak suçundan kınama cezası uygulanmış aynı olaya bağlı olarak davacı hakkında denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikaba neden olmak suçundan adli yargıda açılmış olan davada beraat kararı verilmiştir. Sair hususlar hakkında da yargılama yürütülmüş ve nihayetinde uyuşmazlığa konu İdare mahkemesince verilen iptal kararı karar Danıştay tarafından bozulmuştur.

Bu karar uyarınca; denetim görevinin ihmali kapsamında değerlendirilen eyleme karşılık olarak öncelikle aylıktan kesme cezası verildiği, akabinde yargı yoluna gidilmesi üzerine bu kararın iptaline karar verildiği, neticeten bu iptal kararının da Danıştay tarafından bozulduğu görülmektedir. Yine, iptal kararı üzerine yeniden değerlendirme yapılarak aynı eyleme karşılık bu kez kınama cezası verildiği görülmektedir. Söz konusu karar denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemlerin farklı yaptırımlar ile karşılaşacağı şeklindeki açıklamalarımızı oldukça somut şekilde ortaya koymaktadır. Zira, idare memurun eylemine karşılık olarak aylıktan kesme cezası öngörmüş, disiplin cezasına yönelik memur tarafından yapılan yargısal başvuru neticesinde bu yaptırım iptal edilmiş, Danıştay tarafından bu iptal kararı da bozulmuş, Mahkemelerce verilen iptal kararı üzerine yeniden değerlendirme sonucunda ise daha hafif bir ceza olan kınama cezası tatbik edilmesine karar verilmiştir. Yine, aynı eylemden dolayı ceza kovuşturmasının yürütülmesi ve beraat kararı verilmesi de gerek disiplin soruşturması ile ceza kovuşturmasının birlikte yürütülmesine dair açıklamalarımıza iyi bir örnek teşkil etmekle birlikte ceza yargılaması neticesinde verilen beraat kararının disiplin cezasını etkilemeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Zira, memurun eylemi Ceza Hukuku bakımından cezalandırılmamış ve hakkında beraat kararı verilmişse de hukuka aykırılık içerdiği gerekçesiyle söz konusu eylem disiplin cezası ile yaptırıma bağlanmıştır.

Danıştay 12. Dairesi'nin 2021/2166 Esas, 2023/856 Karar ve 06.03.2023 tarihli kararında;

...Dava konusu olayda, davacının; Diyarbakır ... PTT Merkez Müdürü olarak görev yaptığı dönemde işlediği ileri sürülen disiplin suçu nedeniyle

04/10/2013 tarih ve 28785 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 11/04/2018 tarih ve 30388 sayılı Resmi Gazete'de Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde Çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik ile yürürlükten kaldırılan Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketinde Çalıştırılacak İdari Hizmet Sözleşmeli Personel Hakkında Yönetmeliğin 74/1-(g) maddesi uyarınca işten çıkarma cezası ile cezalandırıldığı, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi personelinin disiplin suçları ve cezalarının kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almasına karşın, söz konusu yönetmeliğin 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun 27. maddesine dayanılarak hazırlandığı ve bu haliyle Yönetmelikte düzenlenen disiplin cezalarının, Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen "suçta ve cezada kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturduğu açıktır.

Bu durumda, üst hukuk normu olan kanun hükmü aşılararak hazırlanan Yönetmeliğe dayanılarak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Bu itibarla, dava konusu işlemin iptali, yoksun kalınan parasal hakların yasal faiziyle birlikte tazmini isteminin reddi yönündeki ... İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun kabulü, istinafa konu mahkeme kararının kaldırılması, davanın reddi yolundaki temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

Yukarıda özetlenen gerekçeyle dava konusu işlemin iptali, yoksun kalınan parasal hakların yasal faiziyle birlikte tazmini isteminin reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusunun davalı idare yönünden kabulü ile istinafa konu mahkeme kararının kaldırılması, davanın reddi, davacının istinaf başvurusunun ise gerekçeli reddi yolundaki temyize konu ...Bölge İdare Mahkemesi ... İdari Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının bozulmasına...

denilmiştir.

Bu karara dair açıklama getirmek istediğimiz husus Danıştay tarafından benimsenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi üzerinedir. Doğrudan denetim görevinin

ihmali üzerine bir inceleme içermemekle birlikte genel anlamda disiplin yaptırımlarının uygulanmasında üzerine durulması gereken bir konudur. Danıştay, anılan kararda Bölge İdare Mahkemesi'nin kararını hatalı bularak bozma kararı vermiştir. Danıştay'ın bozma kararına dair gerekçesi ise suçta ve cezada kanunilik ilkesine dayanmaktadır ve disipline ait yaptırımların sadece kanunla düzenleneceği, kanun dışında tüzük, yönetmelik gibi ve diğer alt düzenleyici işlemlerle disiplin cezasını gerektiren fiil ve hareketlerin belirlenmesinin ve buna göre disiplin cezası verilmesinin hukuken mümkün olmadığı görüşü benimsenerek bu karar özelinde bozma hükmü verilmiştir.

Denetim görevinin ihmali suçuna karşılık olarak idarece tesis edilen farklı yaptırım kararlarına değinmek adına son olarak Danıştay 12. Dairesi'nin 2013/5834 Esas, 2016/6213 Karar ve 08.12.2016 tarihli kararı incelenecektir. Bu karar ile;

İlçe Tarım Müdürlüğü'ne verilmiş olunan taahhütnamenin 3'üncü ve 4'üncü maddesinde yer alan kontrol işlemleri yeterli yapılmadığından davacının denetim görevini yerine getirmediği, bu eyleme bağlı olarak haksız kazanç sağlandığı anlaşıldığından davacının sübuta eren fiilleri için 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinin birinci fıkrasının (C) bendinin (a) alt bendi uyarınca 1/30 oranında aylıktan kesme cezası ile cezalandırıldığına...

yer verilmiştir.

Danıştay, nihayetinde sair hususlar çerçevesinde bozma kararı vermiş ve yeniden bir karar verilmek üzere dosyanın İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermişse de, bu karar özelinde denetim görevinin ihmali suçuna karşılık aylıktan kesme cezası tatbik edildiğinin altı çizilmek istenmiştir.

Bu karar neticesinde görüldüğü üzere denetim görevinin ihmali şeklindeki eylem İlçe Tarım Müdürlüğü'ne vermiş olduğu taahhütnamede belirtilen kontrol işlemlerinin yetersiz yapılması olarak somut olaya göre belirlenmiş ve idarece bu eyleme karşılık olarak aylıktan kesme cezası tesis edilmiştir. Danıştay'ın itiraz hususuyla ilgili usulden bozma kararı vermesi nedeniyle kararın çalışmamızı ilgilendiren kısmı ele alınmıştır. Burada denetim görevinin ihmaline vücut veren eylem idarenin kendi iç mevzuatı ile belirlenen kontrol yükümlülüğünün gerekli şekilde yerine getirilmemesi olup denetim görevini ihmal eden kamu görevlisine aylıktan kesme cezası verilmesine karar verilmiştir.

3.3. İdari Yargı Kararlarının Adli Yargı Kararlarından Etkilendiği Durumlar

Denetim görevinin ihmali suçunun ilk fıkrası kapsamında, zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisinin de zimmet veya irtikap suçlarının failleri gibi müşterek fail olarak sorumlu tutulacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda, zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesine kasten göz yuman ve sorumluluk anlamında bu suçların failiyle aynı şekilde sorumlu olan denetimle yükümlü kamu görevlisi yüz kızartıcı suçlar içerisinde yer alan suçlar nedeniyle adli, idari ve mali soruşturma açılması ile karşı karşıya kalabilecektir. Zira, zimmet ve irtikap suçları yüz kızartıcı suçlar arasında sayılmıştır ve anılan fıkra kapsamında kalan denetimle yükümlü kamu görevlisi açısından da bu suçlardan sorumluluk öngörüldüğünden denetim görevinin ihmali suçu açısından da yüz kızartıcı suç kapsamında adli, idari, mali sonuçlar söz konusu olabileceği anılan nedenlerle aşıkardır. Adli ve idari hukuk düzenlerinin birbirinden farklı olması nedeniyle eyleme uygulanacak zaman aşımı süreleri gibi uygulamada ortaya çıkacak olan farklılıklar bulunmaktadır. Hal böyleyken, kendine özgü kurallar ihtiva eden hukuki süreçlerin münhasır olarak yürütülmesi lazım gelmektedir (Çatalçam,2022:86). Bu konuya ilişkin olarak, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "*Disiplin amiri ve disiplin cezaları*" başlıklı 124'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, "*Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre 125'inci maddede sıralanan disiplin cezalarından birisi verilir.*" şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu düzenleme ile disiplin usulünün ayrı yürütüldüğüne vurgu yapılmış ve uygulanabilecek yaptırımların 125'inci maddedeki yaptırımlardan birisi olacağının altı çizilmiştir. Yine anılan Kanun'un ilgili bir diğer maddesi olan ve esas dikkat çekmek istediğimiz hususu düzenleyen "*Cezai kovuşturma ile disiplin kovuşturmasının bir arada yürütülmesi*" başlıklı 131'inci maddesinde, "*Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez. Memurun Ceza Kanunu'na göre mahkûm olması veya olmaması halleri, ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olmaz.*" şeklinde hüküm altına alınmıştır. Disiplin usulü, niteliği gereği ceza yargılamasından ayrı yürütülmeyi gerektirir. Zira, disiplin hükümleri ile korunmak istenen amaç kamu görevlilerinin yürüttükleri kamu hizmetinde usule uygun

davranmalarını sağlamak ve bu sayede kamu hizmetinin işlerliğini garanti altına almaktır. Tüm bu anlatılanlar ışığında, disiplin usulünün ayrı yürütülmesi gerektiği şeklinde görüş belirtiyorsak da, uygulamada aksi yönlü kararlar verildiği de görülmektedir.

3.4. İdari Yargı Kolu İçerisinde Denetim Görevinin İhmali Suçu Üzerine Verilen Farklı Kararlar ve İdarelere Yansıması

Denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık gelen disiplin yaptırımının mevzuat içerisinde açıkça düzenlenmediğini daha önceki açıklamalarımızda belirtmiştik. Şöyle ki, idarece tesis edilebilecek olan disiplin cezaları Kanun’da tek tek sayılmış olup bu disiplin cezalarının uygulama alanı bulacağı eylemlere de yine disiplin cezalarının altında yer verilmiştir. Disiplin suçları açısından sert bir kanunilik ilkesi uygulanmaması ve esasen bizzat Kanun’un kıyasın uygulanmasına imkân tanınması gibi hususlar denetim görevinin ihmali eyleminin yaptırımsız kalması gibi bir sonuç doğurmamakla birlikte her bir idarenin farklı yaptırım öngörmesine ve yine yargıya taşınan idari kararlar doğrultusunda birlik oluşturmayan yargı kararlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Zira, denetim görevinin ihmali suçunu oluşturan eylem, Kanun’da sayılı olan disiplin cezalarından birçoğunun kapsamında değerlendirilebilir. İdarenin takdir yetkisinin disiplin usulünde etkin rol oynamasına bağlı olarak bu sonuç kaçınılmazdır. Ancak, yukarıda yer verdiğimiz idari yargı kolundaki emsal kararlar açısından da yeknesaklık sağlanmamış olması hukuk güvenliğini zedeleyici niteliktedir. Denetim görevinin ihmali suçu hem adli hem idari yargı mercilerinde yansıması olan bir eylem teşkil ettiğinden gerek ceza adaletinin gerek disiplin adaletinin teşkili amaçlanmaktadır. Buna karşın yargı mercilerince farklı ve çelişkili kararlar ortaya koyulması adalet inancının zarar görmesi sonucunu doğurmaktadır (Çatalçam,2022:88).

Disiplin cezaları “uyarma”, “kınama”, “aylıktan kesme”, “kademe ilerlemesinin durdurulması” ve “devlet memurluğundan çıkarma” olmak üzere beş tanedir ve bu disiplin cezaları haricinde başkaca bir disiplin cezasının tatbiki kanunilik ilkesi gereğince mümkün değildir.

Denetim görevinin ihmali, bu disiplin cezaları altında sayılan birçok disiplin suçu kapsamında değerlendirilebilir ve bu nedenle sayılan disiplin cezalarından sadece

biriyle eşleştirilmesi bu nedenle mümkün değildir. Çalışmamızın ikinci kısmında detaylıca açıklama yapılmış olup bu bölümde başkaca bir hususu daha tartışmak adına önceki bölümdeki açıklamalarımıza kısaca değinme gereği hasıl olmuştur. Şöyle ki, denetim görevini ihmal eden bir memura DMK 125/A maddesi ve “a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” uyarınca uyarma disiplin cezası tatbik edilebilir. Zira, denetim görevini ihmal etmek şeklindeki eylem bu tanım ile eşleşebilmektedir. Yine, DMK 125/D maddesinde “n) Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak” uyarınca aynı eylem için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesi de mümkündür. Suçun tanımına bakıldığında denetim görevinin kasten ihmal edilmesinden bahsedilmektedir ve anılan disiplin suçu ile bu tanım bağdaşmaktadır. Yani, idarelerin somut olayın özelliklerine göre takdir yetkilerini kullanarak memur hakkında tatbik ettikleri disiplin cezalarının idari yargıya taşınması halinde yargı mercilerince bu ikilik ortamına son verecek ve birlik oluşturacak ölçütler ortaya koyulması zaruridir. Kamu hizmetinin sürekliliğini korumayı amaçlayan Disiplin Hukuku açısından böyle bir çelişkili ortam oluşması korunmak istenen amacın da tehlikeye uğramasına yol açabilir.

Hatta bunun da ötesinde hukukun temel ilkelerine aykırılık oluşturur. Yine bu başlık altında değinmek istediğimiz bir diğer husus adli yargı mercilerince tesis edilen kararlar ile idari yargı mercilerince tesis edilen kararlar kıyaslandığı takdirde ortaya çıkabilecek bir diğer çelişkiye ilişkindir. Şöyle ki, denetim görevinin ihmali suçu 5237 sayılı TCK’da tanımlanmış ve tipiklik unsuru ortaya koyulmuştur. TCK’nın 251’inci maddesinde suçun oluşması için her iki fıkra da denetim görevinin kasten ihmal edilmesi suçun unsuru olarak düzenlenmiştir.

Yani, suçun oluşması için failin kastının denetim görevini ihmal etmek noktasında toplanması ve manevi unsur şartının gerçekleşmesi gerekir. Peki, kast unsuru disiplin usulünde ne derece göz önünde bulundurulmalıdır? Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi gerçekleştiren memura uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve hatta devlet memurluğundan çıkarma şeklindeki disiplin cezalarının ilgili fıkralar kapsamında uygulanabileceğini söyledik. Ancak bu disiplin cezalarının öngörüldüğü disiplin suçları haliyle birbirinden farklı olup kimisi yaptırımın ağırlığına göre kusur içeriği daha yüksek bir eylemi düzenlerken kimisi de

kusur içeriği daha düşük bir eylemi düzenler. Az önce yer verdiğimiz kıyaslamadan ilerleyecek olursak uyarma disiplin cezası içerisinde geçen ifadede verilen görev ve emirleri yerine getirmemekten bahsedilmekte, kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası içerisinde geçen ifadede ise verilen görevleri kasten yerine getirmemekten bahsedilmektedir. Denetim görevinin ihmali suçu oluşması için failin kasten denetim görevini ihmal etmesi arandığından, disiplin usulünde memura yaptırım uygulanırken de disiplin amirince aynı yorum esas alınarak takdir yetkisi kullanıldığı hallerde memurun kastı olmayan, taksir seviyesinde bir ihmalin disiplin yaptırımı ile karşılaşp karşılaşmayacağı hususunda bir belirsizlik meydana gelebilir. Disiplin usulü ile ceza usulünün farklı özelliklere haiz olması nedeniyle disiplin usulünde cezai anlamda bir suç değerlendirmesinin katı şekilde değil yalnızca kusurlu eylem değerlendirmesi çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Yani, denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemin suç oluşturup oluşturmadığı hususunda adli yargı mercilerince kast unsurunun aranması gerekirken, idarece ve idari yargı mercilerince memurun kastı olmasa bile taksir seviyesindeki bir ihmali hareketin de uyarma veya kınama yaptırımına tabi tutulması gerektiği değerlendirilmiştir. Kaldı ki, disiplin suçları uyarınca kast unsurundan anlaşılması gereken kamu görevlisinin suça konu eylemi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi manasına gelir. Bu şekilde meydana gelen hareket ile suç oluşur, ayrıca kamu görevlisinin bu eylem nedeniyle disiplin cezası tatbik edileceğini bilmesi gerekmez (Taşkın,2006:192; Coşkun,2009:62). Yine, 657 sayılı Kanun’da “kayıtsızlık göstermek”, “düzensiz davranmak” gibi ifadeler disiplin suçlarının taksirle de işlenebileceğine dikkat çeker (Livanelioğlu,2023:40-45; Coşkun,2009:62) ve tüm bu açıklamalar ışığında denetim görevini ihmal eden kamu görevlisinin kastının sabit olmadığı hallerde uyarma ve kınama disiplin cezasının; kastın gerekçeli şekilde açıklanabildiği ve somut delillerle ortaya koyulabildiği hallerde ise kademe ilerlemesinin durdurulması veya aylıktan kesme cezalarının uygulanmasının isabetli olacağı değerlendirilmektedir. Bu ayrım Disiplin Hukuku açısından geçerli olup Ceza Hukuku değerlendirilmesinde suçun oluşması için kastın olması zaruridir. Aksi takdirde fail herhangi bir alternatif ceza ile karşı karşıya kalmaz.

Arz ve izah etmeye çalıştığımız üzere, başta denetim görevinin ihmali eylemine karşılık gelen yaptırımın belirli olmaması ve idari yargı mercilerince bu hususta bir birlik oluşturulmaması hukuk güvenliğini zedeleyecek olup, yine adli yargı mercileri ve idari yargı mercilerinin denetim görevinin ihmali karşısında kast değerlendirmesi

yapması neticesinde farklı kararlar ortaya çıkması da belirlilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bunun yanında, gerek idari yargı mercilerinin kendi içerisinde çelişkili kararlar vermesi gerekse adli ve idari yargı mercilerinin aynı eyleme yönelik farklı kararlar vermeleri yargıya olan güveni de zedeleyecektir. Hukukun temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesinin sağlanmadığı bir hukuk düzeninde yargı kararlarının uygulanabilirliği azalacağından yargı kararlarında istikrarın sağlanması zaruridir. Hal böyleyken, başta idari yargı kolu içerisinde aynı eyleme ilişkin farklı yaptırımlar öngören yargı kararlarının, bunun yanında adli ve idari yargı kolları arasında kast unsuruna, yani manevi unsura dayalı olarak ortaya çıkabilecek çelişkili kararların önüne geçilmesi, istikrarın sağlanması ve belli ölçütler çerçevesinde aynı yönlü, yeknesak kararların verilmesi ile uygulamanın işlevselliği açısından gereklidir.

Adli ve idari yargı kolunda ortaya çıkabilecek çelişkili kararların önüne geçilmesi için bir somut olay çerçevesinde ve mevcut bir dava özelinde Uyuşmazlık Mahkemesince de konunun ele alınması yararlı olacaktır. Uyuşmazlık Mahkemesi, görev uyuşmazlıkları ile hüküm uyuşmazlıklarını karara bağlar ve tartışma konusu yaptığımız hususlar düşünüldüğünde bir hüküm uyuşmazlığından bahsedilmesi mümkündür. Uyuşmazlık Mahkemesi bir somut dava üzerinden konuyu değerlendirerek denetim görevinin ihmali eyleminin adli ve idari yargı açısından cezalandırılabilmesi için gereken unsurların belirlenmesini ve mahkemelerce gözetilecek ölçütlerin ortaya koyulmasını sağlayabildiği takdirde çelişkili kararların olumsuz sonuçlarından ve hukuk düzeninin zedelenme tehlikesinden kaçınmak mümkün olacaktır.

Uyuşmazlık Mahkemesince böyle bir karar verilebilmesi için bazı şartlar mevcuttur. Öncelikle, adli ve idari yargı mercilerince verilmiş konusu, sebebi ve taraflarından en az biri aynı olan, davanın esası yönünden birbiriyle çelişkili kararlar mevcut olması gerekir. Yine, bu çelişkili kararlar nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin imkânsız olması ve davanın ilgilileri tarafından talepte bulunulması gerekir. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin çelişkili kararlar arasında birisini geçerli kabul etmesi veya her iki çelişkili kararı da kaldırarak yeni bir karar tesis etmesi de aranan şartlardan birisidir. Bu şartlar kümülatif olarak sağlanmak zorunda olup birinin eksikliği halinde Uyuşmazlık Mahkemesince konunun ele alınması ve hükme bağlanması mümkün değildir.

Sonuç olarak, denetim görevinin ihmali eylemi karşısında idari yargı mercilerince belirlenen farklı disiplin cezaları nedeniyle doğabilecek çelişkili kararları

engelleyeabilmek adına Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı alınması da bir çözüm önerisi olarak sunulabilir. İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararlarının fonksiyonu yargı mercilerinin çelişkili kararlarının önüne geçilmesi olup bu konu özelinde de böyle bir karara ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmamız özelinde dikkat çekmek istediğimiz konu özellikle denetim görevinin ihmali eylemine karşılık disiplin mevzuatında hangi idari yaptırımın karşılık geleceğinin belirli olmaması üzerinedir. Bu doğrultuda idari yargı mercileri tarafından verilen ve yeknesaklık taşımayan çelişkili kararların çözüme kavuşturulması zaruridir. İdari yargı mercilerince verilen kararlar arasındaki çelişkilerin kaldırılması bu aşamada disiplin soruşturmalarının yapılmasında ve tecziyeye yönelik kanaatin hasıl olmasında yol gösterici bir misyon üstlenecektir. Bakıldığı zaman disiplin mevzuatının önemli boşlukları ve uygulama farklılıklarına yol açacak belirsizlikleri uhdesinde barındırdığı görölmektedir. Bu aşamada denetim görevinin ihmali neticesinde verilen disiplin cezalarına dair farklı kararların Danıştay uhdesinde tetkik edilerek İçtihatları Birleştirme Kurulunca ortak bir karar tesis edilmesi önerilmektedir.

Öte yandan adli ve idari yargı özelinde aynı konuda verilen farklı kararlar özelinde de Uyuşmazlık Mahkemesince konunun ele alınması veya Danıştay tarafından İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı tesis edilmesi pratikte çözüm önerisi sunmakla birlikte anılan sorunların çözümlenebilmesi bizce en iyi şekilde kanunda açıklayıcı bir düzenlemenin ve denetim görevinin ihmali açısından adli ve idari yargı nezdinde yeknesak sonuçların ortaya çıkması adına ve elbette temel hukuk ilkelerine ters düşmemek için kanuni düzenlemelerde yenilik yapılması gerektiği değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Devlet, toplumdaki bireylerin güven ve düzen içerisinde yaşamasını güvence altına almakla yükümlüdür. Bu güven ve düzen ortamının sağlanması için toplumu oluşturan her fert bazı haklarından feragat eder ve bu hakların devlet eliyle kullanılmasına rıza gösterir. Geçmişten bugüne dek toplumun devlete olan güveni ile düzen kurulmuş olup düzen ortamının devam etmesi için bu güvenin sağlam kalması gerekmektedir. Devletin görevlerinden birisi de kamu hizmeti sunmak ve toplumda işleyiş ile istikrarı sağlamaktır. Devlet kamu hizmetini görürken bunu birtakım araçlar ile sağlar. Bu araçlardan biri olan idarenin personel aracı ise kamu görevlileridir. Yani devlet, bireylerin ve kümülatif olarak toplumun kendisine duyduğu güven karşısında huzur ortamı sağlamakla ve kamu düzenini tesis etmekle mükellef olup, bu amaca hizmet ederken kullandığı araçlardan birisi de kamu görevlileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamu görevlilerinin de hizmet ettikleri görev gereği eylemlerinin kontrole tabi olması ve toplumun devlete olan güvenini sarsacak nitelikte eylemlere karşılık yaptırımlar öngörülmesi zaruridir. Kamu hizmetinin gerçekleştirilmesi esnasında kasten üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeyen denetimle görevli kamu görevlilerine caydırıcı bir şekilde devlet tarafından yaptırım uygulanması gerekmiş ve bu doğrultuda anılan amaçların sağlanmasına hizmet etmek adına kanun koyucu tarafından Türk Ceza Kanunu ile denetim görevinin ihmali suçu düzenleme altına alınmıştır. Kanun'un sistematigi de bu açıkladığımız hususları pekiştirir niteliktedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “*özel hükümler*” başlıklı ikinci kitabının dördüncü kısmında “*millete ve devlete karşı suçlar ve son hükümler*”, bu kısmın da birinci bölümünde “*kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar*” içerisinde yer alan denetim görevinin ihmali suçu, yer aldığı bölüm itibariyle kamu düzeni ve kamu güvenliğini koruma amacı taşımaktadır. Yine, suçun mağduru da bu çerçevede toplumdur.

Denetim görevinin ihmali suçu, TCK'nın 251inci maddesinde düzenlenmiş olup, iki ayrı fıkra şeklinde düzenlenmiştir ve bu düzenleme kanun koyucunun bilinçli bir tercihidir. Zira, ilk fıkra kapsamında özel bir iştirak hali öngörülmüş ve failin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmasına rağmen yükümlülüğünü kasten yerine getirmemesi suç olarak kabul edilmiştir. Burada önemli olan nokta failin zimmet veya irtikap suçlarının işlendiğinden haberdar olmasıdır. Fail, bu suçların işlendiğini bilmesine karşın hareketsiz kalmakta ve denetim görevini kasten ihmal etmektedir.

Kanun koyucu, eylemi bu fıkra kapsamına giren kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçlarının faili gibi müşterek fail olarak sorumlu olacağını öngörmektedir. Her ne kadar bu fıkradaki düzenlemede suçun failinin kastının zimmet veya irtikap suçlarına yönelmemesi gerekmekeyse de müşterek fail olarak sorumluluk kabul edilmektedir. İkinci fıkradaki düzenleme ise ilk fıkradan ayrı bir suç tipi öngörmektedir. İki fıkra arasındaki en önemli fark, failin bu kez işlenen zimmet veya irtikap suçlarından haberdar olmaması noktasındadır. Yine kasten gerçekleştirilen bir ihmal hareketi olmasına ve denetim görevi bulunan kamu görevlisi denetim yükümlülüğünü ihmal etmesine karşın bu kez işlenen zimmet veya irtikap suçları failin bilgisi dışındadır. Madde gerekçesinde de ikinci fıkranın birinci fıkradan ayrı bir suç teşkil ettiği ortaya koyulmuş olup, birinci fıkra zimmet veya irtikap suçları açısından özel bir iştirak düzenlemesi olarak görülürken ikinci fıkra bağımsız bir suç olarak değerlendirilmelidir.

Zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi veya bu suçlara teşebbüs halinin suçun bir unsuru değil objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabulü gerekir. Şöyle ki, ikinci fıkra kapsamında failin kastı yalnızca denetim görevini ihmal etmek üzerinde toplandığından denetim yükümlülüğü yerine getirilmediği an suç oluşmuş demektir. Ancak bu denetim görevinin ihmali sonucu oluşan boşluk ortamından yararlanmak suretiyle zimmet veya irtikap suçları işlenmediyse failin cezalandırılması gerekmez. Yine, bu boşluk ortamından yararlanılarak başka bir suç işlenmesi halinde de fail denetim görevinin ihmaliinden dolayı cezalandırılmaz çünkü kanun koyucu zimmet veya irtikap suçları diyerek bu hususu netleştirmiştir. Bu madde kapsamına aynı nitelikte benzer suçların dahil edilmesi de yine caydırıcılık açısından daha isabetli olacaktır.

Denetim görevinin ihmali suçunun faili denetimle yükümlü kamu görevlisi olup fail olan kamu görevlisince ortaya koyulan eylemler disiplin mevzuatını da ilgilendirebilmektedir. Kamu düzeninin tam anlamıyla sağlanması yalnızca cezai yaptırım öngörülmesiyle mümkün olmaz. Devlet, eş zamanlı olarak idarenin işleyişini düzenlemek ve disiplin hükümleri belirlemek zorundadır. Yazılı olarak belirlenen mevzuatın uygulanabilirliği arttıkça kamu düzeninin tesis edildiği bir toplum olmaya yaklaşılır. Denetim görevinin ihmali suçunun Kanundaki yeri gereği suça konu eylemin disiplin mevzuatında bir yansıması olacağını söylemek gerekir. Disiplin hükümlerinin esas amacı kamu görevlisinin yürüttüğü görevin niteliğine uygun şekilde davranmasını sağlamak olup nihayetinde kamu hizmetinin sürekliliği ve devamlılığı

hedeflenmektedir. Disiplin mevzuatı denildiğinde temel teşkil eden kanun 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu olup bu Kanun'un 125'inci maddesi ile disiplin suçu teşkil eden eylemlere karşılık hangi yaptırımların uygulanacağı belirlenmiştir. Disiplin cezaları açısından sayma yolu tercih edilmiş ve kendi içerisinde bir derecelendirme yapılmıştır. Hafiften ağıra doğru disiplin cezaları; uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve son olarak devlet memurluğundan çıkarmadır. Bu sayılan disiplin cezaları haricinde başkaca bir disiplin cezası uygulanması mümkün değildir. Disiplin cezalarının aksine disiplin suçları açısından kıyasa izin verilmiş ve bu eylemler tahdidi olarak sayılmamıştır.

Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylemi gerçekleştiren kamu görevlisinin bu eyleminin adli ve idari boyutta sonuçları doğacak ve her iki hukuk düzeninin kendi usullerine göre bir süreç yürütülerek fiile karşılık bir yaptırım uygulanacaktır. Denetim görevinin ihmali suçunun öğrenilmesi akabinde ceza soruşturmasını yürütme görevi Cumhuriyet savcısına aittir. Ancak bu adli süreç memurlar açısından farklı yürütülür ve ceza soruşturması 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca tatbik edilir. Bu usule göre, Cumhuriyet savcısı ilk olarak soruşturma izni vermeye yetkili makamı belirlemelidir. Bu belirlemeyi 4483 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesine göre yapar ve belirlenen yetkili makamdaki eylemi gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında soruşturma izni alır. Cumhuriyet savcısının soruşturma izninin kabul edilmesi halinde yetkili makam tarafından ön inceleme raporu hazırlanır ve bu rapor doğrultusunda soruşturma yürütülür. Soruşturma neticesinde dava açmaya yeterli delil durumuna ulaşılması halinde yetkili ve görevli mahkemede ceza davası açılması ile süreç tamamlanmış olur. Denetim görevinin ihmali suçunun ikinci fıkra kapsamında işlendiği hallerde görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemeleri olmakla birlikte, ilk fıkra hükmü gereğince failin zimmet veya irtikap suçunun failleri gibi müşterek fail olarak sorumlu oldukları düzenlendiğinden ve yargılamanın aynı mahkemede görülmesi veya birleştirilmesi önerildiğinden birinci fıkra kapsamındaki eylemlerin Ağır Ceza Mahkemesinde görüleceği söylenmelidir. Cumhuriyet savcısınca yeterli delil elde edildiği takdirde kamu davası açılacağı gibi aksi ihtimalde ise kovuşturmaya yer olmadığı şeklinde karar verilir. Soruşturma izni vermeye yetkili makam tarafından Cumhuriyet savcısının talebine uygun karar verilmediği takdirde Cumhuriyet savcısının itiraz hakkı bulunmaktadır. Yine, raporun içeriğine göre şikayetçi, ilgili kamu görevlisi veya Cumhuriyet savcısının itiraz yoluna başvurması mümkündür.

Denetim görevinin ihmali suçunun yargılaması farklı ihtimallere göre Asliye Ceza veya Ağır Ceza Mahkemelerinde görülür ve mahkemenin yargılama sonunda verilebileceği kararlar Ceza Muhakemesi Kanun’unda düzenlenen kararlardan birisidir. Yargılama sonucunda mahkeme, CMK’nın 223’üncü maddesinde yer alan; “beraat”, “mahkûmiyet”, “güvenlik tedbirine hükmedilmesi”, “ceza verilmesine yer olmadığı”, “davanın reddi” veya “düşme” kararları verilebilir. Bu kararlar haricinde başka bir karar verilmesi mümkün değildir ve kurulacak hüküm delil durumuna göre belirlenir. Mahkûmiyet kararı verilmesi için suçun denetimle görevli kamu görevlisince işlendiğinin sabit olması gerekir. Yine, kamu görevlisi açısından TCK m.251’ de yer alan tipiklik unsurunun olayda gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Somut olay kapsamında denetimle yükümlü kamu görevlisinin kasten bu görevi ihmal etmesi gerekmektedir. Yine, bu denetim görevinin zimmet veya irtikap suçunu işleyenler üzerinde olması da şarttır. Bunun yanında zimmet veya irtikap suçlarının işlenmesi hususu objektif cezalandırma şartı olarak değerlendirilir ve suçun unsuru olarak kabul edilmez. Bu halde denetim görevi kasten ihmal edilmesine karşın zimmet veya irtikap suçları işlenmemişse fail açısından suç tamamlanmış olmakla birlikte objektif cezalandırma şartı sağlanmadığından mahkemece ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmelidir. Yine, ceza yargılamasının temel ilkeleri uyarınca failin suçu işlediği yönünde şüphe bulunması halinde mahkemece beraat kararı verilmelidir. Bu şüphe özellikle manevi unsur yönünden ortaya çıkar. Yargı kararlarında da görüldüğü üzere denetimle görevli kamu görevlisinin ihmal şeklindeki eyleminin kasten gerçekleştiğinin sabit olmaması halinde kamu görevlisinin anılan suçtan beraatine karar verildiği görülmektedir. Bu şekilde verilen kararlar ceza yargılaması ilkelerine uygundur zira şüpheden sanık yararlanmalıdır.

Denetimle yükümlü kamu görevlisinin suça konu eyleminin Disiplin Hukukunda da bir karşılığı bulunduğunu söylemek gerekir. Bu çerçevede kamu görevlisi hakkında idari soruşturma yürütülür. İdari soruşturmayı yürütme yetkisi disiplin yaptırımı öngörülen suçun işlendiği yerde bulunan disiplin amirine aittir. Soruşturma neticesinde tatbik edilen rapor uyarınca disiplin suçu olduğu tayin olursa, kamu görevlisi hakkında denetim görevinin ihmali suçu nedeniyle DMK 125’inci maddesinde öngörülen disiplin cezalarından hangisinin uygulanacağı hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. Çalışmamızda tartıştığımız temel noktalardan birisi de bu belirsizlik üzerinedir.

Örneğin; resmi belgede sahtecilik suçu açısından kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası öngörüldüğü kanunda açıkça belirlenmiştir.

Ancak denetim görevinin ihmali suçu uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve hatta devlet memurluğundan çıkarma disiplin cezaları kapsamında kalan eylemler ile somut olayın özelliklerine göre ilişkilendirilebilir ve bu sayılan yaptırımlar denetim görevinin ihmali suçu için geçerli olabilir. Her somut olay açısından ayrı bir değerlendirme yapılması gerekmeyle beraber disiplin suçuna vücut veren eylem için belirli bir cezanın öngörülmemesi hukuk güvenliği ile bağdaşmaz. Yine, idarenin takdir yetkisi her ne kadar sınırlandırılmış da olsa benzer olaylar açısından farklı disiplin yaptırımları uygulanması belirlilik ilkesi ile çelişir ve idari yargı mercilerince ortaya koyulan kararlar da yine gerek hukuk güvenliğine gerekse belirlilik ilkesine aykırılık teşkil eder. Özellikle en ağır disiplin cezası olan devlet memurluğundan çıkarma cezasının dahi bu suç açısından uygulama alanı bulabilmesi belirlilik sağlanması mecburiyetini kuvvetlendirir. Zira, 657 sayılı Kanun’un 125’inci maddesinin E-g bendinde yer alan, “memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak” şeklinde yer alan eylem karşılığında en ağır disiplin cezası öngörülmüştür. Yüz kızartıcı suçlardan ne anlaşılması gerektiği açıkça ortaya konulmamışsa da Anayasa’nın 76’ncı maddesi bu hususta yol göstericidir. Anılan madde içerisinde zimmet ve irtikap suçları da zikredilmektedir. Denetim görevinin ihmali suçu kapsamında zimmet veya irtikap suçları ile yakın bir ilişki arandığı ve 251’inci maddenin birinci fıkrasında suçun faili açısından zimmet veya irtikap suçlarının failleri gibi müşterek faillik öngörüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, denetim görevinin ihmali suçunun da anılan madde kapsamında değerlendirilerek karşılığında devlet memurluğundan çıkarma disiplin yaptırımı uygulanması mümkündür. Belirsizlik yalnızca devlet memurluğundan çıkarma cezası açısından söz konusu değildir. Denetim görevinin ihmali şeklindeki eylem karşılığında 657 sayılı Kanun’un 125’inci maddesinde yer alan cezalardan hangilerinin tatbik olacağı hususu giderilmesi gereken bir belirsizliktir.

“Denetim görevinin ihmali şeklindeki eyleme karşılık olarak memur hakkında hangi disiplin cezasına hükmedilmelidir” sorusu karşısında ikinci bölüm içerisinde yer verdiğimiz üzere Kanun’un öngördüğü disiplin cezaları altında sayılan eylemlerden birçoğunun denetim görevinin ihmali ile ilişkilendirilebilmesi mümkündür. Burada önemle altını çizmek istediğimiz husus, TCK’nın 251’inci maddesinde suç olarak

düzenlenen eylemin her iki fıkra kapsamında da kasten gerçekleştirilmesi aranmıştır. Öyleyse, suça konu eyleme disiplin yaptırımını uygulanacağı takdirde denetimle yükümlü kamu görevlisinin kastının açık olduğu hallerde aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezalarından birinin eylemin ağırlığına göre tatbik edilmesi daha isabetli olacaktır. Yine, burada muhakkak kamu görevlisinin kasten hareket ettiği delilleri gösterilerek gerekçelendirilmelidir. Aksi takdirde idari yargıda iptal kararı ile karşı karşıya kalınması muhtemeldir. Öte yandan denetimle görevli amirin zimmet ve irtikap fiilini bilmesi veya göz yumması halinde ise fiilin kasten işlenmesine olanak sağlanması söz konusu olacağından denetim görevinin ihmalinden söz edilemeyeceği, burada müşterek fail olan denetimle görevli yetkilinin de bu yüz kızartıcı suç kapsamında değerlendirilmesi gerekeceği ve devlet memuriyetinden çıkarılması yaptırımını ile tecziye edilmesinin gerekeceği aşıkardır. Bunun dışında, kasten hareketin aksine ihmal şeklinde gerçekleşen eyleme karşılık olarak ise uyarma veya kınama cezalarının uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir. Denetim görevinin ihmali suçu oluşması için failin kasten denetim görevini ihmal etmesi arandığından, disiplin usulünde memura yaptırım uygulanırken de disiplin amirince aynı yorum esas alınarak takdir yetkisi kullanıldığı hallerde memurun kastı olmayan, taksir seviyesinde bir ihmalin disiplin yaptırımını ile karşılaşp karşılaşmayacağı hususunda bir belirsizlik uygulamada sorunlara yol açacaktır. Disiplin usulü ile ceza usulünün farklı özelliklere haiz olması nedeniyle disiplin usulünde cezai anlamda bir suç değerlendirmesinin katı şekilde değil yalnızca kusurlu eylem değerlendirmesi çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde memurların eylemlerinin yaptırımsız kalma ihtimali bulunmaktadır ve bu durumun da kamu hizmetinin işlemesine hizmet etmeyen bir uygulamaya neden olunması olasıdır.

Gerek adli yargı ile idari yargı tarafından verilen çelişkili kararlar gerekse idari yargı içerisinde verilen çelişkili kararlar uygulamada idareler açısından belirsizliğe yol açacak, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri zarar görecektir. Kamu görevlilerine benzer olaylardan sırf yaptırım hususunda birlik sağlanamaması nedeniyle farklı yaptırımlar uygulanması hukuka aykırı bir ortam yaratacak ve kamu görevlileri açısından da eylemlerinin neticelerini öngörmemeleri, hangi yaptırım ile karşı karşıya gelebileceklerinin önceden bilinmemesi hali hukuka hizmet etmeyecektir.

Hukuk devletinin şartlarından olan hukuki güvenlik, belirlilik gibi ilkeler uygulamada sağlanamadığı takdirde salt bir kanun metninden ibaret düzenlemelerin

amaca hizmet ettiğinden söz etmek mümkün değildir. Hukuk devletinin gereklerini yerine getirmek adına bu ilkelerin tam anlamıyla uygulanmasını sağlamak gerekir. Anılan çelişkili düzenlemeler mevcut olduğu takdirde bu şekilde bir uygulamadan bahsedilemeyeceğinden kanun koyucunun bu belirsizlik ortamını gidermek adına önlemler alması ve mevzuat değişikliğine gitmesi gerekmektedir. Devlet Memurları Kanunu kapsamında denetim görevinin ihmali suçuna karşılık hangi disiplin cezasının uygulanacağı hususunun netleştirilerek belirsizliğin kaldırılması bu anlatılanlar ışığında bir çözüm önerisi olarak sunulabilir. Özellikle en ağır disiplin yaptırımı olan devlet memurluğundan çıkarma cezasının sonuçları açısından bu maddenin aydınlatılması önem arz etmektedir. Kanuni düzenlemeler ışığında idari yargı mercilerince tesis edilen kararlar da belirli hale gelecek ve bu sayede hukuk güvenliği sağlanmış olacaktır. Yine, yasal düzenleme getirilmesi önerisinin yanında adli ve idari yargı arasındaki uyuşmazlıkların giderilmesi noktasında Uyuşmazlık Mahkemesi'nin hüküm uyuşmazlıklarını karara bağlama görevi kapsamında doğabilecek çelişkileri gidermesi mümkün olabilir.

Uyuşmazlık Mahkemesi hüküm uyuşmazlıklarını çözümleme yetkisini bu sorun özelinde kullanarak yeknesak kararların verilmesini sağlayabilecektir. Esasen asıl belirsizlik idari yargı mercilerinin kendi içlerinde vermiş oldukları kararlar arasında kendisini göstermektedir.

Denetim görevinin ihmali suçuna Disiplin Hukukunda karşılık gelen yaptırım açıkça düzenlenmediğinden, benzer veya aynı olaylar hakkında verilen farklı yaptırım kararlarına rastlanmaktadır. Bu çelişkinin ortadan kaldırılması için idari yargının son aşaması olarak değerlendirilen ve temyiz merci olan Danıştay tarafından yeknesak bir uygulama sağlanması adına İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı oluşturulması da yine etkili bir çözüm yolu olarak gösterilebilir. Zira, İçtihatları Birleştirme Kurul kararlarının amacı da çelişkili kararların önüne geçmek ve uygulamada birlik sağlamaktır. İdari yargı kapsamında denetim görevinin ihmali suçuna karşılık gelecek yaptırım kapsamında çelişkinin giderilerek birlik sağlanmasının gerektiği ise tartışmasıdır.

KAYNAKÇA

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 23/7/1965 tarih ve 12056 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, Erişim Tarihi: 07.07.2024
- 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu, 1/3/1926 tarih ve 320 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.765.pdf>, Erişim Tarihi: 15.01.2024
- 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 20.04.1929 tarih ve 1172 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.1412.pdf>, Erişim Tarihi: 17.07.2024
- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 06/11/1981 tarih ve 17556 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>, Erişim Tarihi: 07.07.2024
- 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 26/2/1983 tarih ve 17971 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2802.pdf>, Erişim Tarihi: 06.07.2024
- 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu, 4.5.1990 tarih ve 20508 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3628.pdf>, Erişim Tarihi: 07.07.2024
- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 4/12/1999 tarih ve 23896 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf>, Erişim Tarihi: 07.07.2024
- 4571 sayılı Kooperatifler Kanunu, 24/2/1969 tarih ve 13195 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1163.pdf>, Erişim Tarihi: 05.02.2024
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>, Erişim Tarihi: 17.07.2024
- 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun, 7.10.2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5235.pdf>, Erişim Tarihi: 17.07.2024
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12/10/2004 tarih ve 25611 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/5.3.765.pdf>, Erişim Tarihi: 20.01.2024

- 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu, 17/12/2004 tarih ve 25673 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5271.pdf>, Erişim Tarihi: 7/6/2024
- 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.7.2005 tarih 25874 sayılı Resmi Gazete, Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, Erişim Tarihi: 6.7.2024
- Akçin, İ., (2007). *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.994.
- Akyel, R. ve Köse, H.Ö., (2010). Kamu yönetiminde etkinlik arayışı: etkin kamu yönetimi için etkin denetimin gerekliliğı. *Türk İdare Dergisi*, 466:9-45.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C., (2014). *Türk İdare Hukuku*. Seçkin Yayınları, Ankara, s.824.
- Artuk, M.E., Gökçen, A., ve Yenidünya, C., (2006). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Turhan Kitabevi, Ankara, s.940.
- Artuk, M.E., Gökçen, A., ve Yenidünya, C., (2014). *Türk Ceza Kanunu Şerhi*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.8432.
- Aslan, Z. ve Altındağ, H., (2019). *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.230.
- Atay, E.E., (2006). *İdare Hukuku*. Turhan Kitabevi, Ankara, s.1066
- Avcı, A., (2011). Devlet memurluğundan çıkarma. *İstanbul Barosu Dergisi*, 85(2):198-212.
- Bakıcı, S., (1988). *Açıklamalı Zimmet, İrtikap, Rüşvet Suçları*. Ankara, s.354.
- Baytemir, E., (2011). *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar ile Banka Zimmeti*. Adalet Yayınevi. Ankara, s.1122.
- Bekar, E., (2017). *Objektif Cezalandırılabilme Koşulları ve Bu Koşullar Bağlamında Türk Ceza Kanunu'nda Yer Alan Suçlar*. On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.373
- Bostancı Bozbayındır, G., Bozbayındır, A. E., Çiçek, T. F., (2021). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Pratik Çalışma Kitabı*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.280.
- Bozkurt, P., (2016). Denetim kavramı ve denetim anlayışındaki gelişmeler. *Denetışim Dergisi*, (12):56-62.
- Bucaktepe, A., (2015a). Disiplin makamlarının disiplin cezası verme yetkileri üzerine bir değerlendirme. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 19(2):199-224.
- Bucaktepe, A., (2015b). *Ceza Mâhkumiyetinin Devlet Memurluğuna Etkisi*. Ekin Yayınevi, Bursa, s.196.

- Cirit, İ.R. ve Atalay, O., (2020). *Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar*. Adalet Akademisi Yayınları, Ankara, s.292.
- Coşkun, H., (2009). *657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre Disiplin Suçları ve Disiplin Soruşturmaları, Danıştay Kararları Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Çağlayan, R., (2017). *İdare Hukuku Dersleri*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.816.
- Çatalçam, B., (2022). *Disiplin Hukukunda Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Tarsus Üniversitesi, Tarsus.
- Çatalçam, B. ve Alıcı, O. V., (2023). Kamu görevlisi tarafından işlenen resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin adli ve idari yargı kararlarının mukayeseli analizi. *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, (3): 52-79.
- Dönmez, M., (2021). *Disiplin Hukukuna İlişkin Genel Bilgiler*, Bilge Yayınevi, Ankara, s.243.
- Dönmezer, S. ve Erman, S., (1997). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*. Beta Yayınevi, İstanbul, s.527.
- Ercan, İ., (2016). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Kuram Yayınevi, İstanbul, s.374.
- Erkut, C., (1996). *Hukuka Uygunluk Bloku (İdare Hukukunun Genel Prensipleri Teorisi)*. Kavram Yayınları, İstanbul, s.135
- Erman S. ve Özek, Ç., (1992). *Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu İdaresine Karşı Suçlar (TCK 202-281)*. Dünya Yayıncılık, İstanbul, s.522.
- Gökcan, H.T., (2022). *Türk Ceza Kanunundaki Bazı Genel ve Özel Nitelikli Kamu Görevi Yükümlülük Suçları Görevi Kötüye Kullanma Zimmet İrtikap Rüşvet ve Denetim Görevini İhmal Suçları*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.1003.
- Gökcan H.T., (2008). *Görevi Kötüye Kullanma, Zimmet, Banka Zimmeti, İrtikap, Rüşvet Suçları ve Kamu İdaresine Karşı İşlenen Suçlar*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.786.
- Gökcan, A., (2018). *Belgede Sahtecilik Suçları*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.598.
- Gözler, K. ve Kaplan, G., (2017a). *İdare Hukukuna Giriş*. Ekin Yayınevi, Bursa, s.391.
- Gözler, K. ve Kaplan, G., (2017b). *İdare Hukuku Dersleri*. Ekin Yayınevi, Bursa, s.863.
- Gözübüyük, A.Ş., (2001). *Yönetmelik Yargı*. Turhan Kitabevi, Ankara, s.530.
- Gözübüyük, A.Ş. ve Tan, T., (2011). *İdare Hukuku*. Turhan Yayınevi, Ankara, s.1000.
- Hakeri, H., (2017). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.780.
- Küçük, Ç. M., (2019). *657 Sayılı Kanun Kapsamında Disiplin Cezaları ve Ceza Hukuku ile Ceza Muhakemesi Hukuku Genel İlkelerinin Disiplin Hukukunda Uygulanabilirliği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Livanelioğlu, Ö.A., (2003). *Memur Disiplin Hukuku*. Türk Hukuk Enstitüsü Yayınları, Ankara, s.145.
- Meran, N., (2006). *Yeni Türk Ceza Kanununda Kamu Görevlisine ve Adliyeye Karşı Suçlar*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.572.
- Meran, N., (2008). *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zimmet, Rüşvet, İrtikap ve Görevi Kötüye Kullanma Suçları*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.754.
- Okuyucu Ergün, G., (2009). Görevi kötüye kullanma suçu. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (82):1-31.
- Onar, S., (1966). *İdare Hukukunun Umumi Esasları*. Hak Kitabevi, İstanbul, s.1614
- Özbek, V., Kanbur, M.N., Doğan, K., Bacaksız, P. ve Tepe, İ., (2014). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.1160.
- Özgenç, İ., (2021). İhmali suç teorisi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (25):303-378.
- Pınar, İ., Çalışkan, Ö., (2020). *Açıklamalı İçtihatlı Memurluğun & Kamu Görevinin Sona Ermesi*. Seçkin Yayınevi, Ankara, s.336.
- Savaşçı Temiz, B., (2024). Denetim görevini ihmal suçu (TCK m.251). *Adalet Dergisi*, (72):179-208.
- Soyaslan, D., (2020). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Yetki Yayınevi, Ankara, s.848.
- Soyaslan, D., (2005). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Yetkin Yayınevi, Ankara, s.595.
- Taşkın, A., (2006). *Kamu Görevlileri Disiplin Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.684.
- Tezcan, D., Erdem, M.R. ve Önok, R.M., (2018). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.1288.
- Türk Dil Kurumu, Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 08.05.2024
- Ülker, İ., (2015). Disiplin cezalarına karşı idari başvuru (itiraz) yolu. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(1-2): 61-79.
- Yaşar, O., Gökcan, H.T. ve Artuç, M., (2010). *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt V Madde 205-256*. Adalet Yayınevi, Ankara, s.9182.
- Yüce, T.T., (1985). *Ceza Hukukunun Temel Kavramları*. Turhan Kitabevi, Ankara, s.208.
- Zabunoğlu, Y., (2012). *İdare Hukuku*. Yetkin Yayınları, Ankara, s.746

Yargı Kararları

Anayasa Mahkemesi'nin 2010/28 Esas, 2011/139 Karar sayılı ve 20.10.2011 tarihli ilamı

Anayasa Mahkemesi'nin, E.67/14, K.67/36, ve 14.11.1967 tarihli ilamı

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2007/1815 Esas, 2012/1218 Karar sayılı ilamı

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 2010/622 Esas, 2013/2329 Karar ve 12.16.2013 tarihli ilamı

Danıştay 1.Dairesi'nin,.2013/1413 Esas, 2013/1566 Karar ve 28.11.2013 tarihli ilamı

Danıştay 2. Dairesi'nin 2020/551 Esas, 2021/54 Karar sayılı ilamı

Danıştay 2. Dairesi'nin 2022/2863 Esas, 2022/6230 Karar ve 06.12.2022 tarihli ilamı

Danıştay 2. Dairesi'nin 2021/1663 Esas, 2022/5559 Karar ve 02.11.2022 tarihli ilamı

Danıştay 5. Dairesi'nin 2016/1873 Esas, 2020/4535 Karar sayılı ilamı

Danıştay 8. Dairesi'nin 1995/3680 Esas, 1997/3928 Karar sayılı ilamı

Danıştay 10. Dairesi'nin 1984/399 Esas, 1985/244 Karar sayılı ilamı

Danıştay 10. Dairesi'nin 1990/1731 Esas, 1990/1248 Karar sayılı ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2000/958 Esas, 2000/4088 Karar ve 21.11.2000 tarihli ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2003/2375 Esas, 2005/4465 Karar ve 09.12.2005 tarihli ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2009/8837 Esas, 2010/1933 Karar ve 09.04.2010 tarihli ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2021/2166 Esas, 2023/856 Karar ve 06.03.2023 tarihli ilamı

Danıştay 12. Dairesi'nin 2013/5834 Esas, 2016/6213 Karar ve 08.12.2016 tarihli ilamı

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2010/9-258 Esas, 2011/46 Karar ve 12.04.2011 tarihli ilamı

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 5753 Esas sayılı ve 19.09.1995 tarihli ilamı

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 11404 Esas sayılı ve 22.12.1997 tarihli ilamı

Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 1140 Esas sayılı ve 16.02.1993 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2009/8424 Esas, 2009/10310 Karar ve 14.09.2009 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2008/1967 Esas, 2008/2999 Karar ve 01.04.2008 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2009/5669 Esas, 2009/7303 Karar ve 15.06.2009 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2003/6177 Esas, 2004/4646 Karar ve 07.06.2004 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin, 2013/7493 Esas, 2015/8740 Karar ve 18.03.2015 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2004/2607 Esas, 2005/21975 Karar ve 10.11.2005 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/3904 Esas, 2012/6025 Karar ve 30.05.2012 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 1990/2974 Esas, 1990/4108 Karar ve 4.10.1990 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2011/2067 Esas, 2012/12447 Karar ve 05.12.2012 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2014/3118 Esas, 2016/4201 Karar ve 25.05.2016 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2013/6238 Esas, 2014/13383 Karar ve 31.12.2014 tarihli ilamı

Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin 2012/14232 Esas, 2014/3240 Karar ve 20.03.2014 tarihli ilamı

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2008/2388 Esas, 2008/5926 Karar ve 11.06.2008 tarihli ilamı

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Sevimsu GÖK

Doğum Yeri ve Yılı :

Yabancı Dil : İngilizce

E-mail :

Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Derece	Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk Fakültesi	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2016-2020
Yüksek Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Tarsus Üniversitesi	2021-2024